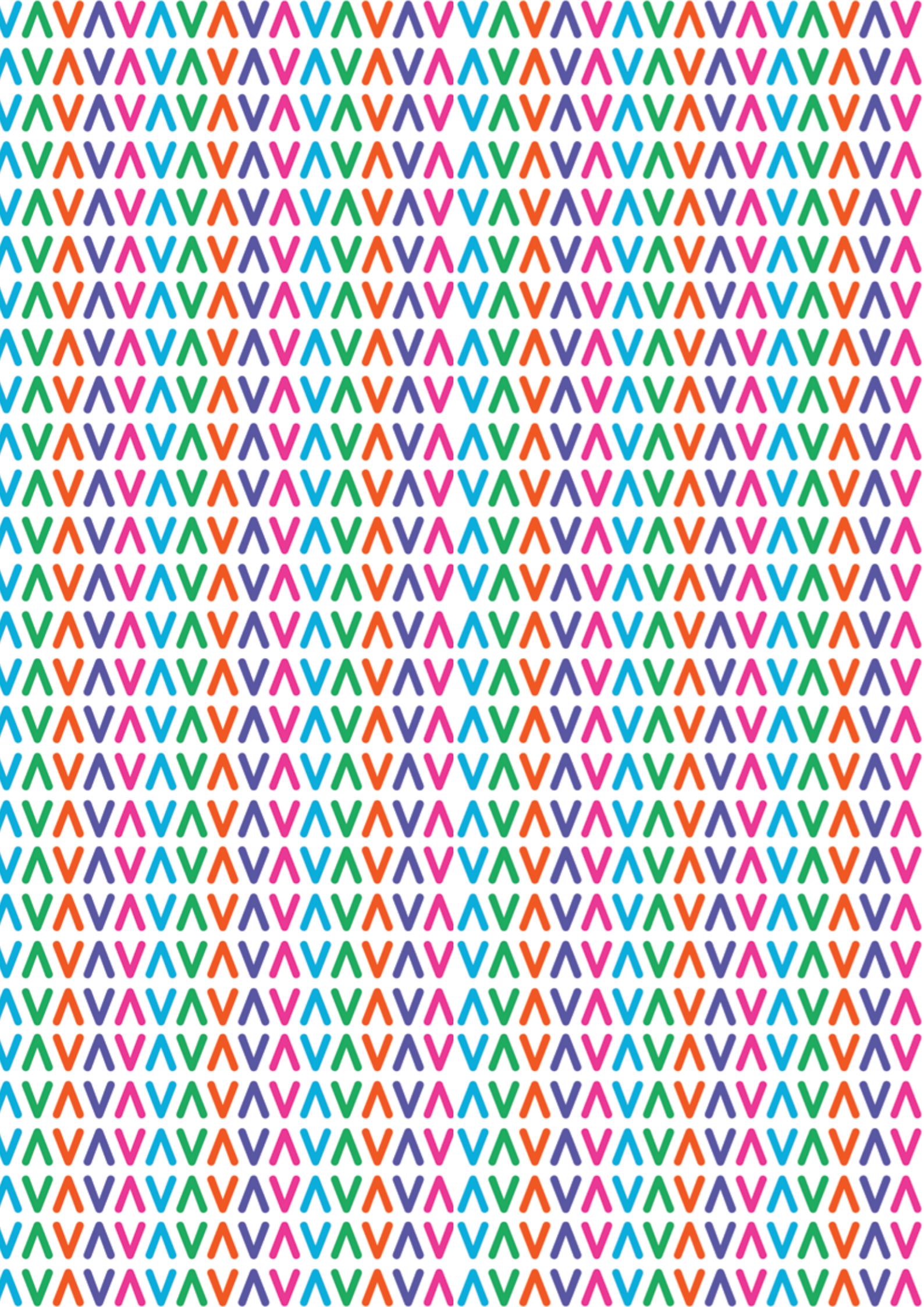

VERENIGING
VLAAMSE
PROVINCIES

over het
DNA
van het
**PROVINCIAAL
BESTUURSNIIVEAU**

Voorwoord

Provinciebesturen zijn gebiedsgerichte streekmotoren

‘Elke dag zien we uitdagingen in alle streken van Vlaanderen. Problemen die niet opgelost gera- ken, omdat ze de gemeentegrenzen overstijgen en dus te groot zijn voor gemeenten. Of omdat ze complex zijn, en bijgevolg de medewerking vereisen van heel wat betrokkenen. Wij zitten er dicht genoeg op om het probleem te snappen en ver genoeg om de oplossing mogelijk te maken! Wij doen het nooit alleen, maar we zijn wel altijd de motor die de oplossing in gang zet. Telkens opnieuw, want er komen iedere keer weer nieuwe en andere uitdagingen aan. Wij zijn de kracht die voor elke streek, telkens weer, breed gedragen oplossingen op gang trapt. Zo zorgen wij voor streken waar het aangenaam en efficiënt beleven, bewaren, bloeien en bewegen is.’ (uit: VVP bro- chure ‘Volle kracht vooruit!’ (2018))

Deze passage geeft niet alleen kernachtig de missie, maar ook de uitdaging van het provinciaal bestuursniveau aan. De provinciebesturen maken daar werk van. Meestal in concreet partnerschap met de lokale besturen en/of de Vlaamse overheid, maar ook met het bedrijfsleven en/of het midden- veld. Onderlinge afstemming is immers noodzakelijk om tot een optimaal resultaat te komen.

Aan de hand van voorliggend document willen de vijf Vlaamse provinciebesturen heel concreet aanbrengen ‘wat ze doen?’ en ‘hoe ze het doen?’ Daarbij staan de bestuurlijke ‘dynamiek’ en ‘flexibiliteit’ centraal om op een deskundige, geïntegreerde en integrale wijze in te spelen op ver- anderde noden en behoeften. Deze dynamiek vormt de belangrijkste troef van het provinciaal bestuursniveau. Dankzij de open geest en de expertise van onze medewerkers slagen we er immers in om met onze besluitvorming in te spelen op bovenlokale uitdagingen zonder het grotere be- stuurlijk plaatje uit het oog te verliezen. Eens een initiatief lopende is of een probleem is opgelost, trekt het provinciebestuur zich terug.

Op het terrein wordt deze aanpak dan ook ten zeerste geapprecieerd omdat ze een bestuurlijke meerwaarde niet alleen uitstraalt, maar ook realiseert. In die zin zijn de provinciebesturen dan ook echte ‘gebiedsgerichte’ streekmotoren die de dingen vooruit laten gaan zonder te verzanden in nieuwe structuren.

De voorliggende VVP-ambitienota heeft het dan ook terecht over het DNA van ons bestuursniveau.

De tijd is aangebroken voor een open en constructieve samenwerking, voorbij clichés of rancunes. De provinciebesturen zijn er klaar voor. Laat ons onze verantwoordelijkheden opnemen in een kader van samenwerking tussen de drie bestuursniveaus die Vlaanderen rijk is. Zodat we, als pro- vinciebesturen, ons deel kunnen doen in de vooruitgang van Vlaanderen en haar inwoners. Want dat is wat we doen en wat ook écht telt.

Namens de Raad van Bestuur

Raymond Van Look
Directeur

Ann Schevenels
Voorzitter

Dankwoord

De voorliggende ambitienota kwam tot stand op basis van heel wat samenwerking en inzet.

De leden van het VVP-Bureau en de Raad van Bestuur zetten het licht op groen om deze ambitienota uit te werken.

Het College van Provinciegriffiers organiseerde de startvergadering en zorgde voor de nodige ondersteuning.

De sectorgedeputeerden en de leden van de verschillende a-commissies leverden de nodige inspiratie. De VVP-staf coördineerde.

De communicatiedienst van West-Vlaanderen maakte de ambitienota tot een geheel.

Aan allen onze welgemeende dank!

Inhoud

3	Voorwoord
4	Dankwoord
5	Inhoud
6	Beleidsonderdelen
6	Ruimtelijke planning: Samen voor een sterk provinciaal ruimtelijk beleid
10	Vergunningsverlening, evaluatie en handhaving: Ervaring en verantwoordelijkheid in een digitale samenleving
14	Milieu en Natuur: Voor een realisatiegerichte aanpak
18	Klimaat en Energie: Energierijk naar een duurzame toekomst!
21	Landbouwbeleid: Accent op het praktijkgerichte land- en tuinbouwonderzoek
26	Integraal Waterbeleid: Provinciebesturen in een stroomversnelling
31	Plattelandsbeleid: Regisseur van een gebiedsgericht plattelandsbeleid
36	Erfgoed: Naar een grondverbonden erfgoedgemeenschap: preventie, sensibilisering en publiekswerking
40	Economie: Gebiedsgericht en bovenlokaal: de provincie als platform en streekmotor
45	Toerisme: Naar een duurzaam toerisme, met maatwerk voor elke streek
49	Europa: Nabije schakel in het Europese netwerk
53	Mobiliteit: 'Wie provincie zegt, zegt fiets': de provinciale sleutelrol in de modal shift
57	Wonen: Interbestuurlijk en multi-disciplinair: de troeven van het provinciaal woonbeleid
62	Mondiaal beleid: Leave no one behind, een gedeelde maatschappelijke verantwoordelijkheid
66	Provinciale recreatie- en groendomeinen: Accent op de publieksgerichte werking
70	Provinciaal onderwijs en vorming
74	E-Government: Het provinciebestuur als digitale streekmotor in een slimme regio
81	De gebiedsgerichte werking zit in het DNA van de provinciebesturen
83	Concrete voorbeelden van gebiedsgerichte projecten
100	Nawoord

Ruimtelijke planning

Samen voor een sterk provinciaal ruimtelijk beleid

Kernambitie:

De samenleving staat voor heel wat uitdagingen. De samenstelling van de bevolking wijzigt. De mensen vullen hun vrije tijd steeds anders in. Het klimaat verandert. De technologische ontwikkelingen volgen elkaar in snel tempo op. Waar je ook woont of werkt, de maatschappelijke uitdagingen zijn gelijklopend. Maar de ruimtelijke antwoorden zijn voor elk gebied anders en moeten op maat geformuleerd worden.

De vijf Vlaamse provinciebesturen dragen bij aan die gebiedsgerichte oplossingen én stemmen hun aanpak onderling af. De gemeenschappelijke ambitie is een duurzaam en kwaliteitsvol ruimtelijk beleid voeren met een bovenlokale aanpak gericht op samenwerking om de uitdagingen op maat aan te pakken. Hiermee bepalen we waar we inhoudelijk voor staan en welke rol we opnemen in het toekomstig ruimtelijk beleid. We werken dit verder uit in onze provinciale beleidsplannen Ruimte.

Elk provinciebestuur is uniek en heeft haar specifiek karakter. Elke provincie maakt daarom haar eigen beleidsplan Ruimte, volgt een eigen traject en legt haar eigen inhoudelijke accenten. Dit zorgt voor vijf verschillende, flexibel ingevulde, maar sterke beleidsplannen, afgestemd op de ruimtelijke situatie, kwaliteiten en identiteit van iedere provincie.

Een duurzaam en kwaliteitsvol ruimtelijk beleid uitwerken en uitdragen

Het provinciaal ruimtelijk beleid moet een transitie naar een duurzame ruimtelijke ontwikkeling faciliteren. Duurzaam omgaan met de beschikbare ruimte is noodzakelijk zodat ook de toekomstige generaties hun ruimtelijke behoeften nog kunnen vervullen. Via het ruimtelijk beleid werken we mee aan het welzijn en de welvaart van onze inwoners én aan een hoge omgevingskwaliteit. Zo verbeteren we de leefkwaliteit van mensen, bedrijven en organisaties in hun streek, nu en in de toekomst.

Die gemeenschappelijke ambitie vertaalt zich per provincie in een aantal principes, waarden, strategieën of krachtlijnen voor het ruimtelijk beleid. Dit vormt de basis en het toetsingskader bij de

ruimtelijke afwegingen die de provinciebesturen maken. Hierbij hanteren we een aantal overeenkomstige uitgangspunten: we streven naar een efficiënt ruimtegebruik, we maken een koppeling tussen ruimtelijke ontwikkelingen en duurzame mobiliteit, we houden rekening met de kwetsbaarheden van ons fysisch systeem,... Elk provinciebestuur pakt deze gemeenschappelijke ambitie verder aan in haar beleidsplan Ruimte. Hiermee dragen de provinciebesturen bij aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals of SDG's).

Verder uitbouwen van een bovenlokale aanpak gericht op samenwerking

Het vernieuwd provinciaal ruimtelijk beleid plaatst een bovenlokale aanpak centraal. We moeten over de grenzen van gemeenten, beleidsdomeinen en bestuursniveaus heen beoordelen welke functies ruimtelijk het best passen op welke plaats. Een flexibele aanpak is nodig. Elk project of uitdaging heeft immers andere partnerschappen, rolverdelingen en doelstellingen. Samenwerken wordt steeds belangrijker. We zijn een open, toegankelijk en bereikbaar openbaar bestuur op bovenlokaal schaalniveau. Bovendien zijn we een transparante en democratisch verkozen organisatie. Die legitimiteit is een goed uitgangspunt om de uitdagingen aan te pakken en hiervoor samenwerkingsverbanden en partnerschappen op maat op te starten. We verbinden en geven richting aan mensen, actoren, structuren en streken. De provincie biedt een platform en is een katalysator voor geïntegreerde, niet-hiërarchische samenwerking en brede participatie. Zo werden er tal van participatiemomenten en bevragingen georganiseerd in de afgelopen jaren (zie bv. visienota "Maak Ruimte voor Oost-Vlaanderen").

... over grenzen heen

Ruimtelijke ontwikkelingen overstijgen vaak administratieve en bestuurlijke grenzen. Een gedeelde visie vanuit bovenlokaal perspectief is nuttig en noodzakelijk om ruimtelijke keuzes te maken en afstemming te zoeken tussen bovenlokale en lokale gebiedsontwikkelingen. Een voorbeeld hiervan is het project "Baanbrekend winkelen: pilootproject N10".

Grootschalige detailhandel ontwikkelde zich de laatste jaren en decennia bijvoorbeeld sterk langs verbindingswegen. Een visie op de locaties voor grootschalige detailhandel langs een bepaalde verbindingsweg dient dus ook intergemeentelijk en zelfs interprovinciaal bekeken te worden. Voor de N10 tussen Aarschot en Lier is de voorbije jaren door de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant en vijf gemeenten langs de N10 een gemeenschappelijke en gedragen detailhandelsvisie uitgewerkt. De provinciebesturen namen hierbij de coördinerende, onderbouwende en organisatorische rol op, wat ook op inhoudelijk vlak een grote hefboom betekende voor de intergemeentelijke visie. Ook voor de verdere uitwerking zullen de provinciebesturen die rol blijven opnemen; standpunten en visies afstemmen en onderbouwen en processen organiseren (zie ook Economie: detailhandel (p. 42)).

De provinciebesturen pakken hierin zelf strategische gebieden en projecten aan die gemeentes en deelregio's ten goede komen. Ook is de afstand tussen het Vlaamse en het gemeentelijke schaalniveau vaak (te) groot. Sommige opportuniteiten vallen zo door de mazen van het net en worden noch door het Vlaamse, noch door het lokale niveau opgepikt. Dit leidt tot gemiste kansen of een

onvoldoende bovenlokale samenhang in de ruimtelijke ontwikkeling. Het provinciale niveau kan die bovenlokale samenhang wel realiseren. Een provinciale visie faciliteert samenwerkingsplatformen over beleidsdomeinen en bestuursniveaus heen en geeft ze een relevant inhoudelijk kader. Hierbij respecteren we de Vlaamse krijtlijnen én de gemeentelijke autonomie. In de grensgebieden stemmen we de provinciale visies op elkaar af.

... over beleidsdomeinen heen

Daar de provinciebesturen zich volledig toeleggen op hun grondgebonden taken, komen alle provinciale beleidsdomeinen samen in de ruimte. We beschikken over een multidisciplinair en deskundig team van medewerkers die hun eigen beleidsdomein kunnen en durven overstijgen. Samenwerking over beleidsdomeinen heen is zowel een kans als een noodzaak. Het is belangrijk om raakvlakken en gemeenschappelijke doelstellingen te detecteren. Zo kunnen we oplossingen sturen naar een win-win situatie voor de ruimte én de verschillende partners.

... gebiedsgericht

Naast bovenstaand generiek beleid zetten de provinciebesturen steeds meer in op een aanpak op maat van een gebied of een specifiek project. Zo'n gebiedsgerichte werking heeft in de voorbije jaren haar nut en succes bewezen voor de realisatie van een bovenlokale, gedragen visie. De provinciebesturen bezitten een kapitaal aan ervaring en expertise op dat vlak. Ze zoeken daarbij altijd naar geïntegreerde oplossingen voor de noden van een bepaald gebied en stemmen de aanpak en de instrumenten af op de doelstellingen. De provinciebesturen zorgen voor impulsen om de lokale en bovenlokale opportuniteiten van een gebied optimaal te benutten.

Een voorbeeld hiervan is het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan Bipool Eisden-Lanklaar:

Het voormalig mijnterrein in Maasmechelen en Dilsen-Stokkem is de hoofdtoegangspoort tot het Nationaal Park Hoge Kempen en daarmee een strategisch gebied op provinciaal niveau van meer dan 250 ha. Het PRUP heeft vastgelegd hoe het gebied ontwikkeld kan worden met een combinatie van stedelijke functies, recreatie en natuur in een landschappelijke omgeving. Naast shopping (Maasmechelen Village, Decathlon) is er ook ruimte voor verblijfsrecreatie (hotel in voormalig mijngebouw + vakantiepark Center Parcs in ontwikkeling), natuurbeleving (wandelgebieden + onthaalgebouw), sport (kabelski) en wetenschappelijk klimaatonderzoek (Ecotron UHasselt).

... realisatiegericht

Het is noodzakelijk om deze bovenlokale visie tastbaar te maken. Daarom werken de provinciebesturen realisatiegericht. De plannen die we vandaag maken, moeten snel tot zichtbare veranderingen leiden op het terrein. Ze reiken de hand aan partners om visie en ambitie daadwerkelijk om te zetten in actie.

Hiervoor zetten ze de juiste instrumenten in en werken ze samen met andere besturen, uitvoerende overheidsdiensten, burgers en relevante organisaties. Zo werken de vijf provinciebesturen volop aan de uitbouw van een fietssnelwegennetwerk.

... waarbij we telkens een andere rol opnemen

Omdat elk project anders is, zal ook de rol die het provinciebestuur opneemt telkens verschillen.

Dit kan gaan om:

- Een coördinerende rol die de partners en hun verschillende visies samenbrengt;
- Een meer ondersteunende rol die onderbouwend ruimtelijk onderzoek aanreikt;
- Een sensibiliserende rol om partners te engageren om mee na te denken over een visie;
- Een trekkersrol om uitvoering te geven aan een gedragen ruimtelijke beleidsvisie.

Naast het werken aan de eigen provinciale projecten, blijft het ondersteunen van gemeenten en andere actoren een belangrijke pijler voor de provinciebesturen. Dit doen zij via de advisering van gemeentelijke dossiers. Dit levert een (inhoudelijke, juridische, vormelijke) kwaliteitsverbetering van dossiers op. Voorts zorgen de provinciebesturen voor ruimtelijk onderzoek, kennisuitwisseling (onder andere via het ontsluiten van de resultaten van studies en onderzoeken via de websites), sensibilisering,....

Om uitdagingen op maat aan te pakken

De provinciebesturen zetten hun kennis en expertise in voor uitdagingen die gemeentegrenzen overstijgen en/of die complex zijn waardoor de medewerking van heel wat betrokkenen vereist is. Door het opnemen van de gepaste rol(len), kan samen met alle actoren naar oplossingen gezocht worden op maat van het gebied. Zo wordt bijgedragen aan de identiteit en authenticiteit van elke streek en een aangename leefomgeving voor iedereen.

Vergunningsverlening, evaluatie en handhaving

Ervaring en verantwoordelijkheid in een digitale samenleving

Kernambitie:

De provinciebesturen zijn ervaren en verantwoordelijke vergunningverleners. Een vergunningsdossier is van belang zowel voor de aanvrager als voor de omgeving. Dit belang is met de komst van de omgevingsvergunning toegenomen. De provinciebesturen zijn het beleidsniveau bij uitstek om overzicht en gelijkwaardigheid te garanderen, rekening houdend met de lokale omstandigheden. Zij engageren zich er ook toe om alle betrokkenen te begeleiden in deze toch vrij ingewikkelde en vaak erg technische materie. Er wordt gestreefd naar een duidelijke besluitvorming enerzijds door overleg (tussen omgevingsvergunningscommissies), en anderzijds door hoorzittingen. Daarnaast creëren de provinciebesturen ook maatschappelijk draagvlak door voorlichting, inspraak, enz.

De provinciebesturen staan klaar om mee te werken aan de evaluatie van de omgevingsvergunning, ze blijven ambitieus op het gebied van handhaving, en ze blijven steeds verder investeren in IT, om de vergunningverlening zo veel mogelijk te digitaliseren.

Ervaren en verantwoordelijk

Vergunningen zijn een belangrijk instrument voor de overheid om hun beleid vorm te geven. Doorheen de jaren zijn de provinciebesturen ervaren en verantwoordelijke vergunningverleners geworden. Een vergunningsdossier heeft uiteraard een groot belang voor diegene die het aanvraagt, maar ook voor de hele omgeving. Dit belang is met de komst van de omgevingsvergunning alleen nog maar toegenomen. De provinciebesturen zullen hun ervaring als verantwoordelijk en gelegitimeerd bestuur ten volle inzetten bij de voorbereiding en de concrete toepassing van het omgevingsvergunningenbeleid, zodat dit conform de opzet van het omgevingsvergunningsdecreet efficiënt, doelgericht en geïntegreerd kan verlopen.

De in 2017 ingevoerde unieke omgevingsvergunning is een instrument dat de provinciale doelstellingen ondersteunt en mee vormgeeft. Hierbij wordt gewezen op de provinciale doelstellingen en engagementen inzake klimaat en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) onder andere doelstelling 11 "Duurzame steden en gemeenschappen". Er wordt ook steeds bijgedragen tot de

doelstellingen vermeld in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid, het decreet integraal handelsvestigingsbeleid en het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijke milieu.

De komst van de omgevingsvergunning ging voor de provinciebesturen gepaard met een herschikking van de bevoegdheden. Er is een evenwicht gevonden tussen wat echt van Vlaams strategisch belang is, wat van louter lokaal belang is en wat van bovenlokaal belang is. Het provinciebestuur is het geëigende bestuursniveau om de bovenlokale aanvragen in eerste aanleg te behandelen. Daarnaast is het provinciebestuur van oordeel dat zij ook goed geplaatst is om bij beroepen tegen gemeentelijke vergunningsbeslissingen het dossier in zijn totaliteit opnieuw te beoordelen. De provinciebesturen staan ver genoeg van het lokale niveau om die dossiers vanuit een zekere afstand te kunnen beoordelen, maar staan anderzijds dicht genoeg bij dit lokale niveau om ook oog te hebben voor de lokale bekommernissen.

De deputatie beslist nu (soms na advies van de provinciale omgevingsvergunningscommissie, soms na advies van de provinciale omgevingsambtenaar) over wat vroeger opgedeeld was in een aparte stedenbouwkundige vergunning en milieuvergunning. De bevoegdheden zijn hier dus uitgebreid en incorporeren bovendien de handelsvestiging en natuurvergunning. Het nieuwe digitale omgevingsloket kent nog een aantal kinderziekten en is nog in ontwikkeling. Toch slagen de provinciebesturen erin om aanvragen en beroepen tijdig en kwaliteitsvol te behandelen. Dit is in de eerste plaats te danken aan de inzet en expertise van de provinciale ambtenaren en tevens ook door de eigen investeringen in IT.

Vergunningverlening is een beleidsbeslissing gebaseerd op een afwegingsproces

De taakstelling van de deputatie op het vlak van vergunningsverlening is geen vrijbrief. De contouren waarbinnen deze bevoegdheid wordt uitgeoefend worden bepaald door complexe regelgeving (stringente en snelle procedures en inhoudelijke verplichtingen zoals planologische en milieu-hygiënische randvoorwaarden). Naast de legaliteit moet ook de opportuniteit van de aanvragen - in eerste aanleg of in beroep - overwogen worden. In wezen is dit een afwegingsproces tussen verschillende belangen: tussen private belangen voor bedrijven en omwonenden, tussen individuele (economische) belangen en het algemeen belang, tussen tewerkstelling en gezondheid, veiligheid en rust, milieu en klimaat... Deze legaliteits- en opportuniteitsafweging is een beleidsopdracht. Het houdt een beleidskeuze in en komt nadrukkelijk toe aan de politiek gelegitimeerde deputatie die de dossiers (ook in beroep) volledig onderzoekt.

Verder inzetten op onderbouwde beleidsbeslissingen

Om te komen tot onderbouwde, kwalitatieve en gedragen adviezen of beslissingen, is een grondige analyse van de vergunningsaanvraag of het beroep nodig. De provinciebesturen beschikken daartoe enerzijds over de nodige instrumenten, zoals de hoorzitting in het kader van beroepen of

de provinciale omgevingsvergunningcommissie (POVC), en anderzijds over de nodige provinciale diensten, expertise en deskundigen. In die knowhow willen de provinciebesturen verder investeren, zowel qua middelen als qua personeel. Er is daarbij duidelijk nood aan een helikopterzicht over het vergunningenlandschap. Zeker nu een aantal Vlaamse adviesinstanties hebben aangegeven dat ze minder of minder uitgewerkte adviezen zullen uitbrengen, zullen de provinciebesturen nog meer zelf moeten inzetten op eigen deskundigheid.

De provinciebesturen zijn het beleidsniveau bij uitstek om overzicht en gelijkwaardigheid te garanderen binnen een alsmaar complexer wordende regelgeving, rekeninghoudend met de lokale omstandigheden en gevoeligheden. Door periodiek overleg tussen de onderscheiden provinciale omgevingsvergunningcommissies en de gewestelijke omgevingsvergunningcommissie en via de hoorzitting wordt gestreefd naar een duidelijke besluitvorming. Deze werkwijze, die door alle belanghebbenden wordt gewaardeerd, rendeert en voorkomt veel problemen. Aansluitend willen de provinciebesturen, op eigen initiatief, zorgen voor een groter maatschappelijk draagvlak bij de toekenning van een omgevingsvergunning door voorlichting, raadpleging, inspraak,...

Flankerende maatregelen

Om de omgevingsvergunning optimaal te operationaliseren is een flankerend beleid essentieel. De provincies zetten daarbij als bestuurlijke partner in op vorming, overleg en samenwerking met doelgroepen, in het bijzonder met de gemeenten, maar ook met de betrokken intercommunales en Vlaanderen. De provinciebesturen engageren zich er ook toe om alle betrokkenen hun weg te helpen vinden in deze toch vrij ingewikkelde en vaak erg technische materie.

Evaluatie en handhaving

De deputaties zijn verantwoordelijk zijn voor de beoordeling van vergunningsaanvragen in eerste aanleg (provinciale lijst, klasse 1-inrichtingen en projecten op twee of meer gemeenten) en behandelen de beroepen tegen beslissingen van de gemeenten. Milieuvergunningen werden in het verleden voor maximaal 20 jaar afgeleverd. De omgevingsvergunning voor het exploiteren van een ingedeelde inrichting heeft in de regel geen einddatum meer, dit is de zgn. permanente vergunning. Wel wordt een periodiciteit ingeschreven waarmee bedrijven zullen geëvalueerd worden, wat kan resulteren in een wijziging van de voorwaarden. De nadruk ligt thans volledig op de algemene evaluaties van de GPBV-installaties (de grotere bedrijven waarover Vlaanderen moet rapporteren aan Europa).

Reeds geruime tijd is er in de literatuur aangegeven dat planning, vergunning en handhaving één onlosmakelijk geheel vormen. Het heeft geen zin om een cyclus van plannen, vergunnen en evalueren te doorlopen zonder handhaving. De handhaving van provinciale vergunningen moet logischerwijze ook de provinciale beleidsvisies en prioriteiten volgen. Tot op heden hebben de provinciebesturen een beperkte bevoegdheid inzake "handhaving" en is er weinig aandacht voor het doorvertalen van provinciale beleidsvisies en prioriteiten in Vlaamse of lokale handhaving. Begin 2017 hebben de provinciebesturen in de schoot van de VVP de afspraak gemaakt om zich in te schrijven in de handhaving in al zijn aspecten. Tot op heden heeft de Vlaamse Regering geen

invulling gegeven aan die bereidheid. De provinciebesturen blijven ambitieus op het vlak van handhaving van door haar verleende omgevingsvergunningen en kijken dan ook reikhalzend uit naar de beslissing van de Vlaamse regering hieromtrent.

Verdere aanpak

In het omgevingsvergunningsdecreet is voorzien dat de Vlaamse Regering de werking van dit decreet 3 jaar na de inwerkingtreding ervan evalueert. Het decreet is (deels) in werking getreden op 23 februari 2017. De provinciebesturen hebben ondertussen heel wat ervaringen opgedaan, zowel inhoudelijk, procedureel als digitaal. De provinciebesturen zijn dan ook bereid om mee te werken aan deze evaluatie. De uitgesproken ambities hebben onvermijdelijk een personeelsimpact. Er zal verder onderzocht en overlegd worden of het Interprovinciaal Kenniscentrum hierbij een rol kan spelen.

Milieu en Natuur

Voor een realisatiegerichte aanpak

Kernambitie:

De provinciebesturen leveren door hun streekennis en expertise een waardevolle inbreng, zowel met een eigen bovenlokaal milieu- en natuurbeleid als via samenwerking met de gemeenten, om problemen op het terrein actiegericht en op maat te voorkomen of aan te pakken. Hiermee sluiten zij naadloos aan bij doelstelling 14 'Leven in het water' en 15 'Leven op het land' van de SDG's.

De provinciebesturen nemen het voortouw om via partnerschappen functionele ecologische netwerken te creëren of te versterken. Een kwaliteitsvolle blauwgroene infrastructuur zal naast ruimte voor fauna en flora ook ecosysteemdiensten (water- en luchtzuivering, CO₂-captatie, groen,...) leveren aan alle inwoners van onze provincies.

De provinciebesturen zetten via diverse beleidsinitiatieven, de Regionale Landschappen en Bosgroepen in op versterking en genietbaarder maken van landschappen. De Bosgroepen en Regionale Landschappen vormen sterke actoren die het beleid van de provincies op het veld kunnen omzetten in concrete acties.

De bescherming van de biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt in het provinciale beleid. In Vlaanderen staan natuur en landschap onder grote druk.

Daarbovenop zetten de provinciebesturen verder in op trajectbegeleiding op maat voor kleuter-, lagere en secundaire scholen om te werken aan een duurzame leeromgeving via MOS, en blijven ze investeren in kennisopbouw en -ontsluiting van biodiversiteitsdata, wetgeving en ecologisch beheer. De provinciale centra voor milieuonderzoek zijn hierbij belangrijk, net als het Interprovinciaal Kenniscentrum, dat provinciegrensoverschrijdend specifieke ondersteuning aanbiedt. De provinciebesturen blijven tevens investeren in kennisopbouw en kennisontsluiting van biodiversiteitsdata, wetgeving en ecologisch beheer.

Groenblauwe netwerken

De provinciebesturen zijn trekker om samen met partners functionele ecologische netwerken te creëren of te versterken. De basis start met een ruimtelijke visie om grote ecologisch waardevolle buitengebieden te creëren en deze als één netwerk te verbinden. Net omdat "bijna alles" samenhangt, leggen de provinciebesturen het accent op samenwerking tussen de interne diensten. Zo

komen onze fietssnelwegen niet alleen de mobiliteit van alle gebruikers ten goede, maar bekijken de provinciebesturen ook waar door een aangepaste aanleg en beheer van de bermen waardevolle natuurverbindingen kunnen ontstaan. De provinciebesturen doen er alles aan om bewoners, recreanten en de mensen die er werken te betrekken bij beheer, behoud en ontwikkeling van het landschap.

De bescherming van de biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt in het provinciale beleid. Een hoge biodiversiteit zorgt immers voor een veerkrachtig en kwalitatief groenblauw netwerk. De provinciale soortengerichte werking spitst zich toe op zeldzame en bedreigde plant- en diersoorten (veldleeuwerik, gladde slang,...) die merkelijk meer in één bepaalde provincie voorkomen dan in de rest van Vlaanderen. Door deze inzet op prioritaire en symboolsoorten wordt tevens het hele ecosysteem van deze en vele andere soorten beschermd en versterkt. De provinciebesturen spelen hiervoor een belangrijke sensibiliserende en stimulerende rol ten aanzien van burgers en specifieke doelgroepen (landbouwers, natuurverenigingen,...).

De provinciebesturen zijn eigenaar van een aanzienlijke oppervlakte aan domeinen en natuurterreinen. De provinciale groendomeinen en parken vormen grote aaneengesloten stukken natuur en open ruimte. In samenwerking met de provinciale diensten voor duurzaam milieu en natuurbeleid worden voor alle groendomeinen en parken natuurbeheerplannen en natuurstreefbeelden opge maakt. Zij hebben tevens de decretale taak om natuurverbindingsgebieden af te bakenen en te realiseren. Er dient nagegaan te worden voor welke soorten uit de ruimere landschapsecologische context de provinciale groendomeinen en parken een stapsteen kunnen zijn in dit functioneel ecologisch netwerk. De bestrijding van invasieve soorten dient onverkort verder te worden gezet in samenwerking met alle actoren op het terrein.

Bosgroepen en Regionale Landschappen

De provinciebesturen zetten via diverse beleidsinitiatieven in op de versterking van landschappen en op verschillende manieren om deze genietbaarder te maken. Bosgroepen en Regionale Landschappen zijn daarbij zeer belangrijke partners. De provinciebesturen ondersteunen en coördineren de werking van de verschillende Regionale Landschappen binnen hun werkingsgebied en stemmen deze af op de andere gebiedsgerichte initiatieven in landschapsontwikkeling, biodiversiteit, recreatie en erfgoed in de provincie.

De Regionale Landschappen worden ingezet op de creatie van een draagvlak voor natuur en landschap en realisaties op het terrein. Via hun projectwerking dragen zij bij aan de realisatie van de Vlaamse beleidsdoelstellingen, zoals de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en boscompensatie. De Regionale Landschappen en Bosgroepen streven naar meetbare resultaten waarbij op structurele wijze de bijdragen van de Regionale Landschappen worden gekwantificeerd. Kernopdracht is het opnemen van de instandhoudingsdoelstellingen op twee niveaus:

- Gebiedsgericht: het huidige model waarmee de Regionale Landschappen en Bosgroepen op een laagdrempelige manier naar private eigenaars toe bereikbaar zijn om samen te werken aan habitatgebieden en instandhoudingsdoelstellingen.

 Gebiedsondersteunend dragen de Regionale Landschappen en Bosgroepen bij aan het functioneel ecologisch netwerk in Vlaanderen. Samen met de provincies, gemeenten en private partners worden ontsnipperingsmaatregelen uitgewerkt om zo vanuit een ruimtelijke context de natuurgebieden en landschappen ecologisch te verbinden.

De uitbreiding van het aantal Regionale Landschappen en de aangesloten gemeenten moet samengaan met een evenredige uitbreiding van het budget (gedeelde kost Vlaanderen, provincies en gemeenten). Om het beheer van openbaar groen en kleine landschapselementen nóg efficiënter te maken, denken de provinciebesturen aan de structurele oprichting van een loket onderhoud buitengebied (LOB), zoals dat nu reeds bestaat in drie gebieden in het Pajottenland en drie in de Brabantse Kouters. Daarin werken verschillende gemeenten samen met de provinciebesturen een inventaris en werkplan uit voor verschillende vormen van landschapsonderhoud. De provinciebesturen zetten ook fors in op meer klimaatbestendige en biodiverse bossen, via samenwerking met de Bosgroepen en/of een eigen provinciale boswerking.

Omgevingsvergunning

In Vlaanderen staan natuur en landschap onder grote druk. Vandaar dat voor het wijzigen van de vegetatie en voor het geheel of gedeeltelijk wijzigen van kleine landschapselementen er een natuurvergunning nodig was. Vanaf 1 augustus 2018 werd dit een omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is een geïntegreerd beleidsinstrument. Daarin beoordelen de provinciebesturen niet alleen of de ruimtelijke ordening wordt nageleefd, maar uiteraard ook de milieu- en duurzaamheidsimpact. Evaluatie en handhaving van de uitgereikte vergunningen is een vereiste waar de provinciebesturen op toezien.

Natuur- en milieueducatie

De provinciebesturen blijven inzetten op trajectbegeleiding op maat voor kleuter-, lagere en secundaire scholen om te werken aan een duurzame leeromgeving via milieuzorg op school (MOS). Zo werken de provinciebesturen onder andere aan de vergroening van scholen. Via de provinciale natuur- en milieueducatiecentra/diensten bieden de provinciebesturen aan scholen de mogelijkheid om leerlingen in nauw contact te brengen met de natuur en hun omgeving. Niet enkel de natuur staat centraal, ook duurzaamheidsthema's komen aan bod. Via educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO) creëert het provinciebestuur een draagvlak bij de jeugd voor natuur en duurzame ontwikkeling. De provinciebesturen ontwikkelen tevens verschillende initiatieven voor en spreken een brede doelgroep aan met onder andere de werking van de natuurgidsen, natuurwandelingen,...

Onderzoek en data

De provinciale centra voor milieuonderzoek zijn belangrijke kenniscentra waarbij onderzoek en kennisopbouw centraal staan. Hierbij wordt geïnvesteerd in samenwerkingen met universiteiten, bedrijven en andere overheidsniveaus. De centra beschikken over expertenteams inzake water, bodem, geluid, milieuwetgeving, handhaving en milieu/gezondheid. De provinciale centra vormen de backoffice voor gemeentelijke vragen op het vlak van milieu en gezondheid. Via het Interprovinciaal Kenniscentrum willen de provinciebesturen deze ondersteuning provinciegrensoverschrijdend aanbieden.

Interprovinciaal Kenniscentrum

In de vijf provinciebesturen samen werken meer dan 300 deskundigen rond milieu, natuur, klimaat en aanverwante thema's. Een onderschatte bron aan informatie en expertise. Door de handen in elkaar te slaan, staan we sterker en zijn we efficiënter. De ruim aanwezige wetenschappelijke expertise en dienstverlening kan via het interprovinciaal kenniscentrum tussen de provinciebesturen worden gedeeld en aan de lokale besturen worden aangeboden. Dit komt alle steden en gemeenten ten goede. De expertise die we met z'n allen vertegenwoordigen is dan ook niet min: educatie voor jong en minder jong, wetgeving en vergunningen, landschap, natuur- en biodiversiteit, bodem- en wateronderzoek, coachen van participatieprocessen in het kader van een klimaattraject, duurzaam bouwadvies en zoveel meer.

Interprovinciaal Kenniscentrum
voor milieu & aanverwante thema's

De provinciebesturen blijven tevens investeren in kennisopbouw en kennisontsluiting van biodiversiteitsdata, wetgeving en ecologisch beheer. Generieke kennisontsluiting doen we via de provinciale geoloketten, meer specifieke data verzamelen we o.a. via de koepel voor natuurstudie, lokale besturen, provinciale diensten, Regionale Landschappen en Bosgroepen en vrijwilligers.

Klimaat en Energie

Energierijk naar een duurzame toekomst!

Kernambitie:

De provinciebesturen zijn al jaren een sterke actor in het klimaat- en energieverhaal. Dit gebeurt samen met diverse partners, zoals gemeenten, middenveldorganisaties, netbeheerders of sectororganisaties. Finale streefdoel is de klimaatneutraliteit en -bestendigheid. Het provinciale klimaatbeleid verloopt via drie sporen: de eigen organisatie, (ondersteuning van) de gemeenten en het brede publiek. Het provinciale klimaatbeleid zet in op maatregelen die de uitstoot van broeikasgassen reduceren (mitigatie) en op gerichte aanpassingsmaatregelen (adaptatie) in samenwerking met de verschillende provinciale diensten (ruimtelijke planning, milieu, natuur, integraal waterbeleid, mobiliteit...). Zo zijn er diverse provinciale klimaatcampagnes en -projecten, zoals de provinciale steunpunten duurzaam wonen en bouwen, collectieve renovatie campagnes, de uitbouw van fiets-snelwegen, campagnes rond duurzaam woon- en werkverkeer, het verhogen van de bebossingsgraad, herstel van ecosystemen, ...

Ten slotte stimuleerden de provinciebesturen de gemeenten in de afgelopen periode actief om het Burgemeestersconvenant te ondertekenen. Ze geven nu verder ondersteuning bij de uitwerking van actieplannen, kennis- en uitwisselingsplatformen (o.m. rond openbare verlichting), inhoudelijke expertise, opmaak klimaatrapporten enz.

Het provinciebestuur als voorbeeld

Met ambitieuze klimaat- en energieplannen geven de provinciebesturen het goede voorbeeld. Enerzijds zetten de provinciebesturen in op energie-efficiëntie door zuinig om te gaan met energie en grondstoffen en anderzijds op de productie van hernieuwbare energie. Dit doen ze onder meer door het gebouwen- en wagenpark te verduurzamen, de keuze voor 100% duurzame en circulaire aankopen, het investeren in eigen groene energieopwekking, het stimuleren van fietsgebruik in het woon-werk verkeer.

Naast deze harde infrastructurele maatregelen maken de provinciebesturen ook werk van natuurlijke klimaatoplossingen. Inzetten op bebossing en het beschermen van ecosystemen is niet alleen

goed voor de biodiversiteit en onze gezondheid, maar ook voor de CO₂-captatiemogelijkheden van de natuur en de geleverde ecosysteemdiensten, zoals water- en luchtzuivering. Naast deze klimaatmitigatie door opname van CO₂ zorgt bebossing en vergroening ook voor het klimaatrobuust maken van onze leefomgeving, de zogenaamde klimaatadaptatie. De provinciale groendomeinen en parken vormen een belangrijke schakel in dit verhaal. Zij staan in voor een significant deel in de CO₂-balans van de provincies gezien de grote CO₂-captatie door de bossen en groengebieden.

Maatschappij en ondersteuning

De provinciebesturen willen niet enkel als organisatie klimaatneutraal zijn, maar ook focussen op de klimaatneutraliteit en -bestendigheid van hun grondgebied. Daarbij zetten ze in op de actieve ondersteuning van andere actoren. In beleidssectoren, zoals ruimtelijke planning, integraal waterbeleid nemen de provinciebesturen maatregelen om de klimaatverandering tegen te gaan of voorbereid te zijn op. Op het vlak van energie heeft het provinciebestuur een belangrijke ondersteunende en ontzorgende rol.

Lopende processen worden verdergezet, zoals de quickscan houtige biomassa, warmtezoneringsplannen en sensibilisering met de Leidraad "Warmtenetten voor lokale besturen". Nieuwe processen worden opgestart. Naar coöperaties toe geloven de provinciebesturen in een proactieve, ondersteunende en faciliterende rol. Zo kunnen ook zij een volwaardige rol opnemen in de energietransitie. Via diverse beleidsinstrumenten (vergunningen, ruimtelijke planning,...) worden de kansen voor hernieuwbare energie verhoogd.

Inzichten en eigen ervaringen met het energiezuinig maken van woningen, duurzaam en circulair bouwen, dragen de provinciebesturen graag extern uit. De provinciale steunpunten "Duurzaam Wonen en Bouwen" helpen via advies en meer en meer op basis van concrete begeleiding, particulieren bij het energiezuinig maken van hun woning door grondige renovatie (al dan niet in het kader van collectieve projecten). Dit gebeurt in samenwerking met de gemeenten en de bouwsector. Het steunpunt werkt niet enkel op energetische verbeteringen maar ook op doorgedreven totaalrenovaties waar eveneens het wateraspect, de materialen, de inplanting van een gebouw, productie van hernieuwbare energie, circulariteit van bouwmaterialen,... worden bekeken. De kerntaken van het steunpunt duurzaam wonen en bouwen zijn verankerd in de samenwerkingsovereenkomst met het Vlaamse Gewest van 3 juni 2016 tot 2 juni 2019. Idealiter wordt het steunpunt verankerd in de provinciale werking.

Het Burgemeestersconvenant is een Europees initiatief waarbij provinciebesturen en gemeenten zich engageren om de Europese klimaatdoelstellingen op hun eigen grondgebied te realiseren. De coördinerende rol van de provincie is cruciaal om expertise, netwerking en goede voorbeelden te bundelen en maximaal te delen met de gemeenten. De provinciebesturen bieden ondersteuning via opleiding, netwerken, tools, draaiboeken, opmaak en ondersteuning energie- en klimaatplannen, nu ook met het luik adaptatie.

Via digitale toepassingen waaronder "Provincies in Cijfers" (zie ook hoofdstuk E-Government) kunnen de provinciebesturen geïntegreerde klimaat- en energiegegevens ter beschikking stellen

aan de gemeenten en steden. Tevens zetten de provinciebesturen in op groepsaankopen en begeleiding op het gebied van dakisolatie, groendaken en renovatie (bij asbestverwijdering). Met o.a. toegankelijke informatie op onze website en subsidiemogelijkheden vertolken de provinciebesturen bij alle sectoren en doelgroepen de rol van katalysator die de mentale shift aan om klimaatrobuust te werken aanzwengelt.

Landbouwbeleid

Accent op het praktijkgerichte land- en tuinbouwonderzoek

Kernambitie:

Landbouw is sterk verankerd in het grondgebonden beleid van de provinciebesturen. Het provinciaal landbouwbeleid heeft de ambitie om toekomstgericht via beleidsmaatregelen in te zetten op praktijkgericht onderzoek (onderzoek, voorlichting en advies), economische ondersteuning, multifunctionele landbouw in alle facetten, ruimte voor landbouw en ondersteuning van actoren (zoals gemeenten en verenigingen).

Argumentatiekader meerwaarde provinciebesturen

Volgende argumenten tonen de meerwaarde van de provinciebesturen aan:

- ✱ Het landbouwbeleid past binnen de tweelagenlogica. Het aantal landbouwers per gemeente is vaak beperkt; gemeenten hebben een te lage bestuurskracht om een uitgebreide ondersteuning voor landbouwers te voorzien.
- ✱ De provinciebesturen beschikken over de nodige kennis en ervaring om een bovenlokaal beleid op maat, complementair met het Vlaamse niveau, op te stellen en uit te voeren. De adviserende rol van een aantal provinciale landbouwdiensten bij vergunningen en planingsprocessen is hiervan een belangrijk resultaat, net als de loketfunctie voor gemeentebesturen.
- ✱ De provinciebesturen nemen als regisseur een coördinerende taak op om overleg te stimuleren en een evenwicht te zoeken tussen uiteenlopende belangen van verschillende sectoren en overheden.
- ✱ Nabijheid en bereikbaarheid zijn sleutelbegrippen. De provinciebesturen staan als streekbestuur zeer dicht bij de land- en tuinbouwsector. De gebiedsgerichte werking en de transversale samenwerking tussen de provinciale diensten Landbouw, Platteland, Ruimtelijke Ordening, Economie, Toerisme, Milieu, Water e.a. leiden tot succesvolle realisaties op het vlak van landbouwverbreding en streekontwikkeling.

Praktijkgericht onderzoek

De Vlaamse provinciebesturen investeren steevast in praktijkgericht land- en tuinbouwonderzoek. Zo wordt er nauw samengewerkt met onderzoeksinstituten, universiteiten en hogescholen. Mede daardoor beschikken de zogenaamde praktijkcentra over jarenlange expertise en kennen ze de actuele noden en vragen van de sector. Dit garandeert, naast uitstekende voorlichting naar de landbouwers, ook een beleidsvoorbereiding op maat.

De wijze waarop de provinciebesturen praktijkgericht onderzoek ondersteunen is divers (bijvoorbeeld eigen provinciaal praktijkcentrum, EVA of subsidie aan vzw), maar het staat vast dat de provinciebesturen de ruggengraat vormen in het geheel van dit netwerk van praktijkcentra. De opgebouwde expertise in het netwerk van praktijkcentra zorgt ervoor dat de Vlaamse provinciebesturen in hun beleid sterk inzetten op innovatie en duurzaamheid.

Het praktijkgericht onderzoek is bijgevolg niet alleen gericht op plantaardige en dierlijke productie relevant voor een bepaalde streek, maar zet daarnaast zeer sterk in op innovatieve productiesystemen, smart farming, duurzaam landbouwtransport, innovatietuinen, klimaatrobustheid, duurzame gewasbescherming en draagt op die manier bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

Een belangrijke uitdaging die de Vlaamse provinciebesturen wensen aan te gaan betreft de concrete vertaling van praktijkgericht onderzoek naar het terrein. Dit betekent het garanderen van een goede doorstroom van de resultaten naar de boer op het veld.

Tabel 1: overzicht van de provinciale of door de provincie ondersteunde praktijk- en landbouwcentra

Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw vzw (PVL)	Melkvee, varkens en voedergewassen	Limburg
Provinciaal Instituut voor Biotechnisch Onderwijs campus (PIBO) vzw	Akkerbouw	Limburg
Proefcentrum Fruitteelt (pcfruit) vzw	Hard en zacht fruit, wijnbouw	Limburg
Nationale Proeftuin voor Witloof vzw	Witloof	Vlaams-Brabant
Provinciaal Proefcentrum Herent	Non- en new food (miscanthus, goudsbloem, koolzaad)	Vlaams-Brabant
Provinciaal Proefcentrum Pamel	Biologische teelt aardbeien en kleinfruit	Vlaams-Brabant
Vlaams Centrum voor Bewaring van Tuinbouwproducten	Naoogsttechnologie groenten en fruit	Vlaams-Brabant
Koninklijk Belgisch Instituut tot Verbetering van de Biet	Onderzoek bietenteelt	Vlaams-Brabant
INAGRO vzw	Land- en tuinbouw	West-Vlaanderen
Interprovinciaal Proefcentrum voor de Aardappel (PCA) vzw	Aardappelen	Oost-Vlaanderen West-Vlaanderen
Landbouwcentrum Aardappelen (LCA)	Aardappelen	Oost-Vlaanderen
Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt Oost-Vlaanderen vzw	Groenten	Oost-Vlaanderen
Proefcentrum voor Sierteelt vzw	Sierteelt	Oost-Vlaanderen
Hooibeekhoeve	Melkvee, voedergewassen	Antwerpen
Proefbedrijf Pluimveehouderij	Pluimvee	Antwerpen
Proefcentrum Hoogstraten	(Glas)tuinbouw	Antwerpen
Proefcentrum voor de Groenteteelt Sint-Katelijne-Waver (PSKW)	(Glas)tuinbouw	Antwerpen
Landbouwcentrum voor Voedergewassen vzw	Voedergewassen	Antwerpen

Economische ondersteuning

Voorts hebben de Vlaamse provinciebesturen de ambitie om de landbouwsector te versterken via gerichte economische acties, zoals het stimuleren van de samenwerking tussen land- en tuinbouwers (cf. ondersteunen coöperaties), het versterken van managementcapaciteiten, het faciliteren van starters, de uitbouw van de Agrofoodcluster en ketenversterking. De omschakeling naar de biologische landbouwproductiewijze krijgt hierbij bijzondere aandacht.

Multifunctionele landbouw

Het multifunctionele aspect van landbouw wint aan belang en draagt sterk bij tot streekidentiteit, streekontwikkeling en klimaatbestendigheid. Hoeve- en streekproducten, landbouweducatie, sectorpromotie, landschappelijke integratie, agrobiodiversiteit en blauwgroene diensten hebben een brede maatschappelijke waarde en dragen bij tot het verbeterde imago van de sector. Voor zowel de uitvoering als de ondersteuning van deze vormen van multifunctioneel ondernemerschap biedt het provinciale beleid een evenwicht tussen enerzijds een bovenlokale visie en anderzijds een sterke wisselwerking met ondernemers en lokale organisaties. Als leverancier van ecosysteemdiensten draagt de land- en tuinbouw in belangrijke mate bij tot de SDG's.

Duurzame lokale voedselproductie

Het provinciaal beleid rond duurzame lokale voedselproductie, met focus op hoeve- en streekproducten, is zichtbaar voor consumenten en producenten. Het draagt ook bij tot de intentie van de Vlaamse overheid om actoren in de korte keten te ondersteunen en te stimuleren. De provinciebesturen zijn lid van de Raad van Belang Korte Keten.

Een voorbeeld van interbestuurlijke samenwerking waarbij de provinciebesturen de motor vormen is de Week van de Korte Keten. Korte keten is een manier van verkopen met een rechtstreekse band tussen producent en consument. Na een succesvolle eerste editie van de Week van de Korte Keten sloegen de Vlaamse provinciebesturen, VLAM, Vlaamse overheid en Steunpunt Korte Keten in 2019 opnieuw de handen in elkaar.

Landbouweducatie

Het provinciebestuur is een belangrijke partner in landbouweducatie. Als bovenlokaal bestuur staat de provincie dicht bij de landbouwer en neemt ze zodoende een stimulerende en sturende coördinerende rol op tussen educatieve initiatieven (afstemming van didactisch materiaal, planning van educatieve momenten, verspreiding van innovatieve ideeën e.d.m.). Het provinciebestuur speelt bovendien in op de nood aan een educatief scholenaanbod (op basis van de actuele leerplannen en eindtermen). Zo hebben de provinciebesturen een groot netwerk aan bezoekboerderijen en boerderijen voor scholen en andere doelgroepen. Het provinciebestuur biedt daarnaast ook ondersteuning aan land- en tuinbouwers via vorming en promotie.

Ruimte voor landbouw

Ruimte creëren voor de verdere ontwikkeling van een leefbare én multifunctionele landbouw is voor de provinciebesturen een belangrijke opdracht. Verschillende projecten en planningsprocessen in de open ruimte hebben een impact op de land- en tuinbouwsector. Voor een aantal van deze processen (beleidsplan Ruimte, agrarische structuur, stadslandbouw, het (agrarisch) hergebruik van agrarische gebouwen,...) en vergunningen wordt gewaakt over het belang van kwalitatieve ruimte voor landbouw, via advisering vanuit de provinciale diensten. De (hobby)paardenhouderij geniet, gelet op de belangrijke economische waarde en het grote ruimtebeslag van de sector, bijzondere aandacht.

Ondersteuning actoren en communicatie

De provinciebesturen willen verder inzetten op de selectieve ondersteuning van actoren, waaronder gemeenten en verenigingen, gericht op het realiseren van de provinciale doel- en taakstellingen. Deze ondersteuning heeft verschillende vormen: subsidies, adviesverlening, medewerking, lidmaatschap.

Bovendien geeft de online tool 'Provincie.in.cijfers'¹ inzicht in het agrobusinesscomplex (ABC) zoals omzet, toegevoegde waarde en investeringen. Informatie over de landbouwsector met nauwkeurige statistische gegevens per provincie en per gemeente worden op die manier in kaart gebracht. Ten slotte zetten de provinciebesturen in op een gezamenlijke communicatie die het sectorimago ondersteunt. Voorbeelden hiervan zijn de televisie-uitzendingen op het kanaal PlattelandsTV en de gezamenlijke deelname aan landbouwbeurzen waaronder Agriflanders.

¹ <https://provincies.incijfers.be/dashboard>

Integraal Waterbeleid

Provinciebesturen in een stroomversnelling

Kernambitie:

Als grootste waterloopbeheerder van Vlaanderen (78% van alle waterlopen zijn van categorie 2, waarvan de provincies 70% beheren en de wateringen 30%) hebben de provinciebesturen een belangrijke taak in het geïntegreerd waterbeleid.

Ze staan in voor het dagelijks onderhoud van 8000 km waterlopen (maaien, slibruiming, onderhoud infrastructuur en pompinstallaties,...) en verlenen (via de watertoets) advies bij opmaak van (hemelwater)plannen. Bovendien realiseren ze diverse waterprojecten – zoals vistrappen, pompinstallaties, beekherstel en overstromingsgebieden – die noodzakelijk zijn voor het aanpakken van de droogteproblematiek en verschillende problemen in verband met de biodiversiteit. Zowel bij het dagelijkse onderhoud als grootschalige projecten zullen de provinciebesturen steeds meer gebruik maken van digitale toepassingen.

Een integraal en evenwichtig beleid

Het “integraal waterbeleid” hecht belang aan het hele watersysteem. Voorop staat het evenwichtig gebruik ervan voor de verschillende ecologische, economische en sociale functies, zonder het watersysteem zelf in gevaar te brengen. De manier waarop de beperkt beschikbare ruimte in Vlaanderen wordt ingericht is mee bepalend voor het functioneren van het watersysteem. Water is een fysiek structurerend element en heeft voldoende ruimte nodig. Daarnaast zijn er complexe interacties tussen het oppervlaktewater, het grondwater en de omgeving en tussen de biotische en abiotische factoren. Om het waterbeleid beter te kunnen afstemmen op die complexe interacties, moet de integrale benadering van het watersysteem versterkt worden.

Er zijn raakvlakken met tal van andere beleidsdomeinen, waarbij het provinciebestuur op zoek gaat naar synergieën, gezamenlijke beleidskeuzes maakt en projecten formuleert over beleidsgrenzen heen. Een gebiedsgerichte aanpak, maatwerk en overleg staan daarbij centraal. Het provinciebestuur kan en moet hier, als intermediair bestuur, haar expertise verder uitbouwen en haar centrale rol verankeren.

Voorbeelden van uitdagingen zijn de extreme wateroverlast, zoals bv. in 2016 en dito droogte in 2018... Door de niet te ontkennen klimaatverandering zullen we met beide problemen steeds vaker geconfronteerd worden. Zowel proactieve als reactieve maatregelen die samen met andere partners moeten uitgewerkt worden dringen zich op. Als grootste waterloopbeheerder van Vlaanderen (78% van alle waterlopen zijn van categorie 2, waarvan de provincies 70% beheren en de wateringen 30%) hebben de provincies de zeer belangrijke taak om deze uitdagingen integraal aan te pakken.

De provinciebesturen voeren reeds jaren een geïntegreerd waterbeleid waarbij zij ook wateradvies verlenen (via de watertoets) bij de opmaak van plannen en bij de vergunningverlening. Verder staan de provincies in voor het dagelijks onderhoud van 8000 km waterlopen (maaien, slibruiming, onderhoud infrastructuur en pompinstallaties,...) en het realiseren van diverse waterprojecten (overstromingsgebieden, vistrappen, pompinstallaties, beekherstelprojecten,...). Zo wordt er continu gewerkt aan de “goede toestand” van de waterlopen, zoals aangegeven in de Europese Kaderrichtlijn Water.

Wateroverlast en droogte

Hinder en schade door wateroverlast en droogte zal de komende jaren toenemen omwille van de extremer wordende weerpatronen. Meer overstromingen en langere droogteperiodes zullen grote impact hebben in Vlaanderen. Door de immer stijgende verhardingsgraad heeft hemelwater steeds minder de kans om in de bodem te infiltreren en worden vaak niet-gescheiden rioleringen en waterlopen extra belast. Niet alleen het risico op wateroverlast zal zo blijven toenemen, ook het risico op periodes van extreme droogte zal stijgen. Het oude adagium ‘het water moet zo snel mogelijk afgevoerd worden’ heeft er in het verleden toe geleid dat waterlopen over grote afstanden werden rechtgetrokken, en dat als dusdanig buffers en moerasgebieden werden afgekoppeld. Nu de extremer wordende weerpatronen, met zowel periodes van hevige droogte als van hevige neerslag, zich in toenemende mate laten voelen, zetten de provincies in op gebiedsdekkende hemelwater- en droogteplannen en coördinatie.

De provinciebesturen zorgen ervoor dat water terug de ruimte krijgt die het nodig heeft. Het vrijwaren van het natuurlijke bergingsvermogen van de vallei waarin de waterloop gelegen is, vormt een belangrijk onderdeel om Vlaanderen voor te bereiden op de klimaatverandering (cf. klimaatadaptatie). Waar mogelijk maken de provinciebesturen daarenboven de nog overwelfde waterlopen terug open. Daar deze waterlopen terug toegankelijk worden voor flora en fauna, wordt zo bijgedragen aan de uitbouw van de groenblauwe dooradering. Vele bekende maatregelen, zoals bijvoorbeeld hergebruiken van regenwater of het langer vasthouden via de aanleg van wadi’s of groendaken worden verder gepromoot. Daarnaast moeten in samenspraak met andere overheden en organisaties bijkomende maatregelen uitgewerkt worden, om voorbereid te zijn op periodes van waterschaarste.

Natuur en biodiversiteit

Waterlopen vormen uiteraard een belangrijk functioneel ecologisch netwerk doorheen de provin-

cies. In samenwerking met de andere partners in het veld dient de biodiversiteit in onze waterlopen significant verhoogd te worden mét oog voor de verschillende provinciale prioritaire soorten. Het ecologisch en structureel herstel van onze beekvalleien vormt een belangrijke uitdaging, die zowel de biodiversiteit als de vertraagde afvoer van regenwater ten goede komt. Dergelijke beekvalleien vormen immers grote buffers die tijdens perioden van hevige neerslag gevuld worden. Op deze manier leggen de provincies sterke fundamenten om de Natura 2000 Instandhoudingsdoelen en de doelstellingen uit de relevante soortenbeschermingsprogramma's te realiseren.

Volgens de Beneluxbeschikking Vismigratie dienen vismigratieknelpunten in ecologisch belangrijke waterlopen tegen 2027 weggewerkt te worden. De provinciebesturen nemen deze taak waar mogelijk op zich.

Voorts investerende de Provinciebesturen investeren verder in ecohydrologische monitoring en visonderzoek. Ook de bestrijding van invasieve exoten die in en rond de waterlopen voorkomen staat hoog op de agenda.

Sturing en handhaving

De provinciebesturen blijven in samenwerking met andere overheidsniveaus en partners voor de nodige input zorgen bij de visieontwikkeling en planning van het integraal waterbeheer. Hiertoe nemen de provincies een actieve rol op in de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid. Verder wordt de impact van ontwikkelingen op de waterlopen en het watersysteem van nabij opgevolgd en waar nodig bijgestuurd via de adviesverlening.

In uitvoering van het Milieuhandhavingsdecreet werden de voorbije jaren in de meeste provincies medewerkers aangesteld als toezichthouder. Deze provinciale toezichthouders kunnen hun toezicht uitoefenen op de onbevaarbare waterlopen van 2^e en 3^e categorie. Dit geeft de provincies als waterloopbeheerder de mogelijkheid om niet alleen preventief te werken, maar bij overtredingen of wantoestanden die een efficiënt beheer in de weg staan ook daadwerkelijk op te treden. Klemtonen zijn de aantasting van ruimte voor water, de vrijwaring van de 5-meterzone en de aantasting van de één meter teeltvrije zone.

Erosie

De provinciale erosiecoördinatoren zijn een lokaal aanspreekpunt en ondersteunen de gemeenten en landbouwers om modderoverlast aan te pakken die wordt veroorzaakt door het afspoelen van grond op akkers. De provinciebesturen stellen hun expertise ter beschikking en helpen de gemeenten bij het uitwerken van een erosiebestrijdingsproject, door te onderhandelen met landbouwers en eigenaars, maatregelen te ontwerpen, richtinggevende voorwaarden inzake omgevingsvergunningen voor te bereiden en te ondersteunen tijdens de uitvoering van de werken. Daarnaast is er interactie met andere provinciale diensten en zijn de provinciebesturen ideaal geplaatst om gemeentegrensoverschrijdende problemen aan te pakken. De landbouwers worden gemotiveerd en gesensibiliseerd om teelttechnische erosiebestrijdingsmaatregelen te nemen en de teeltvrije zone van één meter langs waterlopen te respecteren. Om dit te vrijwaren vormt handhaving een

belangrijk instrument. Dergelijke maatregelen moeten voorkomen dat sediment en nutriënten van de akkers in de waterlopen stroomt. Ten gevolge van de klimaatwijziging wordt er verwacht dat het aantal erosieknelpunten nog sterk zal stijgen, omdat er zich tijdens de zomer vaak lange droge periodes zullen aandienen in combinatie met intense zomeronweders.

Onderhoud en infrastructuur

Goed onderhoud van de waterlopen, overstromingsgebieden en bijhorende infrastructuur (zoals pompstations en vuilroosters) is belangrijk om wateroverlast te voorkomen. De provincie doet dit steeds met respect voor de natuur in en rond de waterlopen. De maai- en herstellingswerken aan waterlopen gebeuren door gespecialiseerde aannemers. Soms worden ook landbouwers, lokale afdelingen van natuurverenigingen of sociale tewerkstellingsorganisaties betrokken bij de onderhoudswerken.

De provinciebesturen maken volop werk van een doorgedreven digitalisering van deze onderhoudswerken zodat ze efficiënter kunnen opgevolgd worden. Voorbeelden hiervan zijn de beheersystemen die momenteel uitgewerkt worden om de maaimachines via GPS-tracking te kunnen volgen waarbij de afgewerkte tracés ook automatisch geregistreerd worden. De aannemers zullen eveneens ter plaatse via een app kunnen aangestuurd worden zodat echt maatwerk kan geleverd worden bij de te onderhouden tracés.

Digitalisering

In de komende jaren zullen de provinciebesturen volop de kaart trekken van de digitalisering. De overstap van de analoge naar een digitale atlas van de onbevaarbare waterlopen, die vervolgens ook juridisch verankerd zal worden, is één van de grote uitdagingen op dat vlak. Dit zal in nauw overleg met de Vlaamse overheid vorm moeten krijgen. Er worden ook samenwerkingsverbanden gezocht op het vlak van de uitbouw van een grootschalig permanent sensorennetwerk (met o.a. het Waterbouwkundig Labo als belangrijke partner gezien zij het waterinfo.be-platform mee vormgeven). Dit netwerk moet de waterpeilen op onbevaarbare waterlopen in realtime meten, gebruikmakend van de nieuwste technologie. De data uit dat netwerk zullen de provinciebesturen in staat stellen zowel proactief als reactief waterschaarste en wateroverlast efficiënter en effectiever aan te pakken.

Wat het dagelijkse beheer van de waterlopen betreft, bereiden de provinciebesturen zich voor om de digitale omslag te maken. De implementatie van integrale beheersystemen voor het onderhoud van waterlopen, die niet alleen ondersteunen bij het plannen en opvolgen van de werken, maar ook de mogelijkheid bieden gerichte informatie beschikbaar te stellen voor de aangelanden en andere belanghebbenden. Dit zal zorgen voor een efficiënter, transparanter en eenduidiger beheerproces.

Modernisering polders en wateringen

Na een aantal fusie- en afschaffingsprocedures blijven er nog zo'n 60 polders en wateringen over in Vlaanderen. De provinciale waterloopbeheerder investeert volop in een modern waterbeleid

en -beheer. Heel wat polder- en wateringbesturen hebben het echter moeilijk om aan te sluiten bij deze moderne dynamiek. Toch is net geen kwart van Vlaanderen gelegen binnen het ambtsgebied van een polder of watering. De uitdagingen op het vlak van adaptatie in het kader van de klimaatverandering, die om een vernieuwend waterbeleid vragen, zijn ook in de door polders en wateringen beheerde gebieden aanwezig.

Nagenoeg alle beslissingen omtrent de werking van deze openbare besturen zijn een gewestbevoegdheid. De provinciebesturen reiken de Vlaamse overheid daarom de hand om in nauwe samenwerking versneld werk te maken van de modernisering van de polders en de wateringen door middel van een aanpassing van het wettelijk kader (aangepaste bestuursvorm, nieuw financieringsmechanisme, schaalvergroting,...).

Aantal km waterlopen tweede categorie

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Totaal
Totaal aantal km tweede cat.	2791 km	1505	2418 km	1425 km	3653 km	11792 km
In beheer bij de provincie	2391 km	905 km	1650 km	1103 km	2310 km	8359 km
In beheer bijpolder of watering	400 km	600 km	768 km	322 km	1343 km	3433 km

Plattelandsbeleid

Regisseur van een gebiedsgericht plattelandsbeleid

Kernambitie:

Een gedegen plattelandsbeleid vertrekt vanuit het streekgegeven. De verschillende Vlaamse landelijke gebieden bouwen voort aan hun streekidentiteit en de leefbaarheid van het platteland, dit met de land- en tuinbouw als belangrijke economische drager van het platteland. Daarnaast is een flexibel en geïntegreerd gebiedsgericht beleid noodzakelijk om een antwoord te bieden op de verschillende uitdagingen op het platteland zoals gesitueerd binnen zijn open ruimte en specifieke dorpskernen. Het optreden van het provinciebestuur als streekbestuur sluit hier perfect bij aan. Voor het ontwikkelen van een bovenlokale visie, de vertaling van deze visie in beleid op maat en de gebiedsgerichte en efficiënte uitvoering ervan, zijn de provinciebesturen als regisseur de aangewezen partner voor de Vlaamse overheid, lokale besturen en middenveldorganisaties. Bovendien staan de Vlaamse provinciebesturen, conform de gebiedsgerichte beleidslogica, samen met de Vlaamse Landmaatschappij, in voor het beheer en financiering van de plattelandsfondsen PDPO en Platteland Plus. Deze fondsen zijn belangrijke hefboomen om het verschil op het terrein te maken en zorgen onder meer voor een (boven)lokale vertaling van het EU-beleid.

Trekkersrol

Het provinciale bestuursniveau neemt een vooraanstaande rol op in het plattelandsbeleid. Hieronder een overzicht.

- ✳ Het plattelandsbeleid is een grondgebonden bevoegdheid, waarbij een gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak zich opdringt. Verder is het noodzakelijk bepaalde problemen bovenlokaal aan te pakken en dienen zeer uiteenlopende belangen met elkaar verzoend te worden. Vanuit hun politieke legitimering kunnen provinciebesturen vraagstukken behandelen die het lokale belang overstijgen.
- ✳ De provinciebesturen beschikken over een grote gebiedskennis, mede dankzij intense samenwerking tussen diverse provinciale diensten, de Vlaamse administratie, het middenveld en de gemeenten. Dit is van belang gezien het cross-sectorale aspect van plattelandsontwikkeling en de betrokkenheid van diverse publieke en private actoren.

 Talrijke instrumenten en bevoegdheden kunnen binnen één bestuursniveau ingezet worden met het oog op een daadkrachtig gebiedsgericht beleid: regionale landschappen en bosgroepen, gebiedsinrichting, planologische processen, woonbeleid, erfgoed, land- en tuinbouw, lokale economie, beheer van waterlopen, trage wegen, wooninfrastructuur, mobiliteit,...

Regisseur van een gebiedsgericht plattelandsbeleid

Werken aan het platteland betekent vooral 'samenwerken' en 'regisseren'. Het optreden van het provinciebestuur als streekbestuur sluit hier perfect bij aan. Plattelandsbeleid heeft een hoge flankerende waarde t.o.v. een al te sectorale aanpak van de talrijke deelfacetten die eigen zijn aan dit beleid. Men benadert niet altijd het platteland in zijn geheel, maar meer vanuit een ruimtelijke, economische of sociale invalshoek. Hier stellen de vijf Vlaamse provinciebesturen een geïntegreerd plattelandsbeleid tegenover. Vaste onderdelen hiervan zijn een ondersteuning op maat, het bevorderen van participatie,... De kennis, nabijheid en betrokkenheid van de provinciebesturen bij het lokale bestuur zijn daarin zeer belangrijk. Wat deze laatste betreft, zetten de provinciebesturen in op de verhoging van hun bestuurskracht. Bij de inrichting van het buitengebied is het belangrijk dat er een goede afstemming is tussen de initiatieven van verschillende niveaus en dat de resultaten na afloop van een inrichtingsproject op een duurzame manier bestendig en beheerd worden.

Uitdagingen op het Vlaamse platteland

De uitdagingen op het Vlaamse platteland laten zich vatten in twee belangrijke dimensies: (1) de open ruimte en (2) de specifieke (dorps-)kernen. Het is op basis van deze twee hoofdthema's dat de provincies een veelvoud en verscheidenheid aan beleidsinstrumenten ontwikkelen en toepassen.

In de dorpskernen

In hun beleid t.a.v. de dorpskernen trachten de Vlaamse provinciebesturen de ruimtelijke kwaliteit te versterken, de dorpen te laten bloeien, de leefbaarheid te versterken en samen te werken met het stedelijk gebied.

Ruimtelijke kwaliteit bewaren

Het platteland bevat specifieke landschapselementen en kent verschillende vormen van bebouwing met een hoge historische, functionele en landschapsbepalende waarde. Deze elementen bewaren en een plaats geven in de huidige ruimtelijke omgeving is een grote uitdaging. Het is daarom dat de Vlaamse provincies verschillende beleidsinstrumenten uitwerken om de ruimtelijke kwaliteit te versterken. Zo heeft de Provinciale Kwaliteitskamer als adviesorgaan de doelstelling de ruimtelijke kwaliteit van bouw- en infrastructuurprojecten op het platteland te verhogen. Daarbij wordt de beeldkwaliteit van een project bekeken in relatie tot de dorpskern, de publieke ruimte, mobiliteit en andere thema's gelinkt aan ruimtelijke kwaliteit. Het multifunctioneel (her) gebruik van leegstaande, waardevolle gebouwen (kerken, industriële gebouwen,...) is een volgend speerpunt. Daarbij bieden de provincies informatie en tools aan bij de omvorming tot publieke ontmoetingsruimten. M.b.t. vrijgekomen agrarisch erfgoed wordt gepleit voor een gepaste reconversie. Door in te zetten op een toekomst voor religieus en industrieel erfgoed wordt deze authenticiteit behouden en versterkt.

Dorpen terug laten bloeien

Veel mensen verkiezen de omgeving van het dorp om te wonen en te werken. Dorpen worden bijgevolg geconfronteerd met de wijzigende noden van een moderne woongemeenschap, gaande van een vraag naar energiezuinige woningen en recreatievoorzieningen tot verkeersveiligheid. Dorpen moeten daarnaast ook 'leven' met een lokale handel en een sterk uitgebouwd verenigingsleven. Gemeenten hebben daarbij vaak niet de bestuurskracht, de middelen noch de kennis om dit te realiseren. De Vlaamse provincies kunnen geïntegreerde oplossingen op maat aanreiken inzake de problematieken die verschillende beleidsdomeinen (cfr. Platteland, Mobiliteit, Toerisme, Economie, Ruimte, ...) doorkruisen en staan voor een partnerschapmodel met het middenveld en de plaatselijke gemeenschap in de beleidsvoering in het dorp.

Leefbaarheid versterken

De leefbaarheid op het platteland is onmiskenbaar een aandachtspunt. Zo is er een verhoogde vraag naar zorg, net als een evolutie naar andere woonvormen en mobiliteitsorganisatie. Verder vindt men op het platteland steeds minder bedrijvigheid. De land- en tuinbouw is nochtans de belangrijkste economische sector op het platteland. De provincies stimuleren daarom een duurzame, toekomstbestendige ontwikkeling waarin ze de landbouwbedrijven ondersteunen om binnen de wettelijke voorschriften zelf de richting te bepalen. Dit loopt samen met de permanente landbouwtechnische ondersteuning via de proefcentra. De provincies kiezen zowel binnen de ruimtelijke planning als in het kader van de vergunningverlening voor het aantrekken van economische activiteiten die geen of weinig impact hebben op de open ruimte of het agrarisch gebied. Ter ondersteuning van lokale besturen vergaren en verwerken de provincies kwantitatieve data (demografie, leegstand, economische activiteit,...) en ondersteunen ze de gemeentelijke economische ontwikkelingen.

Wonen op het platteland moet leefbaar blijven voor zowel mens als natuur. Provincies scheppen en bieden niet enkel wettelijke kaders, maar ook ondersteuning en advies om leefbare woongebieden te creëren en spelen zo in op de sociale troeven van het platteland. Een groeiende uitdaging op het platteland is de veranderende mobiliteitsbehoefte. De provincies brengen in kaart en adviseren waar wenselijk. Via een impulsbeleid wordt ingezet op kleinschalige, innovatieve initiatieven waarbij nieuwe vormen van dienstverlening inzake mobiliteit worden ontwikkeld.

Stads-plattelandsrelaties

Het platteland staat niet los van de stad, en de stad niet van het platteland. Beide moeten worden versterkt, want de verwevenheid tussen stad en platteland biedt kansen. Op het platteland zijn er tal van verbredingsactiviteiten in samenwerking met de stad. Als 'trekker' van talloze initiatieven, ondersteunen de provincies inhoudelijk en financieel de steden en gemeenten, promoten ze korte keten bij de consument en bouwen ze verder kennis op in samenspraak met steunpunten hoeveproducten, innovatiesteunpunten etc. De provincie sensibiliseert de medegebruikers van het agrarisch gebied en ondersteunt landbouwverbreding in al haar vormen. Stad en platteland kunnen elkaar versterken, o.a. in het aanboren van duurzame energiebronnen. Ruimte voor duurzame energieproductie, ecosysteemdiensten en mogelijkheden voor de verwerking van reststromen vindt men veelal op het platteland. De provincies willen verder inzetten op het initiëren en faciliteren van deze innovatieve samenwerkingen.

In de open ruimte

De aanwezigheid van open ruimte is één van de basiskwaliteiten van het Vlaamse platteland. Die open ruimte staat onder toenemende verstedelijkingsdruk met bijhorende stijging aan verharding, versnippering,... ook de gevolgen van de klimaatwijziging laten zich voelen op het platteland. Het platteland kent complexe beleidsvraagstukken in de open ruimte. Het provinciaal plattelandsbeleid bevat bijgevolg een aantal initiatieven die de open ruimte valoriseren, zoals de aanpak van waterproblematieken, de onderhoud van het buitengebied (beheer landschappelijke elementen) en het beantwoorden van mobiliteitsvraagstukken.

Verder engageert de VVP zich in het Open Ruimte Platform, ondertussen doorgegroeid tot een heuse Open Ruimte Beweging waar, onder impuls van de Vlaamse Landmaatschappij, gezocht wordt naar een programmatorische aanpak van uitdagingen in die open ruimte. Exemplarisch voor deze aanpak is het programma Water+land+schap waarbij gecombineerd gewerkt wordt aan water, landbouw en landschapsopbouw. De provincies participeren ook in de effectieve projectuitwerking op het terrein.

(Boven)lokale vertaling EU-beleid

Een aanzienlijk deel van het provinciaal plattelandsbeleid wordt mede mogelijk gemaakt via het Europees Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) 2014-2020, dit in een partnerschap met de Vlaamse minister van Plattelandsbeleid en de VLM als bevoegde beheersdienst, de lokale besturen en andere actoren. Elke provincie beschikt hiertoe over een provinciaal plattelandsbeleidsplan, een gebiedsgericht toetsingskader voor de toekenning van de middelen. Een belangrijk criterium betreft hierbij de duurzaamheid van een project in alle facetten. Op deze manier draagt het provinciaal plattelandsbeleid een steentje bij aan de realisatie van de SDG's. Provinciale plattelandskolletten zorgen voor begeleiding van de projectpromotoren en vervullen een sleutelrol in de netwerking en het beheer.

Er wordt momenteel gewerkt met een totaal budget van ongeveer 50 miljoen EUR voor PDPO III-projecten en de leaderwerking (50% EU, 25% Vlaanderen, 25% provincies), met daarnaast een budget van 19 miljoen EUR voor Platteland Plus, dat enkel gefinancierd wordt met Vlaamse en provinciale middelen volgens een 50/50-verdeelsleutel.

De opmaak van PDPO IV is ondertussen uit de startblokken geschoten. Ook bij deze oefening is de VVP nauw betrokken met het oog op een bestendinging van de huidige (financiële) impulsen voor het platteland.

Interbestuurlijk Plattelandsoverleg

Vlaanderen en de provinciebesturen werken samen in het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) rond thema's die een cross-sectorale en interbestuurlijke aanpak vragen. In 2016 werd het IPO, na een grondige evaluatie, gewijzigd. Sedert dan wordt gewerkt met een compacter Bestuurlijk Overleg geflankeerd door een ambtelijke werkgroep, dit telkens met een vertegenwoordiging vanuit de VVP.

Het IPO blijft vooral beleidsaanbevelingen en adviezen over plattelandsthema's formuleren met als voornaamste agendapunt in de voorbije periode het opleveren van een advies m.b.t. het 'Duurzaam onderhoud van het landschap'. Hierin worden aanbevelingen en adviezen geformuleerd m.b.t. een duurzame organisatie en financiering van het onderhoud van landschappelijke infrastructuur.

Het Vlaams plattelandsbeleid

Tot en met 2015 werd het Vlaamse plattelandsbeleid gevat in een Vlaams plattelandsbeleidsplan. Daarna werden jaarlijks de belangrijkste thema's inzake platteland opgenomen in de beleidsbrief van de Vlaamse Minister van platteland.

De Vlaamse Landmaatschappij werkt momenteel aan een insteek voor de bevoegdheid Plattelandsbeleid binnen de nieuwe Vlaamse Regering. Daartoe werd een externe focusgroep ingericht waaraan ook de VVP deelnam. Op die manier wordt rechtstreeks gewogen op de (toekomstige) Vlaamse agenda m.b.t. het platteland.

Erfgoed

Naar een grondverbonden erfgoedgemeenschap: preventie, sensibilisering en publiekswerking

Erfgoed vertelt wie we zijn, waar we vandaan komen. Erfgoed geeft ons identiteit. In het kader van de huidige globalisering – die steeds meer lokale en regionale identiteiten uitvlakt – is het belangrijker dan ooit om erfgoed te onderhouden, te bewaren en te begrijpen. Daarvoor moeten we de hedendaagse relevantie verder versterken, raakvlakken zoeken met andere sectoren en zorgen voor een inbedding van erfgoedzorg in de evoluerende samenleving. Zo betrekken we de bevolking en specifiek de jongere generatie meer bij ons erfgoed.

Erfgoedzorg ligt op de grens van de persoons- en grondgebonden bevoegdheden. Sinds 2018 valt het roerend en immaterieel erfgoed niet langer onder de bevoegdheid van de provincies. De komende decennia moet het provinciale erfgoedbeleid de ambitie hebben om maximaal zorg te dragen voor het onroerend erfgoed als bindende factor in een duurzame samenleving.

Vier taken op maat van de provinciebesturen staan daarbij centraal:

- * Expertise- en kennisaanbod onroerend erfgoed rond bouwkundig, archeologisch en landschappelijk erfgoed
- * Monumentenwacht
- * Onroerend erfgoeddepotwerking
- * Publiekswerking en sensibilisering

Expertise- en kennisaanbod onroerend erfgoed rond bouwkundig, archeologisch en landschappelijk erfgoed

Naar een groter draagvlak

Erfgoed dat actief wordt gebruikt, blijft bestaan en heeft groeikansen. Daarom moet het publiek nader worden betrokken en moeten we de maatschappelijke rol van erfgoed verder verkennen en erkennen. Samenwerking met andere bevoegdheidsdomeinen (ruimtelijke ordening, natuur, onderwijs, toerisme, regiomarketing,...) wordt in deze context belangrijker dan ooit.

Herbestemming en hergebruik

De zorg voor erfgoed is de komende jaren onderhevig aan veranderingen en nieuwe maatschappelijke verwachtingen. Herbestemming en hergebruik van onroerend erfgoed wordt een prioriteit voor alle overheden. Aangepast gebruik draagt bij tot de duurzaamheid van erfgoed. ‘Monumenten’ hebben maar zelden één functie of vullen hun functie zelden op één manier in. Hergebruik met een actuele invulling die respect heeft voor de erfgoedwaarden, geeft ons erfgoed hedendaagse relevantie, toont de waarde van erfgoed voor de samenleving en houdt het ‘in leven’.

Naar meer bewustwording

Willen we het draagvlak van erfgoed verbreden, dan wordt sensibilisering alleen maar belangrijker. De eigen inwoners bepalen immers zelf mee of iets “erfgoed” is en of we er dus actief voor zorgen. Sensibilisering vereist extra inspanningen. Bewustmakingsacties en erfgoededucatie zijn cruciaal. We moeten de bevolking mee verantwoordelijk maken voor ons erfgoed (zie ook publiekswerking).

Provinciaal kennis- en expertiseaanbod

Voor de regionale en lokale verankering van het erfgoed is een actieve werking en ondersteuning vanuit de provinciale expertise cruciaal. Zeker in tijden waar er o.a. door demografische veranderingen druk ontstaat op de openbare ruimte en de publieke financiën. Lokale overheden, verenigingen en particulieren kunnen bij de provincie en bij Monumentenwacht terecht voor zowel kennis, documentatie als expertise rond bouwkundig, archeologisch als landschappelijk erfgoed. Voor de ontwikkeling en uitrol van een gebiedsdekkende werking rond algemene landschapszorg werken de provinciebesturen bijvoorbeeld nauw samen met de Regionale Landschappen (zie ook hoofdstuk ‘Natuur en Milieu’).

De provinciebesturen kunnen ook een gepast provinciaal subsidie-instrumentarium voorzien dat inspeelt op de noden van de erfgoedsector en de opportuniteiten die zich voordoen. Vaak treedt de provincie ook op als facilitator en zorgt ze voor sensibilisering door deel te nemen aan meetings, congressen en projecten, en door zelf de nodige contactdagen en netwerkmomenten te organiseren.

Zo versterken de provinciebesturen de beleving, de waardering en dus het behoud van onroerend erfgoed. Het is belangrijk dat Vlaanderen – in een complementair overheidslandschap – de provinciale competenties inzake onroerend erfgoed blijft erkennen.

Monumentenwacht staat in voor een preventieve monumentenzorg

De provinciale Monumentenwachten monitoren de gebouwen en interieurs van waardevol (beschermd én niet-beschermd) erfgoed. De monumentenwachters informeren en sensibiliseren hun leden over methoden om hun monument regelmatig en goed te onderhouden. Zo vermijden eigenaars en beheerders grote kosten en houden ze het erfgoed in goede staat. Het belang van dit preventieve onderhoud neemt de komende jaren alleen maar toe. Nu de (lokale) overheidsbudgetten onder druk staan, is geld meer dan ooit een struikelblok voor erfgoedzorg. Die besturen zijn vaak

het eerste aanspreekpunt voor privé-eigenaars van erfgoed. Daarom slaan de provincies bruggen naar de gemeenten en geven ze hen maximale ondersteuning, bijvoorbeeld via collectieve lidmaatschappen – en dus schaalvoordelen en lagere kosten. De toestandsrapportages van Monumentenwacht zijn bovendien belangrijke bouwstenen voor de beheersplannen die door het onroerend erfgoeddecreet meestal opgelegd worden als voorwaarde om erfgoedpremies te kunnen bekomen.

De rapporten van Monumentenwacht zijn nog in belang toegenomen met de laatste decreetswijziging. Deze stelt een extra premie van 10% in het vooruitzicht van erfgoedeigenaars en –beheerders die kunnen aantonen over de laatste 6 jaar hun erfgoed ‘goed’ onderhouden te hebben. De leden van Monumentenwacht kunnen hun ‘goed onderhoud’ staven met de toestandsrapporten die ze van Monumentenwacht ontvangen en met bewijzen van onderhoudswerken.

De provinciale Monumentenwachten zijn verenigd in de interprovinciale koepel Monumentenwacht Vlaanderen, die formeel ressorteert onder de VVP. De koepel stroomlijnt de werking van de verschillende provinciebesturen en heeft daarnaast een overeenkomst met het Vlaams gewest over de uitvoering van specifieke opdrachten. Het is essentieel dat Vlaanderen deze ondersteuning continueert, weliswaar met nieuw afgestemde doelstellingen.

Voortbouwend op de rapporten van Monumentenwacht, bieden verschillende provincies subsidie mogelijkheden aan om de uitvoering van de onderhouds- en herstellingswerken aan erfgoed ook daadwerkelijk in de praktijk om te zetten. Daarbij gaat het om niet-beschermd erfgoed, vaak ook klein historisch erfgoed, zodat het aanbod perfect complementair is met het Vlaams subsidiebeleid.

Netwerken rond onroerenderfgoeddepots

De provinciebesturen blijven inzetten op een beleid rond onroerenderfgoeddepots. Dit zijn bewaarplaatsen van archeologische en andere onroerend erfgoedonderdelen die – al dan niet tijdelijk – niet op locatie kunnen bewaard worden. Dat materiaal is een bron voor verder onderzoek en ontsluiting. Meerdere provincies runnen een eigen onroerenderfgoeddepot dat erkend is op basis van het decreet, 4 van de 13 erkende onroerend erfgoeddepots dragen dan ook een provinciale signatuur.

De provinciebesturen nemen een trekkende rol op in het Vlaams netwerk van onroerenderfgoeddepots en stimuleren binnen de eigen provincie actief extra uitwisseling en ontmoeting tussen de depots, met bijzondere aandacht voor de complementaire werking ervan. Ze ondersteunen gemeentebesturen door het aanbieden van advies, met passend verpakkingsmateriaal bij het in bewaring nemen van collecties en bij de start van een eigen depotwerking. Het uitvoeringsbesluit bij het onroerenderfgoeddecreet voorziet ook een formele rol voor elk provinciebestuur om advies te geven bij de erkenning van onroerenderfgoeddepots. Enkele provinciebesturen voorzien ook een subsidie-aanbod voor onroerenderfgoeddepots.

Publiekswerking: de provincies dragen actief bij tot een Vlaamse erfgoedgemeenschap

Omdat erfgoed leeft van gebruik, aandacht en beleving, is een brede publiekswerking essentieel. Publiekswerking draagt immers actief bij tot het vormen van een ‘Vlaamse erfgoedgemeenschap’ die respect heeft voor haar onroerend erfgoed. De vijf provincies hebben rond publiekswerking en sensibilisering reeds een rijke ervaring en grondige terreinkennis – rond de Grote Oorlog toonden zij deze van West-Vlaanderen (grote herdenkingsevenementen) tot Limburg (‘Helmen’-project) –, en hebben de ambitie deze in de komende periode nog uit te diepen. Daar de Vlaamse Overheid zich op dit vlak eerder terugtrekt, bevinden de provincies zich in een uitgesproken positie om, complementair met het agentschap Onroerend Erfgoed, hun expertise in te zetten en samen te onderstrepen: *Vlaanderen is erfgoed*.

Dé manier om erfgoedgemeenschappen te motiveren is een mix van samenwerking, innovatie via nieuwe media, nieuwe ontsluitingsvormen, actieve en persoonlijke participatie en inhoudelijke en financiële ondersteuning via een gepast subsidie-instrumentarium. Voor de regionale en lokale verankering van het erfgoed is deze werking en ondersteuning cruciaal. De diverse provinciale erfgoedsites, zoals Kasteel d’Ursel in Hingene, vervullen hierbij een voorbeeldrol.

De specifieke organisatie en positie van de provinciebesturen laat toe om zowel in te zetten op algemene formats, als op maatwerk naargelang de context. Daarbij worden specifieke trajecten uitgezet voor doelgroepen als kinderen en jongeren, wordt sterk ingezet op erfgoededucatie en wordt de meerwaarde van nieuwe media zo goed mogelijk aangewend. Bewustmakingsacties en erfgoededucatie (bv. de Oost-Vlaamse ‘erfgoed sprokkels’) zijn hierbij cruciaal. De provincies participeren actief aan bestaande evenementen zoals Open Monumentendag, of creëren samen nieuwe initiatieven als de Archeologiedagen, waarvan de provincie Vlaams-Brabant de trekker is.

Zo zoeken de provinciebesturen waar mogelijk naar opportuniteiten tot samenwerking en complementariteit met alle partners in het veld, met als finale doel de bevolking te betrekken en samen de verantwoordelijkheid te delen voor ons erfgoed.

Economie

Gebiedsgericht en bovenlokaal: de provincie als platform en streekmotor

De provinciebesturen zijn bevoegd voor het bovenlokaal, gebiedsgericht sociaaleconomisch beleid, conform artikel 2 van het provinciedecreet. De provinciebesturen, hun Provinciale Ontwikkelingsmaatschappijen (POM), Autonome Provinciebedrijven (APB) enz. zijn uitstekend geplaatst om top-down een afgestemde vertaling te maken van de Vlaamse en federale sociaaleconomische beleidskaders en tevens te zorgen voor een bottom-up benadering op basis van de noden, de lokale dynamieken en de specifieke troeven van de regio's. De provincies bewaken hier de horizontale afstemming en de geïntegreerde werking tussen diverse beleidsdomeinen en fungeren als schakel in samenwerkingen tussen het economisch weefsel en kennisinstellingen (cf. triple-helixstructuur).

De provincies opereren voornamelijk op acht deeldomeinen:

- * Economische innovatie en gebiedsgericht clusterbeleid
- * Ruimtelijk economisch beleid
- * Sociaaleconomisch streekbeleid
- * Bevorderen van lokaal economisch beleid en bovenlokale detailhandel
- * Grensoverschrijdend beleid en Internationalisering
- * Sociale economie
- * Arbeidszorg
- * Flankerend Arbeidsmarktbeleid

Economische innovatie en gebiedsgericht clusterbeleid

Innovatie stimuleren ten behoeve van het maatschappelijke belang is het doel van het provinciaal clusterbeleid. De provinciebesturen zetten met name hun platformfunctie in om grote en kleine industriële spelers, kennisinstellingen en andere actoren samen te brengen (cf. de triple-helixstructuur) in een cluster, om specifieke, toekomstgerichte, toepasbare kennis (onderzoek) te valoriseren in het industriële weefsel. Een cluster krijgt middelen voor projectwerking, er worden structurele investeringen gealloceerd, en de partners ontwikkelen een gedragen visie binnen het ledennetwerk.

Aangezien elke provincie een eigen industriële context heeft en het industriële weefsel bovendien vertakt is over de gemeentegrenzen heen, bevinden de provinciebesturen zich in een ideale positie om de geschikte partners samen te brengen. Naast het voorzien van een platform, zetten de provincies bovendien ook hun hefboomfunctie in door clusters te ondersteunen op het vlak van externe promotie en 'branding'.

Clusters worden zeer gericht gekozen op basis van hun toekomstgericht potentieel en hun duidelijke maatschappelijke en economische meerwaarde. Dat betekent dat ze reeds op zekere wijze verankerd moeten zijn in het provinciale economische weefsel, maar dat ze ook nog een aanzienlijk groeipotentieel moeten hebben. De deelname aan een clusterwerking is voorts gericht op een win-win relatie voor bedrijven binnen en buiten de cluster. De provincies bevinden zich op geschikte afstand om het economisch speelveld te overzien en de 'outsiders' niet uit het oog te verliezen. Naast het organiseren van provinciale clusters, staan de provincies ook betrokken actoren bij in het faciliteren en het verder uitbouwen van bestaande Europese en Vlaamse clusters.

Ruimtelijk economisch beleid

In samenwerking met bedrijven, lokale besturen en Vlaanderen monitoren de provincies en hun POM's vraag en aanbod van bedrijventerreinen en gaan ze op zoek naar geschikte opportuniteiten voor de ontwikkeling van bedrijfs- en startersinfrastructuur, ondernemerscentra, innovatie- en incubatiecentra en voor de activering van bestaande en nieuwe terreinen voor economische activiteit.

Op deze manier ondersteunen de provincies en de POM's hun regionale economieën, maar trachten ze tegelijkertijd economische en ruimtelijke beleidsdoelen te stroomlijnen. Enerzijds wordt gestreefd naar gunstige omgevingsfactoren voor ondernemers; anderzijds zorgt de transversale samenwerking tussen provinciale beleidsdomeinen ervoor dat economische activiteit geïntegreerd wordt in een ruimer ruimtelijk kader, met o.m. speciale aandacht voor mobiliteitsfactoren. Deze geïntegreerde en intersectorale aanpak is zowel duurzamer als effectiever wat betreft het bereiken van verschillende beleidsdoelen.

Ter illustratie: de projecten Zennevallei (provincie Vlaams-Brabant), Kanaalkant, Wetenschapspark Universiteit Antwerpen en Kamp C (provincie Antwerpen), Smart Port Limburg (provincie Limburg), Eiland Zwijnaarde (provincie Oost-Vlaanderen) en Proeftuin Saving Space (provincie West-Vlaanderen).

Sociaaleconomisch streekbeleid

Streekbeleid – dat streeft naar de sociaaleconomische ontplooiing van een streek – is een grondgebonden, gebiedsgerichte en bovenlokale opdracht. De provinciebesturen hebben als intermediaire overheid een aantal kenmerken waardoor zij, bij uitstek, als coördinator en facilitator kunnen optreden van het gebiedsgericht streekbeleid. Elk gebied kent een eigen context, historiek en specifieke noden, waarmee de provincies rekening houden. Op vraag van de gemeenten versterkt en ondersteunt de provincie de lokale bestuurskracht.

Zowel inhoudelijk als door de inzet van financiële middelen ten gunste van sociaaleconomische streekontwikkeling hebben de provinciebesturen, met respect voor het subsidiariteitsprincipe, een evenwichtige en werkbare samenwerking met de lokale besturen en de betrokken intergemeentelijke samenwerkingsverbanden opgezet. In de komende periode willen ze het streekbeleid nog meer in een constructief interbestuurlijk model gestalte geven. Door het bundelen en/of herschikken van middelen en instrumenten zullen resultaten meer zichtbaar worden en nog meer aansluiting vinden bij de noden en vragen van de lokale besturen. De provinciebesturen blijven dus een duidelijke rol in het streekbeleid opnemen, m.n. coördineren, versterken en ondersteunen, in een evenwichtige samenwerking met de lokale besturen en met een structurele betrokkenheid van de vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers.

Bevorderen van lokaal economisch beleid en bovenlokale detailhandel

De provinciebesturen ondersteunen de lokale besturen in hun kernversterkend winkelbeleid door een evenwicht te zoeken tussen ontwikkelingen in de (boven)lokale periferie enerzijds, en het aanbod in de kern anderzijds – beide verhouden zich immers ten opzichte van elkaar als communicerende vaten. De zoektocht naar een evenwicht tussen kernversterking en perifere activiteit zorgt voor grote uitdagingen op vlak van ruimtelijke ordening en mobiliteit (zie ook hoofdstuk 'Ruimtelijke Planning'), maar ook van dorpenbeleid (zie ook hoofdstuk 'Platteland'). Om dit evenwicht in het oog te houden, nemen de provincies enkele nieuwe taken op inzake vergunningen en als beroepsinstantie om detailhandel te toetsen aan de regelgeving van het decreet integraal detailhandelsbeleid (IHB).

Voorts stellen de provinciebesturen detailhandelsgegevens op maat van elke stad en gemeente ter beschikking via diverse instrumenten en zorgen ze voor bovenlokale inzichten, samenwerkingen en permanente coaching, waardoor de lokale besturen hun lokale beleid in een breder geheel kunnen plaatsen. De provinciebesturen zetten ook in op coaching en vorming van gemeentelijke ambtenaren economie. De initiatieven omtrent detailhandel worden uitgebouwd naar een veel breder lokaal economisch beleid.

Grensoverschrijdend beleid en internationalisering

De provinciebesturen hebben een grote deskundigheid opgebouwd rond grenssamenwerking, Europese samenwerking en samenwerkingen die ver buiten de Europese grenzen reiken. Zo zijn de provincies uitstekend geplaatst om binnen grensregio's samenwerkingsverbanden te initiëren, te faciliteren of te coördineren rond uitdagingen, knelpunten en kansen die zowel lokale overheden, de bedrijven als individuele burgers aanbelangen: grensinformatiepunten, waterbeleid, economische samenwerking binnen euroregio's (Lille, Zeeland,...), grensoverschrijdend clusterbeleid enz. De economische samenwerking in het kader van de EGTS (Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking) en de Vlaams-Nederlandse Delta valt hier eveneens onder. En ook bij het uitbouwen van een grensoverschrijdend streekoverleg en het wegwerken van grensknelpunten (GROS-lijst) nemen de provinciebesturen het voortouw. De Provincie Limburg bijvoorbeeld geeft met grensoverschrijdende werk- en leerprogramma's als Train4smartservices en Tendenzen zonder grenzen een belangrijke impuls aan de arbeidsmarkt en de bedrijvigheid in de Euregio (zie ook Flankerend Arbeidsmarktbeleid).

De provinciebesturen zoeken voorts partners en genereren projecten met spiegelregio's, d.w.z. regio's met een gelijkaardig economisch profiel en dus met samenwerkingsopportuniteiten. Waar mogelijk zetten ze de Europese structuurfondsen in om deze samenwerking te versterken. In het Interreg project CHIPS zitten partners uit België, Nederland, Duitsland en de UK samen om fiets-snelwegen te ontwikkelen en te promoten om zo op een klimaatvriendelijke manier verplaatsingen te organiseren.

Met het algemene internationaliseringsbeleid gebruiken de provincies ook hun bestuurlijke kracht om internationale kansen voor speerpuntsectoren, bedrijven en kennisinstellingen te creëren. De provincies bundelen hun kennis en hun netwerken, om in samenwerking met FIT, steden en gemeenten (bv. Antwerpen) en ondernemersfederaties (bv. VOKA, Cleantech Flanders,...) tijdens handelsmissies en internationale evenementen (bv. Wereldtentoonstellingen) zoveel mogelijk opportuniteiten te benutten. De provincies creëren hiermee kansen voor het eigen economische weefsel om Europees en mondiaal te opereren. Een mooi voorbeeld hiervan is het EFRO-project I²PCC waarin de Vlaamse provincies samen met POM Antwerpen de krachten bundelen om Vlaamse cleantechbedrijven te helpen internationaliseren naar zusterprovincies in China.

Ook voor het aantrekken van de juiste internationale bedrijven naar hun regio (acquisitiebeleid) bundelen de provincies de krachten met hun regionale partners en met Vlaamse spelers als FIT en VLAIO.

Sociale Economie

De provinciebesturen bieden, in samenspraak en afstemming met Vlaanderen en de lokale besturen aanvullende ondersteuning van de Sociale Economie. Dit doen ze niet altijd eenvormig over alle provincies heen: de provinciebesturen kunnen regionale accenten leggen ter versterking van de sociaaleconomische activiteiten in de provincie. De provinciebesturen zijn er vooral voor

- Het aanreiken van individuele en collectieve (financiële) ondersteuning van sociale-economiebedrijven;
- Het ondernemen van acties ter professionalisering van de sociale economie en het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO);
- Het stimuleren van de samenwerking tussen sociale economie en reguliere economie
- De ondersteuning van de gemeentelijke regierol op het vlak van lokale sociale economie, o.a. via netwerkvorming, informatie-uitwisseling enz.;
- Het stimuleren van proeftuinen en experimenten binnen de sociale economie om nieuwe niches en methodieken te ontwikkelen.

Arbeidszorg

De provinciebesturen dragen ook bij tot het creëren en stimuleren van een gedifferentieerd en regionaal gespreid aanbod van werk- en/of stageplekken op verschillende tredes van de participatieladder en faciliteren de overgang tussen deze tredes. Dit doen ze met subsidies, overleg en netwerkvorming, de bekendmaking van dit aanbod, deskundigheidsbevordering, en met het vervullen van de brugfunctie tussen het werkveld en het beleid. Zo bevorderen ze de tewerkstelling (betaald of onbetaald) van personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

In deze context ondersteunen de provincies diverse vormen van Arbeidszorg en ondersteunen ze de werking van de Rondetafel Arbeidszorg. Arbeidszorg is de methodiek waarbij personen met Medische, Mentale, Psychische, Psychiatrische en/of Sociale problemen, waardoor zij nog niet of niet meer betaald aan de slag kunnen, onbetaalde arbeid kunnen verrichten met begeleiding op vlak van werk én zorg. Arbeidszorg kan voor deze mensen een finaliteit zijn (trede 3), maar evenzeer een opstap naar betaald werk (trede 4).

Flankerend Arbeidsmarktbeleid

De provinciebesturen zetten in op een flankerend arbeidsmarktbeleid binnen de provinciale speerpuntsectoren en binnen de voornaamste sectoren die te kampen hebben met knelpuntvacatures (zorgsector, het havengebied, de bouw). Ze trachten daarbij onder meer oplossingen te vinden voor de ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs, de jongerenwerkloosheid en de moeizame aansluiting van langdurig werklozen met de arbeidsmarkt. Daarnaast organiseren ze bv. job- en opleidingsbeurzen voor jongeren en zetten enkele provinciebesturen in op rekrutering buiten de provinciegrenzen (zie Grensoverschrijdend Beleid en Internationalisering). Ze werken daarin ondersteunend en verbindend tussen lokale besturen, het onderwijs en bedrijven. Omdat ook het levenslang leren in bedrijven een belangrijk instrument is in het flankerend arbeidsmarktbeleid, nemen de provincies wat dat betreft het voortouw: ze organiseren lerende netwerken en overlegplatformen (bv. Provinciaal Overlegplatform voor Promotie van Zorgberoepen) en faciliteren samenwerkingen tussen de voornaamste regionale actoren.

Toerisme

Naar een duurzaam toerisme, met maatwerk voor elke streek

Kernambitie:

Toerisme is bij uitstek een grondgebonden materie waarbij de provincies een belangrijke rol spelen op bovenlokaal vlak. Ze doen dit vanuit 5 specifiek daartoe opgerichte provinciale toeristische organisaties (PTO's): Westtoer, Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Provincie Antwerpen, Toerisme Vlaams-Brabant en Toerisme Limburg. In complementariteit met het agentschap Toerisme Vlaanderen (TVL) en vanuit hun geprivilegieerde relaties met zowat alle steden en gemeenten en met de private actoren "on the ground" vervullen de PTO's de taak van regisseur inzake de toeristisch-recreatieve ontwikkeling en promotie van de 12 toeristische regio's in Vlaanderen. De PTO's leveren op deze wijze een essentiële bijdrage aan de Vlaamse economie en zorgen ook via hun sterke recreatieve producten voor het welzijn van hun provinciegenoten. Ze leggen hierbij de nadruk op een duurzame toeristische ontwikkeling. Hun aanpak kan omschreven worden als bottom up, concreet, innovatief en vraag- en kennisgedreven.

Toerisme met streken

Elke provincie heeft zijn eigen toeristische sterktes en troeven. De PTO's kiezen voor een maatwerkstrategie, waarin differentiatie per streek centraal staat. De PTO's treden op als een gebiedsgerichte regisseur van het toeristisch beleid in de 12 Vlaamse toeristische regio's: de Kust, de Westhoek, het Brugse Ommeland, de Leiestreek, het Meetjesland, de Vlaamse Ardennen, het Waasland, het Scheldeland, de Groene Gordel, het Hageland, de Kempen en Limburg. Twee van deze regio's zijn provinciegrensoverschrijdend: de Leiestreek en het Scheldeland. Enkel de regio Limburg valt samen met het grondgebied van de provincie Limburg.

Strategische planning

Voor elk van deze regio's wordt vertrokken van een overkoepelende visie voor toerisme en recreatie, meestal strategisch beleidsplan of strategisch actieplan genoemd. Door gebiedsgericht en bovenlokaal in te zetten op deze toeristische regio's dragen de provincies in aanzienlijke mate bij tot de uitbouw ervan. De PTO's betrekken en ondersteunen de lokale besturen en zorgen ook voor

een beleid dat nauw aansluit bij de noden van groot- en kleinschalige toeristische ondernemers en andere private actoren.

Tot deze noden behoort ook de omslag naar een duurzamer toerisme. De PTO's maken van de ontwikkeling van een duurzaam toeristisch aanbod een speerpunt en prioriteit. De promotie van kortbijvakanties draagt bij aan de ecologische duurzaamheid. De ondersteuning van de economische leefbaarheid van kleinschalige en familiale toeristische bedrijven, draagt bij aan de economische duurzaamheid. En de provinciale maatregelen inzake drempelvrij, budgetvriendelijk toerisme verzekeren ook de sociale duurzaamheid van het toeristisch aanbod.

Regisseursrol

De provincies hebben dankzij hun breed lokaal netwerk, hun terreinkennis en hun expertise voldoende 'kritische massa' om de bestemmingsontwikkeling binnen een bepaalde toeristische regio op een geïntegreerde manier te regisseren. De PTO's engageren zich in de begeleiding, de advisering en de opvolging van bovenlokale toeristische projecten. In samenwerking met de betrokken partners versterken de provincies de regionale verankering van dergelijke projecten, om zo een maximale efficiëntie en hefboomwerking te garanderen voor de lokale toeristische ondernemers. Samen met de gemeenten en de private actoren staan de provincies ook in voor een sterk netwerk van toeristische onthaal- en begeleidingspunten.

Fietsnetwerken

De belangrijkste realisatie van de provincies is het uitbouwen van de fietsnetwerken die overal in Vlaanderen volgens dezelfde principes zijn ontwikkeld. Naast een grote toeristische meerwaarde vormen deze netwerken ook een belangrijke troef voor de openluchtrecreatie van de eigen inwoners. Ook het wandelen is voor de provincies een sterke productlijn, met diverse wandelnetwerken, wandelgebieden en lusvormige routes. De PTO's staan ook voor de communicatie en de marketing van deze producten en verhogen hiermee de "return on investment" van hun fiets- en wandelnetwerken.

Een mooi voorbeeld van deze promotie van producten is het gezamenlijk initiatief 'Fietsvakanties in Vlaanderen', waarmee de provincies de lead nemen inzake recreatief fietsen in Vlaanderen. De provincies werken met name samen om (op B2B-niveau) meerdaagse fietsvakanties in Vlaanderen internationaal te laten groeien. Zo ontplooiën ze een gevarieerd aanbod, meer boekingen en een sterk imago voor Vlaanderen als fietsvakantiebestemming. De provincies zullen hun verantwoordelijkheid opnemen en erover waken dat de continuïteit en dynamiek in de sector verzekerd zijn wanneer het project eind 2019 afloopt.

Marketing en bestemmingspromotie

De provincies staan voor elk van hun toeristische regio's in voor een marketingcampagne op de binnenlandse markt. Naast provinciale budgetten brengen de meeste provincies ook middelen van gemeenten en private actoren samen in een promotiepool om zo de 12 Vlaamse toeristische regio's op een efficiënte manier en met voldoende schaalgrootte op de toeristische kaart te zetten.

In de komende periode wordt daarnaast extra aandacht besteed aan de promotie van het zakelijk toerisme en specifieke MICE-bestemmingen (Meetings, Incentives, Conventions en Exhibitions).

Logeren in Vlaanderen

Met het Vlaams niveau werd in het kader van het Witboek Interne Staatshervorming (2011) afgesproken dat de provincies vanaf 2012 zouden instaan voor de overkoepelende marketing op de binnenlandse markt. In dit kader namen de provinciebesturen eind 2012 de campagne Vlaanderen Vakantieland met de arrangementenbrochure en de website over van TVL. De 5 provinciale toeristische organisaties werken rond deze interprovinciale aanpak samen in de vzw Logeren in Vlaanderen, waarmee sterke resultaten worden geboekt: het redemptieonderzoek van studiebureau M.A.S. wees uit dat er dankzij de campagne 2018 132.693 boekingen werden gerealiseerd met een omzet van 64,4 miljoen euro – meer dan een verdubbeling ten opzichte van beginjaar 2012. Voor de campagne 2019 hebben 460 logiesondernemers ingetekend op het pakket arrangementenboek/website en opteerden nog eens 419 uitbaters voor de website. Dat levert een totaal van 879 adverteerders.

Bron: Studiebureau M.A.S.

Campagne	Aantal boekingen	Omzet
2012	71.312	€ 29,2 miljoen
2013	103.360	€ 49,9 miljoen
2014	106.013	€ 49,7 miljoen
2015	126.111	€ 65,3 miljoen
2016	117.342	€ 60,4 miljoen
2017	122.445	€ 64,4 miljoen
2018	132.693	€ 64,1 miljoen

Kenniscentra

De Vlaamse provincies streven naar een onderbouwde aanpak van het toeristisch beleid. De provincies staan daarom in voor het verzamelen van een set van gegevens, met informatie ter versterking van het lokale en provinciale toeristische beleid en ter ondersteuning van de private ondernemers en het toeristisch ondernemerschap.

De belangrijkste zijn:

- Data m.b.t. logies (tot op het niveau van een toeristische regio);
- Data over het gedrag en de kenmerken van toeristen;
- Data over toeristische activiteiten;
- Regio- en beleidsgericht onderzoek (cyclisch);
- Onderzoek naar de bestedingen en het profiel van recreanten en toeristen op de fiets- en wandelnetwerken.

Conclusie

Toerisme is een grondgebonden bevoegdheid van de Vlaamse provincies. Via de PTO's zetten de provinciebesturen hun expertise en beleidsmogelijkheden maximaal in. Hun werking is gefocust op de 12 toeristische regio's in Vlaanderen. Hierbij streven de provincies naar een evenwichtig partnerschap met de lokale publieke en private actoren en naar complementariteit met TVL. Op marketingvlak behalen de provincies met de gezamenlijke aanpak rond Logeren in Vlaanderen zeer goede resultaten. Hun terreinkennis en hun uitstekende samenwerking met de private actoren in de diverse toeristische regio's vormen de basis van dit succes.

In de aanloop naar de Vlaamse verkiezingen van 26 mei 2019 en het aantreden van een nieuwe Vlaamse Regering, willen de PTO's samen met Logeren in Vlaanderen opnieuw de dialoog heropstarten met Toerisme Vlaanderen. In het verdere verleden verleende TVL substantiële subsidies aan hefboomprojecten in de 12 toeristische regio's en droeg zo in belangrijke mate bij aan de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van deze bestemmingen. Nu TVL het Toerisme Transformeert-principe voorop stelt, hebben de provinciebesturen grote belangstelling voor een eventuele bijsturing van het huidige subsidiebeleid dat er vooral op gericht was om toeristen uit verre buitenlandse markten naar de kunststeden te brengen. De PTO's blijven verder vragende partij voor een correcte toepassing van de principes inzake marketing uit het Witboek Interne Staatshervorming van 2011 en stellen een sterkere marketinginzet van TVL op de buurlanden voor, meer bepaald op de Nederlandse markt al dan niet in samenwerking met de PTO's en Logeren in Vlaanderen.

Europa

Nabije schakel in het Europese netwerk

Kernambitie:

De Vlaamse provinciebesturen begeven zich in het middelpunt van de vijf beleidsprioriteiten (een slim, groen, verbonden en sociaal Europa dicht bij de burger) van de Europese Commissie voor de periode 2021 – 2027. Bijgevolg zijn de Vlaamse provinciebesturen een efficiënte schakel tussen het werkveld van burgers en organisaties (zoals steden en gemeenten, kennisinstellingen, bedrijven en sectororganisaties) en het EU-beleidsveld. Dit geldt zowel op het vlak van informatie en educatie, als voor de gebiedsgerichte toepassing van het EU regionaal beleid en de verschillende EU-programma's. De provinciebesturen staan deze actoren die EU-projecten (EFRO, Interreg en PDPO) willen opstarten met raad en daad bij en kunnen ook faciliteren via co-financieringsmiddelen indien de gebiedsgerichte beleidslogica gerespecteerd wordt.

Geïntegreerde provinciale contactpunten staan garant voor een brede toegang tot de verschillende EU-programma's die ondergebracht zijn bij diverse Vlaamse departementen en agentschappen. Deze complementariteit is absoluut noodzakelijk om versnippering te vermijden en de EU-ontwikkelingsfondsen binnen Vlaanderen optimaal te benutten.

De provinciebesturen staan dan ook klaar om samen met Vlaanderen vorm te geven aan de volgende generatie EU-ontwikkelingsprogramma's voor de periode 2021-2027. We zijn verheugd te zien dat de Vlaamse Regering deze programma's blijft beschouwen als een ideaal instrument voor een geïntegreerde gebiedsgerichte ontwikkeling met resultaten op langere termijn. Dit instrument sluit bijgevolg perfect aan op de decretale opdracht van de provinciebesturen. Het is dan ook een evidentie dat de provinciebesturen hun bovenlokale netwerken zullen activeren om de Vlaamse beleidskaders een goede invulling op het terrein te (helpen) geven.

Provinciale expertise in EU-programma's

De Vlaamse provinciebesturen hebben een sterk ontwikkelde expertise rond de Europese ontwikkelings- en plattelandsfondsen, die over meerdere programmaperiodes werd opgebouwd. Dit betekent dat ze alle ontwikkelingen van het cohesiebeleid van nabij hebben meegemaakt en op

het vlak van zowel projectacquisitie als technische aspecten van de Europese subsidiedossiers een aanzienlijke meerwaarde betekenen voor alle projectpartners. Zowel in opmaak van de dossiers als in de uitvoeringsfase van de projecten wordt de deskundige begeleiding vanuit de provinciale contactpunten gretig benut door de promotoren.

Daarnaast is het in tijden van schaarse middelen cruciaal om de mogelijkheden die de EU biedt maximaal te ontsluiten naar het terrein. Deze ontsluiting is gericht en doeltreffender wanneer de eerstelijns informatie-, inspiratie- en begeleidingsfunctie, gecombineerd over verschillende programma's, op een voldoende bereikbaar niveau wordt georganiseerd, m.n. bij de provinciebesturen. Zij bieden de noodzakelijke begeleiding met kennis van zaken, die direct en frequent bereikbaar is en de inhoudelijke mogelijkheden van de verschillende programma's weet te combineren. EU-projectwerking is een rol waar veel organisaties en bedrijven in moeten groeien en de provinciebesturen helpen hen hierbij.

Geïntegreerde Europese contactpunten als antwoord op een nieuwe context

De Vlaamse provinciebesturen bevinden zich op een kruispunt van een horizontale as (cross-sectorale integratie van beleidsdomeinen zoals klimaat, energie, water, ruimte maar ook het platteland- en landbouwbeleid) en een verticale as (tussen Europa en Vlaanderen, en de steden en gemeenten). Op dit punt waken zij over de efficiëntie, kennis en verspreiding van EU-processen, zowel bij het aantrekken van de noodzakelijke projectfondsen van publieke, private en kennisactoren (triple-helixsamenwerking), als bij het verzamelen van de juiste en toegewijde projectpartners.

In deze veranderende context en vanuit hun bestaande sterkte op het vlak van projectacquisitie en -begeleiding, bepleiten de Vlaamse provinciebesturen de uitbouw van geïntegreerde contactpunten voor EU-programma's binnen elke provincie met als opdracht te informeren, te werven en te begeleiden. De provinciebesturen nemen deze taken op zich voor verschillende EU-programma's, zoals:

- Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en Interreg (in samenwerking met het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO));
- Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) (in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM)/Ruraal Netwerk); thematische programma's (in samenwerking met Vleva).

Een bijkomende Vlaamse en provinciale investering in het totale uitvoeringsmodel zal bovendien het financiële en beleidsmatige rendement van de EU voor heel Vlaanderen verhogen. De Vlaamse provinciebesturen zijn er resoluut van overtuigd dat een verdere versterking van hun EU-werking leidt tot inhoudelijke en communicatieve synergie en efficiëntiewinst voor burgers en organisaties.

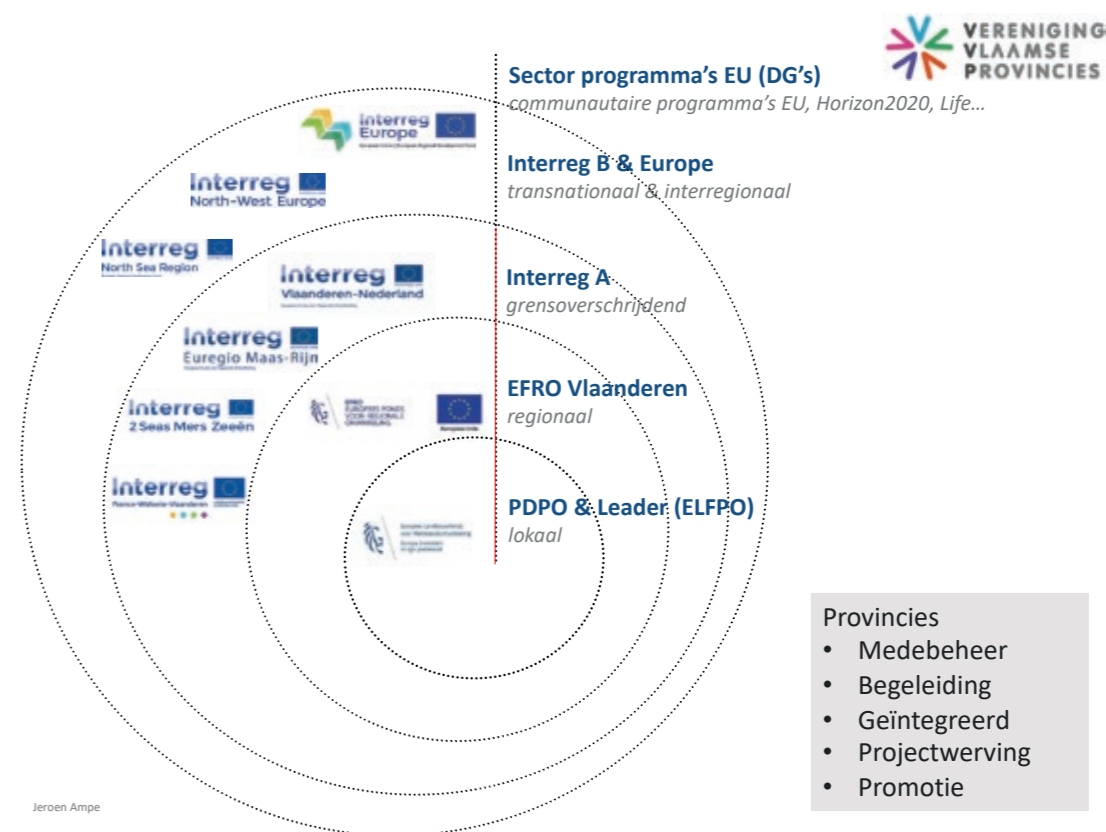
Organisatie en beheer van EU-programma's

In samenwerking met de Vlaamse administratie wordt deze expertise ook ingezet in het uitvoeringsmodel van de verschillende programma's als provinciaal contactpunt of als kracht binnen de

programmasecretariaten en binnen de Vlaamse Technische Werkgroepen (TW's). Deze expertise en betrokkenheid kan ook worden ingezet voor een verdere optimalisering van de programma-uitvoering en het gebruik van eventuele territoriale instrumenten.

De veranderingen inzake het EFRO-programma hebben allerm minst geleid tot een vermindering van de provinciale ambitie met het oog op de aankomende programmaperiode. De Vlaamse provincies achten het evenwichtig gebruik van de Geïntegreerde Territoriale Inversteringsstrategie (GTI) of Integrated Territorial Investments (ITI) als een handig instrument voor het bevorderen van de subsidiariteit in de uitvoering van het cohesiebeleid.

Figuur 1: rol provinciebesturen in cohesiebeleid

Multi-level governance

De Europese Unie (EU) vraagt aan de lidstaten om lokale en bovenlokale overheden te betrekken bij alle fasen van de programmacycli. De Vlaamse provinciebesturen onderschrijven met kracht de stelling van de Vlaamse overheid dat het toekomstig cohesiebeleid in hoofdzaak een gebiedsgericht ontwikkelingsbeleid op lange termijn moet voorstaan. Hiermee wordt de vertaling van het EU-beleid op maat van de lokale, bovenlokale en regionale noden gewaarborgd.

Om de EU-structuurfondsen te gebruiken als ware katalysator voor het versterken van regionale ontwikkeling is een sterke interbestuurlijke samenwerking vereist. Rechtstreeks overleg tussen de

3 bestuursniveaus in Vlaanderen over de belangrijkste besluitvormingsprocessen en opvolging van concrete dossiers is daarbij van cruciaal belang om de subsidiariteit en effectiviteit van de verschillende EU-programma's te garanderen.

Communicatie naar de burger

Naast de duidelijke invulling van het partnerschapsbeginsel, heeft de Europese Unie in de Vlaamse provinciebesturen ook het perfecte niveau gevonden om haar communicatienetwerk te verankeren. Op die manier helpen de Vlaamse provinciebesturen de kloof tussen de EU en haar burgers te dichten en vervullen ze bijgevolg een cruciale democratische taak.

Bovendien zijn er Vlaamse provinciebesturen met een Europa Direct Informatie Centrum (EDIC), niet alleen omwille van de naar EU-normen perfecte schaalgrootte van de provinciebesturen voor deze functie, maar ook omwille van de synergie tussen het EU regionaal beleid en de gebiedsgerichte uitvoering daarvan. Deze centra maken het mogelijk om aan het brede publiek duidelijk te communiceren welke impact de EU heeft in de eigen regio, naast de eerstelijnsinformatiefunctie die de EDIC's hebben tegenover de burgers. Door haar sterk uitgebouwd netwerk met het onderwijs, is elk EDIC perfect geplaatst om met en voor alle onderwijsniveaus doelgerichte acties uit te voeren.

Daarnaast staan de Vlaamse provinciebesturen in voor een burgergerichte communicatie over EU-realisaties in Vlaanderen, zoals activiteiten rond de dag van Europa, communicatiemomenten omtrent de resultaten van projecten, excursies, lezingen, debatten,...

Ten slotte zijn de Vlaamse provinciebesturen via de VVP één van de stichtende leden van VLEVA, het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap, dat een complementaire brugfunctie vervult. Met zijn informatieplatform en netwerk biedt VLEVA een brede toegang tot het EU-beleid aan Vlaamse overheden en het maatschappelijk middenveld. Om de informatiedoorstroom richting de burgers te garanderen is de samenwerking met de Vlaamse provinciebesturen echter van cruciaal belang. Het is daarom dat de Vlaamse provinciebesturen pleiten voor een versterkte en complementaire samenwerking met VLEVA.

Mobiliteit

'Wie provincie zegt, zegt fiets': de provinciale sleutelrol in de modal shift

Kernambitie:

De provinciebesturen bouwen aan duurzame en innovatieve mobiliteitsvisies die rekening houden met ieders individuele verplaatsingsbehoeften. Fietsen staat hier hoe dan ook centraal: de provincies streven naar een groter aandeel van de fiets in de modale verschuiving in het vervoer (modal shift), onder meer door de uitbreiding van het fietssnelwegennetwerk. Daarnaast is de provincie al jarenlang actor en partner in het beleid rond trage wegen/mobiliteit, mobiliteitseducatie, woon-werkverkeer en bovenlokale samenwerking rond mobiliteit. Deze ervaring en expertise werden begin 2019 opnieuw erkend in het tweede Mobiliteitscharter, dat de provinciebesturen overeenkwamen met de desbetreffende Vlaamse minister.

Eenzijds verlenen de provincies diensten aan lokale besturen, onder meer door te functioneren als expertisecentrum en door te waken over bovenlokale gebiedsgerichte mobiliteitsvisies. Anderzijds is ook de dienstverlening aan burgers, scholen (bijv. verkeerseducatie, schoolroutes) en private actoren (woon-werkverkeer) zeer belangrijk. De verworven expertise in deze domeinen en de opgebouwde contacten en relaties in het veld zijn duidelijk en zorgen voor een efficiënt mobiliteitsbeleid dat dicht bij de betrokken actoren en de realiteit staat.

Toekomstgericht integraal fietsbeleid

De provinciebesturen hebben de ambitie om van de fiets het speerpunt te maken van de modal shift. Fietsverplaatsingen zijn hoofdzakelijk lokale, intergemeentelijke en bovenlokale verplaatsingen. Rekening houdend met hun positie als intermediair bestuur dat dicht bij de lokale besturen staat, blijven de provincies het bestuursniveau bij uitstek om hun ambitieus en samenhangend fietsbeleid verder uit te rollen.

Fietsbeleid blijft dan ook het provinciaal speerpunt. Het gaat hierbij over een subsidiebeleid aan gemeenten en een combinatie van harde, infrastructurele acties en zachte, begeleidende acties. Hoewel de combinatie van beide belangrijk is, willen de provincies prioritair inzetten op de realisatie van de functionele fietsroutenetwerken, met de fietssnelwegennetwerk als paraplepaardje. Met de opgebouwde ervaring uit vorige legislaturen zetten de provinciebesturen dit werk verder met nog meer ambitie.

Als bovenlokaal bestuur bewaken de provincies verder de samenhang van de netwerken, leggen ze de lat hoog bij realisaties, bewaken ze de herkenbaarheid en verzoenen of overstijgen ze hierbij de lokale belangen. Dankzij de goede samenwerking tussen de provincies onderling geldt deze ambitie over de provinciegrenzen heen. De provincies blijven dan ook hun coördinerende trekkende rol spelen om de ambitie van het volledig uitbouwen van het BFF¹- en fietssnelwegennetwerk waar te maken. De opgebouwde vertrouwensband met de lokale afdelingen van de verschillende beleidsdomeinen en de terreinkennis is hierbij een essentiële factor.

De provincies vormen een belangrijke schakel tussen de verschillende bestuursniveaus die de krachten bundelen ten dienste van de fiets. Zij zijn bij uitstek in staat het fietsbeleid transversaal te ontwikkelen, in synergie met doelstellingen op vlak van ruimtelijke ordening, met oog voor het fijnmazig netwerk van trage wegen en vanuit hun ervaringen in de gebiedsgerichte werking. Binnen deze processen wordt het fietsbeleid uitgespeeld als katalysator om ook op andere beleidsdomeinen denkpatronen om te buigen en toekomstgericht te werken.

Provinciale expertise rond trage mobiliteit

Trage wegen spelen een belangrijke rol in het stimuleren van meer fietsen en stappen, zowel voor functionele verplaatsingen als voor verplaatsingen in de vrije tijd. De provincies zijn de afgelopen jaren uitgegroeid tot kenniscentra op het vlak van trage mobiliteit in het algemeen en buurt- en voetwegen in het bijzonder. Daarnaast rekenen de lokale besturen reeds lange tijd op de provincies voor ondersteuning bij juridische vragen over het tragewegenbeleid. Dit is zeer specifieke materie waar niet elke gemeente zich in kan verdiepen – de wet op de buurtwegen legde de beslissingsbevoegdheid over het wijzigen van de Atlanten van de Buurtwegen bij de provincies.

De provinciebesturen hebben er altijd naar gestreefd om, in samenspraak met de lokale besturen, die trage wegen te behouden die een belangrijke rol kunnen vervullen in duurzame ‘trage’ mobiliteit. Een aantal provincies heeft ook heel wat ervaring in de ondersteuning van lokale besturen bij de opmaak van tragewegenplannen, met veel aandacht voor participatie van de lokale bevolking.

Blijvend inzetten op verkeersveiligheid en gedragswijziging

Naast infrastructuur en handhaving is ook educatie – in de meest brede zin van het woord – een onmisbaar instrument om verkeersgedrag te beïnvloeden. Verkeerseducatie kadert in het soort ‘flankerende’ maatregelen dat ook in de context van de basisbereikbaarheid prioritair is. Het verkeersveilig maken van tewerkstellings- en schoolomgevingen, en hun veilige en vlotte bereikbaarheid garanderen door een integraal aanbod van o.a. flankerende maatregelen, is één van de taken van de vervoerregioraad.

¹ Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk

De provinciebesturen kunnen hier een belangrijke bijdrage leveren. Zij benaderen verkeers- en mobiliteitseducatie op een structurele, doelgerichte en ‘publieksgerichte’ manier, zonder de onlosmakelijke koppeling met de werkelijkheid (infrastructuur) over het hoofd te zien. Alle initiatieven die de provincies nemen, steunen bovendien op een geïntegreerde aanpak, met betrokkenheid van verschillende (publieke en private) partners, in complementariteit met actoren als de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) en met afstemming met de andere middelen die van belang zijn voor gedragsbeïnvloeding. De provincies zetten zo hun jarenlange expertise op gebied van gedragsbeïnvloeding o.a. in om school(fiets)routekaarten op te maken, om scholen en gemeenten effectief te ondersteunen door interactieve lespakketten, door het organiseren van opleidingen, door het aanbieden van omvattende educatieve programma’s zoals het 10-op-10-label, door een 1-op-1 begeleiding van bedrijven enz.

Bereikbaarheid tewerkstellingslocaties - Het stimuleren van duurzaam woon-werkverkeer

Daar de provinciebesturen dicht bij het regionaal economisch weefsel staan én brede kennis hebben van de regionale mobiliteitssituatie, zijn zij ideale partner in het Vlaams beleid inzake woon-werkverkeer. Het behalen van effectieve resultaten vergt maatwerk en is arbeidsintensief. De Provinciale Mobiliteitspunten (PMP’s) werken gebiedsgericht, in coördinatie met steden en gemeenten, en leveren dit maatwerk: concrete bedrijfsbegeleiding en ondersteuning van ondernemingen, onder meer door mobiliteitsanalyses (mobiscans), advies, sensibilisering en begeleiding van pendelfondsdossiers. De interactie, coördinatie en continuïteit van deze benadering is essentieel. Eenmalige acties en geïsoleerde initiatieven brengen geen soelaas. Deze begeleiding en ondersteuning wordt bovendien kosteloos aangeboden aan alle geïnteresseerde bedrijven, wat onvermijdelijk talrijke drempels wegneemt. Betalende consultancy voor onzekere, lange termijnvoordelen kunnen immers alleen door de grootste bedrijven gedragen worden. Het terreinwerk van de PMP’s leidt tot meetbare, positieve resultaten, zodat het bedrievennetwerk zich gestaag uitbreidt. Cijfers tonen aan dat de Vlaamse ondernemingen de PMP’s beschouwen als (neutraal en aanspreekbaar) eerste lijnscontact. Dit vertaalt zich onder meer in een groeiend aantal aanvragen voor pendelfondsprojecten.

Overzicht PMP-activiteiten en bereik:

PMP-activiteit	Aantal	Aantal bereikte werknemers
Mobiscans 2005-2018	644	259.661
Pendelfondsdossiers t.e.m. oproep 11: ingediend	637	
: gesubsidieerd	274	280.567
Testkaravaanbedrijven 2014-2018	221	102.839

Een echte motor voor het in gang zetten en continueren van een duurzaam mobiliteitsbeleid binnen bedrijven is de woon-werkcampagne “de testkaravaan komt er aan”. Met de testkaravaan –

die in Vlaams-Brabant de Fietstest wordt genoemd – kunnen bedrijven en hun werknemers twee weken lang een elektrische fiets, bakfiets, plooi-fiets, speed pedelec, enz. uittesten op hun eigen woon-werktraject. Deze laagdrempelige campagne was van bij de start vijf jaar geleden zeer succesvol. Ongeveer 40% van de deelnemers-testers gaan één jaar nadien nog steeds duurzaam naar het werk. Bovendien lanceren veel bedrijven nadien concrete acties zoals een groepsaankoop elektrische fiets of fietslease. De testkaravaan werd opgestart door de provincie West-Vlaanderen en vond intussen uitbreiding naar nagenoeg alle provincies.

Voor de toekomst streven de provinciebesturen naar een nog sterkere integratie van de diverse acties van de begeleiding en samen met de Vlaamse overheid willen zij werken aan het stroomlijnen van de pendelfondsprocedure en een meer systematische monitoring van de modal shift op het terrein.

Basisbereikbaarheid

In het Mobiliteitscharter kwamen de provincies met de Vlaamse minister overeen een 'actieve bijdrage' te leveren aan de omslag van basismobiliteit naar basisbereikbaarheid. Het decreet Basisbereikbaarheid (2019) draagt lokale besturen op om binnen vervoerregio's samen een gemeentegrensoverschrijdende visie op mobiliteit uit te werken. En net in die bovenlokale samenwerking rond mobiliteit hebben de provincies al heel wat kilometers op de teller staan.

Een recent voorbeeld hiervan is de studie Middenkempen van de provincie Antwerpen. Het wegen-net tussen de autosnelwegen E34 en de E313 krijgt steeds meer sluipverkeer te slikken, ten koste van de verkeersleefbaarheid in de dorpskernen. Met de studie Middenkempen is de provincie Antwerpen er samen met de betrokken gemeentebesturen in geslaagd om een gemeenschappelijke visie uit te werken op openbaar vervoer, het vrachtroutenetwerk en het fietsnetwerk.

De studie Middenkempen illustreert goed de meerwaarde van de provinciale aanpak. Ten eerste erkent iedereen de rol van de provincie als een neutrale partner die oog heeft voor de bezorgdheden en de vragen van alle partijen. Daarnaast zit het in de genen van de provincies om over verschillende beleidsdomeinen heen te timmeren aan (boven)lokale mobiliteitsvraagstukken. Ruimtelijke ordening, milieu, water, economie (bedrijventerreinen), welzijn (aangepast vervoer) en toerisme nemen de provinciebesturen van bij aanvang mee om tot een breed gedragen resultaat te komen. Zo worden trage mobiliteit en fietsbeleid bij de provincies geïntegreerd benaderd, zodat bijvoorbeeld toeristische en bedrijfsvriendelijke overwegingen ook worden meegenomen.

Wonen

Interbestuurlijk en multidisciplinair: de troeven van het provinciaal woonbeleid

Kernambitie:

De uitdagingen waar het woonbeleid voor staat zijn groot en complex, net als de antwoorden hierop. Samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus alsook tussen de verschillende actoren is hierin cruciaal. De provinciebesturen zijn nog steeds een unieke schakel (partner) om deze problemen innovatief, bovenlokaal en transversaal aan te pakken in de geest van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

De provincies spelen in op de complexe uitdagingen waar het woonbeleid voor staat

- Demografische ontwikkelingen hebben een onmiskenbare impact. De bevolking groeit en vergrijs. Gezinsverdunding door meer alleenstaanden en eenoudergezinnen doet het aantal huishoudens groeien en genereert een groeiende nood aan woningen en aangepaste woningtypologieën.
- Het evenwicht in de woningmarkt staat onder druk. De uitdaging voor het woonbeleid ligt in het aanpassen van de woningmarkt aan de diversiteit van de gezinssamenstelling en het beter op mekaar afstemmen van vraag & aanbod. Maatschappelijke tendensen zoals de vermaatschappelijking van de zorg en de 'rugzakfinanciering' voor personen met een handicap, vertalen zich in nieuwe woonnoden en nieuwe woonvormen (woningdelen).
- Kwalitatieve betaalbaarheid voor iedereen staat centraal, niet alleen voor specifieke groepen zoals jonge starters, maar ook voor het onderste segment van de (huur)woningmarkt. Het aanbod van betaalbare woningen moet uitgebreid worden, de wachttijden voor een sociale woning naar omlaag.
- Het verbeteren van de energieprestatie is één van de belangrijke uitdagingen, zowel voor de betaalbaarheid als voor het behalen van de klimaatdoelstellingen. Transport en (verwar-

ming van) gebouwen zijn samen immers verantwoordelijk voor meer dan 80% van de CO² uitstoot. Het streven naar een duurzame kwaliteitsvolle woning en woonomgeving staat hierbij voorop.

 De ruimtelijke uitdaging ligt vandaag in het vrijwaren van de open ruimte. Dit kan door een omslag in het ruimtegebruik. Er moet meer ingezet worden op de herbestemming van het bestaand patrimonium, het aanpakken van leegstand, een kwaliteitsvolle verdichting/ inbreiding en op het optimaliseren van onderbezette en ruimtelijk goed gelegen panden. Waar we wonen, bepaalt in grote mate ook hoe we ons verplaatsen. Door verspreid te gaan wonen, is onze auto-afhankelijkheid groot.

Kortom: Het woonvraagstuk oplossen vraagt om een multidisciplinaire aanpak.

Troeven van het provinciaal woonbeleid

Het provinciebestuur als streekmotor: bovenlokaal, transversaal en gebiedsgericht werken

De schaalgrootte en werkwijze van de provinciebesturen zijn ideaal voor gemeentegrensoverschrijdende woonvraagstukken. Woningmarkten kennen immers geen gemeentegrenzen en overstijgen vaak het werkingsgebied van lokale besturen. De provincie brengt partners op het terrein rond de tafel om tot bovenlokale oplossingen te komen rekening houdend met de regionale differentiatie en noden.

Bovendien is het doorbreken van verkokering en het leggen van dwarsverbanden tussen verschillende beleidsdomeinen eigen aan de provinciale werking. Door hun helikopterzicht en bovenlokale positie kunnen ze regionale noden detecteren, hier snel op inspelen en ondersteunen waar nodig. Als intermediair bestuursniveau tussen Wonen Vlaanderen en het lokaal bestuursniveau zijn de provincies uitstekend geplaatst voor het ontwikkelen van een geïntegreerd woonbeleid samen met de stakeholders, de bestuurlijke partners en lokale woonactoren in een bepaalde regio (bv. Westhoek, Meetjesland, Rupelstreek, Zennevallei). Ze kunnen snel schakelen in beleid, waardoor ze zowel op het vlak van schaal als op behoeften het gepaste maatwerk kunnen leveren.

Het provinciebestuur als partner en ondersteuner van lokale besturen en woonactoren, maar met een eigen beleid en regionale accenten

De provinciebesturen bekleden een rol van verbinder, maar zijn daarbovenop effectief partner en ondersteuner van lokale besturen en woonactoren zoals de Sociale Verhuurkantoren (SVK's), Sociale Huisvestingsmaatschappijen (SHM's), OCMW's,... om tot een divers, duurzaam en betaalbaar woonaanbod te komen.

Lokale besturen krijgen provinciale ondersteuning in hun klimaatbeleid. Bouwblokrenovatie wordt gestimuleerd door ontzorging en subsidierentent. Het provinciebestuur Limburg werkt samen met het Limburgs woonplatform van SHM's aan een project 'collectief en dichter wonen in bestaande sociale woonwijken'. Een sociaal-ruimtelijk onderzoek biedt nieuwe inzichten die meegenomen worden in de ontwikkeling van deze wijken alsook in toekomstige huisvestingsprojecten.

Het provinciebestuur Vlaams-Brabant kent een grote achterstand in sociale huurwoningen. Het merendeel van de gemeenten moet een sterke inhaalbeweging (BSO) realiseren. De provincie zet

hier extra op in. Tegelijk voert ze een grond- en pandenbeleid in de Vlaamse Rand rond Brussel. Het autonoom provinciebedrijf Vlabinvest brengt er betaalbare kavels, huur- en koopwoningen op de markt in samenwerking met de SHM's. Provincie West-Vlaanderen ondersteunt zwakkere doelgroepen door mede in te zetten op toeleiding naar huisvesting en het verhogen van het verhuuraanbod van SVK's. Bijgevolg leveren de provincies een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de SDG's, m.n. door het garanderen van een gelijke behandeling op de woningmarkt, het stimuleren van duurzame en leefbare wijken en/of dorpskernen en het streven naar kwalitatieve en energiezuinige woningen. In de (nabije) toekomst kan dit nog meer door samen te werken met o.a. de bouwsector betreffende het gebruik van duurzame materialen en methodieken. Tot slot spelen provincies in op diverse Europese programma's (PDPO, EFRO, Interreg,...) en investeren deze en eigen provinciale middelen in diverse woonprojecten.

De provincie als innovator

De provinciebesturen zetten bij de ontwikkeling en uitvoering van het woonbeleid sterk in op innovatie en zijn de broedplaats van vernieuwende initiatieven. Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en signalen van lokale besturen en actoren inspireren de provincies tot het opzetten van pilootprojecten. Provincies stimuleren vernieuwende initiatieven via een 'Subsidie experimentele woonprojecten' (Oost-Vlaanderen), een 'Impulssubsidie voor innovatieve woonprojecten' (Antwerpen) of door een 'Open Oproep' (Vlaams-Brabant) en gerichte samenwerkingsovereenkomsten (West-Vlaanderen).

Ondersteuning en sensibilisering rond nieuwe (experimentele) woonvormen zoals cohousing, samenhuizen, kleinschalig wonen, collectief wonen, Community Land Trust (CLT),... vormt een onlosmakelijk onderdeel van het provinciaal woonbeleid. Als alternatief voor betaalbare sociale koopwoningen, werken de provincies West- en Oost-Vlaanderen aan pilootprojecten CLT. West-Vlaanderen werkt samen met de SHM WoonWel en Oost-Vlaanderen ondersteunt de Stichting en de Trust CLT Gent.

Bovendien houden de provincies rekening met woongedrag- en wensen. Ze zetten participatietrajecten op om het standpunt van de bewoner in kaart te brengen. Een goed voorbeeld is geWOONtebreker, een traject waarin de provincie Antwerpen samen met lokale beleidsmakers, ambtelijke diensten en inwoners op zoek gaat naar antwoorden voor de woonuitdagingen van morgen. GeWOONtebreker is een participatief veranderingsproces waarin een duurzame gedragsverandering op vlak van wonen op gang wordt gebracht.

De provincie als kennismakelaar

De provinciebesturen beschikken over aanzienlijke terreinkennis en ervaring. Door overlegfora op te zetten, te netwerken en kennisdeling te stimuleren zijn ze de aanjagers van het woonbeleid en zorgen ze ervoor dat hun kennis breed wordt verspreid en toegepast. De opgebouwde expertise wordt overgedragen aan een ruime doelgroep van lokale ambtenaren en woonactoren. Zo was er bijvoorbeeld een grote behoefte aan heldere informatie voor sociale huurders. Het interprovinciale ZieZo!-boekje biedt sindsdien antwoord op alle vragen rond herstel- en onderhoudswerken en wie hiervoor verantwoordelijk is. De publicatie is intussen een vaste waarde en op ruime schaal verspreid onder huurders, SHM's en SVK's.

Met de interprovinciale werking Data & Analyse beschikken de provinciebesturen voorts over een sterk aanbod van verzameling en verwerking van gegevens op maat. Op de online tool "Provincies.in.cijfers.be" worden zeer diverse thema's waaronder woongegevens op een gebruiksvriendelijke manier gepresenteerd. Bij ieder thema kan je er uitgebreide informatie terugvinden op het niveau van de provincie, stad of gemeente.

Gegeven de goede resultaten pleiten de provincies voor een verderzetting en versterking van de samenwerking met Vlaanderen wat betreft de uitwisseling van gegevens en het verder ontsluiten van beschikbare data (bv. van de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen en van de Vlaamse administratie).

De provinciebesturen: een betrouwbare bestuurlijke partner

Mekaar versterken in een goede interbestuurlijke samenwerking

Om een sterk woonbeleid te realiseren is het noodzakelijk dat er interbestuurlijk goed wordt samengewerkt. Wonen is immers een prioriteit voor elke overheid. Het provinciebestuur treedt bijgevolg op als partner en ondersteunt lokale besturen op het terrein. Ze doet dit hand in hand met de buitendiensten van Wonen Vlaanderen.

Met zicht op de noden op het terrein en de complementaire samenwerking tussen de provinciebesturen en haar Vlaamse en lokale partners, pleiten de provincies ervoor om de interbestuurlijke samenwerking in de nabije toekomst nog te versterken.

Overleg en lerende netwerken

Daar waar Wonen Vlaanderen zich voornamelijk concentreert op kennisoverdracht aan lokale besturen en intergemeentelijke samenwerkingsprojecten (IGS), bereiken de provincies in hun aanbod daarentegen een ruimere doelgroep van woonactoren (lokale ambtenaren huisvesting/ruimtelijke planning/milieu,... alsook medewerkers van SHM's, SVK's, OCMW's,...) en tevens een breder aanbod van uitwisseling, overleg en vorming organiseren op maat.

Provinciebesturen zijn de smeerolie om het Vlaamse beleid ingang te doen vinden op het terrein

Nieuwe Vlaamse regelgeving moet zijn ingang vinden op het lokale niveau. De provincies vervullen hier een smeeroliefunctie door aanvullende inhoudelijke ondersteuning en/of bijkomende financiële impulsen. Zo stimuleert de Oost-Vlaamse subsidie voor SVK's een inhaalbeweging zodat meer woningen verhuurd worden en de blinde vlekken ingevuld geraken.

Daarnaast ondersteunen en stimuleren de provincies IGS-projecten om hun intergemeentelijke samenwerking op te tillen naar een bovenlokale gebiedsdekkende visievorming en actieplanning.

Provinciale pilootprojecten als labo voor Vlaamse regelgeving

Provincies ondersteunen met impulsfinanciering tal van nieuwe wooninitiatieven. SVK's vinden daar hun oorsprong. Experimenten van intergemeentelijke samenwerking mondten uit in een regulier kader voor IGS-initiatieven. Vernieuwende modellen rond cohousing die de provincies ondersteunen krijgen uitzonderingen op de Vlaamse regels als 'Proefomgeving experimentele woonvormen'. De succesvolle aanpak van GeWOONtebreker kent haar vervolg in een Vlaamse campagne. Zo zetten provincies vaak de toon, maken ze verfrissende initiatieven mogelijk en stellen ze hun expertise ter beschikking aan Vlaanderen. Eens hun waarde bewezen, worden het doorgaans reguliere initiatieven binnen een structureel beleidskader.

Mondiaal beleid

Leave no one behind, een gedeelde maatschappelijke verantwoordelijkheid

Kernambitie:

Net als alle andere openbare besturen hebben de provinciebesturen een verantwoordelijkheid om een mondiaal beleid te voeren. De Agenda 2030 met de SDG's (duurzame ontwikkelingsdoelstellingen) zijn een interessante kapstok om vanuit het lokale beleid en de lokale praktijk het verband te leggen tussen lokaal en globaal. Provincies maken het verschil door de baseline van Agenda 2030 'Leave no one behind' doorheen alles wat ze doen te concretiseren. Samenwerking stimuleren –in noord en zuid- loopt als rode draad doorheen de werking. Diensten voor mondiaal beleid zijn de belichaming van de ambities m.b.t. internationale solidariteit.

Het blijft de ambitie om minstens 0.7% van het exploitatiebudget uit te geven aan officiële ontwikkelingshulp (ODA). Deels door eigen regio-werkingen, deels door ondersteuning van partners die recht doen aan de brede variatie van spelers in de sector: ngo's, vierde pijlers, academische wereld, lokale besturen, ondernemers,...

Daarnaast zetten provinciebesturen via advies, vorming, uitwisseling en het ter beschikking stellen van sensibiliserende en informatieve materialen in op capaciteitsversterking van lokale actoren voor de uitbouw van een lokaal mondiaal beleid. Hierbij worden zowel lokale besturen als andere spelers aangesproken.

De optimalisering van de interbestuurlijke samenwerking is een prioriteit voor de volgende jaren. Uitgaande van ieders sterkten en eigenheden moeten we komen tot meer complementariteit, meer efficiëntie en sterker gediversifieerd beleid dat o.m. in ondersteuning op maat voorziet voor alle gemeenten. Interbestuurlijk overleg tussen de verschillende bestuursniveaus is hier een eerste vereiste.

Klimaatopwarming, wereldwijde armoede, groeiende ongelijkheid,... confronteren de wereld met belangrijke uitdagingen. Op sommige gebieden is het niet vijf, maar één voor twaalf. Provinciebesturen nemen, conform artikel 2 van het Provinciedecreet, hun verantwoordelijkheid en zetten in op duurzame ontwikkeling. Op het eigen grondgebied, maar ook internationaal. Want wat we hier doen heeft een wereldwijd effect, maar ook omgekeerd beïnvloeden interventies aan de andere kant van de wereld onze realiteit. Twee derde van alle SDG-subdoelstellingen moeten op lokaal niveau worden gerealiseerd. De aankomende legislatuur is cruciaal voor de realisatie van Agenda 2030. Het provinciebestuur kan, als intermediair niveau, een cruciale bijdrage leveren aan de realisatie van de SDG's. De realisatie van de SDG's is een opdracht die in de werking van de verschillende provincies transversaal wordt aangepakt en niet tot de mondiale diensten beperkt blijft.

Als provinciebesturen zetten we in op de drie pijlers van lokaal mondiaal beleid: samenwerken wereldwijd, mondiale beleidskeuzes en wereldburgerschap.

Mondiale samenwerking

Ondersteuning van organisaties, projecten en programma's in het globale Zuiden

De budgetten die de provinciebesturen besteden tellen mee in de officiële ODA-cijfers, en dragen zo bij tot het realiseren van het streefdoel dat België zich heeft opgelegd om vanaf 2010 de 0,7 %-norm te behalen. Ontwikkelingssamenwerking is een gedeelde verantwoordelijkheid van elk bestuursniveau: de federale en Vlaamse overheid en (boven)lokale besturen.

De verschillende provinciebesturen besteden minstens 0,7% van het exploitatiebudget aan projecten in het Zuiden. Verschillende provincies initieerden de uitbouw van structurele samenwerkingsverbanden met regio's uit het globale Zuiden.

- ✱ Met het oog op een effectieve en coherente aanpak staan samenwerking, afstemming en uitwisseling tussen verschillende actoren (zowel overheden en civiele actoren) centraal.
- ✱ Het uitgangspunt zijn de sterktes en eigenheden van de betrokken regio's en partners. De focus ligt op regionale ontwikkeling, samenwerking in een bepaalde regio en/of rond een bepaalde thematiek.
- ✱ De meerwaarde ligt in de samenwerking tussen verschillende actoren, het investeren in beleidsontwikkeling, het opbouwen van goede (participatie) praktijken met de overheid en een meer integrale benadering.
- ✱ De combinatie van een langetermijnaanpak en diversiteit van betrokken actoren (ngo's, boerenorganisaties, comités, lokale overheden, hogescholen, ondernemers,...) biedt meer kans tot structurele veranderingen.

Naast de eigen samenwerkingsverbanden is er de rijke en gevarieerde wereld van de mondiale solidariteit. De Vlaamse provinciebesturen investeren in het bijzonder in het financieel en inhoudelijk ondersteunen van projecten van 4de-pijlerorganisaties en andere niet-klassieke ontwikkelingsorganisaties. Deze ondersteuning geeft niet alleen groeikansen aan kleinschalige, persoonlijke en innoverende projecten in ontwikkelingslanden, maar vergroot ook het draagvlak voor internationale solidariteit. Hiermee spelen de provinciebesturen in op de vermaatschappelijking van de sector.

Daarnaast behouden de provinciebesturen op deze manier de diversiteit in het werkveld door spelers te ondersteunen die elders moeilijk ondersteuning vinden.

Mondiale beleidskeuzes

Interbestuurlijke samenwerking, beleidsontwikkeling en voorbeeldfunctie

De provinciebesturen vervullen een voorbeeldfunctie op het vlak van internationale solidariteit en ontwikkelen partnerschappen om in te spelen op de SDG's in het algemeen en internationale solidariteit in het bijzonder: fair trade, duurzaam aankoopbeleid,... Vanuit de eigen praktijkervaring en expertise reiken de provinciebesturen modellen en methodieken aan die de lokale besturen inspireren en ondersteunen.

De provinciebesturen zetten in op acties die het lokaal, Vlaams en federaal beleid inzake ontwikkelingssamenwerking aanvullen en versterken. De provinciebesturen staan sterk als intermediair bestuursniveau dat diverse beleidsniveaus met elkaar kan verbinden, dat netwerken kan uitbouwen tussen de vele actoren in de Noord-Zuidsector, met hoger onderwijs en het bedrijfsleven. Deze netwerken brengen expertise samen, wat een impact heeft in de provincies én in het globale Zuiden. Overleg met de sector, ontwikkelen van gezamenlijke initiatieven, eigen vormingsmomenten/tenoonstellingen/debatten rond bepaalde thematieken, ondersteuning van verschillende spelers enz. zijn gericht op visieontwikkeling en afstemming met de sector. Vanuit hun bovenlokale perspectief, de eigen opgebouwde expertise en hun inzichten in de lokale realiteit en afstemming met de sector kunnen de provincies een belangrijke bijdrage leveren tot beleidsvorming.

Ondersteuning van lokale besturen in de ontwikkeling van een lokaal mondiaal beleid

Via advies, vorming, uitbouw en uitwisseling van kennis zetten de provinciebesturen in op capaciteitsversterking van gemeentebesturen voor de uitbouw van een lokaal mondiaal beleid. In lijn met agenda 2030 richten ze zich niet enkel tot de schepenen en ambtenaren bevoegd voor mondiaal beleid, maar ook tot hun collega's verantwoordelijk voor duurzaamheid en strategische planning.

Via een gediversifieerde procesmatige aanpak, die rekening houdt met de verscheidenheid van de gemeenten, wordt een maximaal aantal gemeenten bereikt. Belangrijk is daarbij dat zowel de besturen als de civiele samenleving betrokken worden. Bij de ondersteuning van gemeenten wordt er bovendien d.m.v. een geïntegreerde aanpak ingezet op de uitbouw van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, waarbij linken gelegd worden over beleidsdomeinen heen. De ondersteuning van gemeentebesturen gebeurt in afstemming met de VVSG.

Mondiaal burgerschap

Werken aan draagvlak in de eigen provincie

De provinciebesturen werken aan een draagvlak voor internationale solidariteit en duurzame ontwikkeling. Ze zetten daarbij in op hun voorbeeldfunctie, de uitbouw van documentatiecentra en de organisatie van vormingen en evenementen in bepaalde provincies:

- Via gespecialiseerde documentatiecentra stellen de provincies tal van materialen ter beschikking om te werken rond wereldburgerschap. In het verlengde van die collecties worden vormingen georganiseerd en kan ondersteuning op maat worden voorzien.

Door in te zetten op spelers die moeilijk elders ondersteuning (financieel of inhoudelijk) vinden, brengen de provinciebesturen het 'Leave no one behind-principe' in de praktijk.

Door zelf Noord-Zuidevenementen en initiatieven met lokaal en bovenlokaal karakter te organiseren en/of te ondersteunen, vullen bepaalde provincies lacunes op die andere spelers niet kunnen opvullen.

Provinciale recreatie- en groendomeinen

Accent op de publieksgerichte werking

Kernambitie:

De vijf Vlaamse provinciebesturen beheren samen meer dan 50 recreatie- en groendomeinen met een brede regionale publieksgerichte werking. Ze verwelkomen jaarlijks dan ook ongeveer 10 miljoen bezoekers. In een verstedelijkende omgeving nemen ze ook steeds meer de rol van nabijheids-groen voor vele tienduizenden omwonenden op.

Voorts profileren de provinciale domeinen zich rond vijf kerntaken:

- * De ontwikkeling van een duurzaam recreatie-aanbod, laagdrempelig en variërend van laag- tot hoogdynamisch
- * Het vervullen van een brede educatieve functie, in het bijzonder rond de thema's erfgoed, klimaat, milieu en natuur
- * De ontwikkeling van een synergie tussen recreatie en andere beleidsdomeinen als toerisme, landschapszorg, zorg voor onroerend erfgoed, (sociale) economie e.a. Steeds met het oog op de creatie van een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde
- * De ontwikkeling van de provinciedomeinen als regionale ankerpunten met een bredere gebiedsgerichte functie, minstens in de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van hun streek
- * Het realiseren van een klimaatbewust en maatschappelijk verantwoord beheer

De provinciedomeinen willen zich ook uitdrukkelijk profileren als een samenhangende en dynamische sector over de provinciegrenzen heen. Ze streven ernaar gemeenschappelijke visies te ontwikkelen op relevante thema's als veiligheid en (sociale) toegankelijkheid. Ter ondersteuning van deze ambitie organiseren zij regelmatig gezamenlijke professionele samenkomsten en publieksgerichte activiteiten. Zo willen zij de bekendheid van én het draagvlak voor het provinciale bestuursniveau bij een zeer groot publiek versterken.

Eigenheid van de provinciedomeinen

De provinciedomeinen tellen een totale oppervlakte van meer dan 5.000 ha en stellen rechtstreeks meer dan 1.000 mensen tewerk. Maar elk domein biedt een unieke recreatiemix: van uitgesproken laagdynamische activiteiten als wandelen, fietsen, natuurbeleving tot hoogdynamische recreatie in speelparken, zwem- en sportmogelijkheden, met in vele domeinen ook voorzieningen inzake horeca en verblijfstoerisme. Sommige domeinen combineren enkele van bovenstaande activiteiten, andere focussen dan weer op één specifiek recreatie-aanbod. De diversiteit in het aanbod van de verschillende sites is een sterke troef binnen elke provincie afzonderlijk en over provinciegrenzen heen.

Vele domeinen werden door provinciebesturen zelf aangekocht en ingericht, een aantal werd overgenomen van andere bestuursniveaus (lokale besturen, Vlaanderen). De domeinen zijn doorgaans, weliswaar via diverse organisatievormen, exclusief in beheer van de provinciebesturen.

Via de werking van hun domeinen realiseren de provinciebesturen:

- * Publieksgerichte activiteiten met een grote focus op recreatie en natuurbeleving;
- * Natuurdoelen: provinciedomeinen spelen een belangrijke rol inzake de instandhouding van streekeigen biodiversiteit, als aanknopingspunt voor natuurverbinding en voor de beleving van natuur;
- * Sectoroverschrijdende beleidsdoelen: de combinatie van recreatie, natuurbeleving, educatie, erfgoed, avontuursport en de aandacht voor Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (bv. SDG 13 'klimaatactie' en 15 'leven op het land') is vaak sterker en groter dan bij instellingen van andere bestuursniveaus.

Om deze redenen, en om een nóg betere geografische spreiding van het recreatieaanbod te verzekeren, overwegen provinciebesturen bijkomende sites te verwerven en/of de huidige domeinen in hun inrichting te optimaliseren naar de regionale noden.

Gemeenschappelijke waarden van de provinciedomeinen

Hoewel provinciedomeinen over de provinciegrenzen heen andere strategieën hanteren en sterk verschillen in aanbod en werking, delen ze wel een heel aantal gemeenschappelijke waarden. Deze zijn specifiek gebundeld voor provinciedomeinen en maken het verschil uit met andere recreatieve instellingen.

Provinciedomeinen hebben een **publieksgericht karakter**. Ze zijn toegankelijk voor een ruim publiek dat er een laag- of hoogdynamisch recreatieaanbod vindt, of een combinatie van beide.

Provinciedomeinen hebben hoofdzakelijk een **regionaal bereik**. Enkele toplocaties trekken ook bezoekers aan uit de ruimere omgeving, maar bovenal zijn de domeinen ingebed in hun omgeving via netwerking, samenwerkingsverbanden en recreatieve routestructuren.

Provinciedomeinen hebben een groeiende meerwaarde als **nabijheidsgroen** voor vele tienduizenden omwonenden. In de nieuwe ruimtelijke concepten van kernverdichting winnen gemeenschappelijke, goed ontsloten natuurstructuren steeds meer aan belang.

Provinciedomeinen hebben een **centrumfunctie** in een ruimer toeristisch/recreatief beleid. Recreative routestructuren komen er toe; doortrekkers of toeristen kunnen er bv. verblijven in trekkershutten, op campings, paalcampings; horecafaciliteiten zijn rust- en genietpunten, zowel in het domein als voor een ruimere omgeving; en recreatie-, natuur- en erfgoed aanbod trekt bezoekers uit een ruime omgeving aan.

Provinciedomeinen hebben een **sociaal karakter**. Sommige domeinen zijn – gezien hun aard (vnl. groendomeinen) – gratis toegankelijk. Andere domeinen hebben voordeeltarieven voor kansengroepen of hanteren democratische tarieven. Vele provinciedomeinen hanteren ook sociale tewerkstellingsformules, waarbij ze, in eigen beheer en/of in uitbesteding, de regionale arbeidsmarkt ondersteunen met duurzame jobs waarin competentieversterking centraal staat.

Provinciedomeinen vervullen een **voorbeeldfunctie** in verschillende beleidsdomeinen. Ze leggen zich toe op duurzaam of ecologisch parkbeheer. Ze beheren cultuurhistorische landschappen, dragen zorg voor monumenten en gebouwen. Ze spelen een rol in het aanleren van natuur- en milieuwaarden. Ze zijn een speerpunt in provinciale klimaatdoelstellingen en de realisatie van de SDGs.

Provinciedomeinen zijn **etalages** voor het ruime provinciale beleid. Verschillende beleidsdomeinen komen er samen: recreatie, toerisme, milieu, erfgoed, (sociale) economie e.a. Jaarlijks hebben ongeveer 10 miljoen bezoekers de kans om hiermee passief of actief kennis te maken.

Opportunities voor het beleidsdomein 'provinciedomeinen'

Provinciedomeinen zijn een sterk provincie merk met een groot publieksbereik en een hoge imago waarde. Toekomstige strategieën gaan uit van minstens een continuering van het huidige beleid op het vlak van werking, investeringen en tewerkstelling. Daarnaast onderzoeken de provincies, op basis van de hoger geciteerde kernwaarden, via eigen beleid of in samenspraak met andere bestuursniveaus, een uitbreiding van de bestaande provinciedomeinen of van de provinciale domeinportefeuilles.

Raakpunten met een toeristisch regionaal, provinciaal of Vlaams beleid worden verder onderzocht en uitgewerkt. De grote bezoekersstromen hebben hierbij het voordeel van de macht van het getal en werden tot nu toe niet gevaloriseerd in het adagium 'toerisme is economie'. In de provinciedomeinen vervaagt het onderscheid recreatie/toerisme. Meer nog: beide versterken elkaar en scheppen kansen voor verdere groei.

Provincies zijn per definitie streekbesturen met een gebiedsgerichte werking. De rol van provinciedomeinen in deze kerntaak bleef tot nu toe vaak onderbelicht. Ze wordt verder uitgewerkt in functie van elk afzonderlijk provinciaal beleid ter zake.

Provinciebesturen zetten de communicatiemeerwaarde van de eigen domeinen sterker in om hun toekomstige grondgebonden rol bij het grote publiek kenbaar te maken en voortdurend te bevestigen. Een interprovinciaal initiatief als Week van de provinciedomeinen is hierbij een katalysator.

Provinciaal onderwijs en vorming

Kernambities:

- * Sterk en zorgzaam onderwijs voor iedere leerling in Vlaanderen
- * Provinciaal Flankerend Onderwijsbeleid (PFOB) regiogericht en betrokkenheid
- * Veiligheidsonderwijs ten dienste van de samenleving
- * Bestuurscholen of de garantie voor sterke lokale besturen

Sterk en zorgzaam onderwijs voor iedere leerling in Vlaanderen

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen
 Boudewijnlaan 20-21
 1000 Brussel
 Tel: 02 514 19 00

Het provinciaal onderwijs richt pluralistisch, kwaliteitsvol en betaalbaar onderwijs in dat flexibel inspeelt op regionale noden. Al van bij de opstart van het provinciaal onderwijs bieden de provinciebesturen onderwijs aan waar anderen dit niet doen.

Het provinciaal onderwijs is sterk in niche-onderwijs met o.a. een belangrijk aanbod in STEM en BIO-STEM-opleidingen in zowel het secundair als het volwassenenonderwijs. De verdere uitbouw van deze specifieke investeringsintensieve studierichtingen behoort tot de kerntalen van het provinciaal onderwijs. Hierbij is aandacht voor duurzaamheid, digitalisering en mediawijsheid.

Het provinciaal onderwijs leidt op naar het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt en werkt hiervoor nauw samen met hogescholen, universiteiten, sectoren, de bedrijfswereld, VDAB,... Er wordt ingezet op innovatie in een eigentijdse infrastructuur. Duaal leren als nieuwe leervorm wordt dan ook sterk gepromoot.

Het 'leren van leerlingen' staat centraal in het provinciaal onderwijs. Hierbij spelen we in op de talenten van alle leerlingen en cursisten. We dagen alle leerlingen uit om de beste versie van zichzelf te worden. Het stimuleren van een leercultuur is de pijler bij uitstek in het provinciaal onderwijs, als opstap naar een levenslang en levensbreed leren.

Het provinciaal onderwijs breekt uit de klas. Duaal leren is een belangrijk speerpunt in het secundair onderwijs. Maar ook het aanbieden van opleiding rechtstreeks op de werkvloer op maat van de cursist is een ambitie van de centra voor volwassenenonderwijs.

Kortom, het provinciaal onderwijs is een noodzakelijke partner bij het uitvoeren van de transitie-prioriteiten binnen Visie 2050 van de Vlaamse Regering.

Provinciaal Flankerend Onderwijsbeleid (PFOB)

Het provinciaal flankerend onderwijsbeleid engageert zich om het Vlaamse (flankerend) onderwijsbeleid (en de bijhorende regelgeving) regiogericht mee te vertalen en te implementeren en dit vanuit een grote vertrouwdheid met regio-specifieke factoren (van een grootstad tot de plattelandsgemeenten) en een directe betrokkenheid bij en samenwerking met de (boven-)lokale actoren.

Het PFOB wordt vorm gegeven vanuit een aantal principes en uitgangspunten:

Het PFOB werkt goed samen met de centrumsteden en zet complementair in op de versterking van de niet-centrumsteden en gemeenten. Vanuit een netoverstijgende, transversale en sectoroverschrijdende aanpak wordt gestreefd naar een regio-dekkend aanbod. Er wordt vertrokken vanuit een sterk geloof in partnerschappen en steeds gezocht naar kansen tot samenwerking/synergie teneinde de aanwezige expertise zo efficiënt en effectief mogelijk aan te wenden en ter beschikking te stellen van alle partners.

In de aanpak schakelt het PFOB voortdurend tussen de rol van bruggenbouwer en deze van motor van initiatieven. Het fungeert als bruggenbouwer zowel ten aanzien van het brede onderwijsveld, sectoren en arbeidsgerelateerde partners, alsook transversaal en ten aanzien van de lokale besturen. Deze worden gestimuleerd en ondersteund (door o.a. een gemeentefoto, vormingsmomenten en coaching-traject) om zelf een flankerend onderwijsbeleid te voeren. Daarnaast neemt het PFOB zelf (maar veelal in samenwerkingsverbanden) initiatieven of zet het acties op die tegemoet komen aan de regionale noden en dit in functie van de vooropgestelde doelstellingen en zijn rol op provinciaal niveau.

Het PFOB focust op drie doelstellingen

- * Het bevorderen van gekwalificeerde uitstroom

Het PFOB zet in op het bevorderen van de gekwalificeerde uitstroom in de brede zin van het woord. Het behalen van een kwalificatie zorgt voor een stevige startpositie in onze samenleving. Er wordt mee gewerkt aan het creëren van kansen voor lerenden om zich te ontwikkelen en maximale kansen te bieden tot het behalen van een kwalificatie. Een uitdagende/zorgende leeromgeving, het inzetten op talenten en 21ste-eeuwse competenties, het maken van juiste studiekeuzes, het tegengaan van vroegtijdig schoolverlaten,... zijn maar enkele voorbeelden om hier vorm aan te geven.

Het optimaliseren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Het PFOB streeft naar een goede afstemming tussen onderwijsbehoeften en behoeften van de arbeidsmarkt, met als doel een kwalitatieve en vlotte doorstroming van de lerenden van onderwijs naar arbeidsmarkt. Het stimuleren van leerloopbaandenken, het ontwikkelen van sterke regionale partnerschappen tussen scholen en arbeidsmarktactoren in functie van kwalitatieve werkplekken (onder andere in functie van Duaal leren, aansluiting BuSO-arbeidsmarkt,...), het versterken van onderwijs- en arbeidsmarktprofessionals (onder andere in functie van een goede doorstroom, van levenslang leren, ...) zijn maar enkele voorbeelden van hoe hieraan wordt gewerkt.

Het versterken van onderwijsontwikkeling

Het PFOB ontsluit materialen (o.a. provinciale educatieve collectie) en zet daarrond ook vorming op voor scholen, derden en lokale besturen. Het PFOB zet in op veranderende onderwijsontwikkelingen. Dit betreft niet enkel ontwikkelingen binnen het onderwijs naar aanleiding van een wijzigend regelgevend kader, maar ook naar aanleiding van specifieke noden die zich op regionaal niveau voordoen.

Vanuit een helikopterzicht is het PFOB goed geplaatst om in te spelen op de actualiteit en is het intussen een vanzelfsprekendheid geworden dat het hierop inzet door te zoeken naar (regionale) partnerschappen.

Veiligheidsonderwijs ten dienste van de samenleving

De provinciale veiligheidsscholen Campus POV, Campus Vesta, PAULO, PIVO, PLOT leveren een fundamentele bijdrage aan een veilige samenleving door de verschillende opleidingen (politieopleiding, brandweeropleiding en opleiding voor dringende geneeskundige hulpverlening) aan te bieden op één veiligheids-campus per provincie.

Binnen de grenzen van de bestaande regelgevingen en rekening houdend met de vragen vanuit een snel evoluerende maatschappij organiseren de veiligheidsscholen specifieke en multidisciplinaire opleidingen voor de hulpdiensten, voor onderwijs, voor lokale besturen en bedrijven/organisaties.

Meer dan 400 nieuwe brandweermannen en meer dan 350 nieuwe hulpverleners-ambulanciers worden jaarlijks in de Vlaamse veiligheidsscholen gevormd en jaarlijks starten gemiddeld 600 aspiranten voor de basisopleiding aspirant-inspecteur en 200 voor de basisopleiding aspirant hoofdinspecteurs. Daarnaast volgen jaarlijks duizenden politiefunctiearissen, brandweerlui en hulpverleners-ambulanciers bijscholing in de provinciale veiligheidsscholen om up to date te blijven of om zich verder te specialiseren in sommige materies.

Alle veiligheidstrainingen worden gegeven door specialisten met de nodige expertise en terreinervaring. Een pedagogisch-didactische ondersteuning van zowel vaste als freelance docenten waarborgt mee de kwaliteit van de opleidingen.

De provinciebesturen bieden de noodzakelijke ondersteuning en maken de nodige investeringen mogelijk. Klantgerichtheid, betrouwbaarheid, betrokkenheid en doeltreffendheid zijn belangrijke waarden om deze te realiseren. Kennis- en ervaringsuitwisseling en verregaande samenwerking tussen de disciplines en tussen de scholen onderling verhoogt de efficiëntie en de kwaliteit van de opleidingen. De provinciale veiligheidsscholen zijn dynamische en klantgerichte organisaties. Zij spelen snel en flexibel in op de opleidingsbehoeften van de partners.

Provinciale bestuursscholen zorgen voor 'sterke opleidingen en dus voor sterke lokale besturen'.

Als kennispartner staan de provinciale bestuursscholen voor vorming, kennisdeling en uitwisseling van ervaringen bij de lokale besturen. Ze detecteren leernoden om daarna praktijkgerichte opleidingen of passende ondersteuningstrajecten aan te bieden. Zo versterken ze mee de bestuurskracht.

De vijf provinciale bestuursscholen vormen samen het Interprovinciaal Leernetwerk Lokale Besturen (IPLN). Ze werken onafhankelijk van elkaar maar vormen één aanspreekpunt voor gemeenschappelijke initiatieven. Ze ondersteunen samen andere overheden om nieuwe materie te vertalen naar de lokale bestuurspraktijk.

Contactgegevens:

- Inovant (Antwerpen), www.provincieantwerpen.be
- LSX (Limburg), www.lsx.be
- PAULO (Oost-Vlaanderen), www.paulo.be/bestuursopleiding
- PIVO (Vlaams-Brabant), www.vlaamsbrabant.be/pivo/bestuurschool/index.jsp
- Vonk (West-Vlaanderen), www.apbvonk.be

E-Government

Het provinciebestuur als digitale streekmotor in een slimme regio

Vlaanderen levert al heel wat inspanningen, met onder andere het hefboombudget 'Vlaanderen Radicaal Digitaal' en haar agentschap 'Informatie Vlaanderen', om de lokale overheden in hun digitalisering te ondersteunen. De kennis die de provinciebesturen hebben van de lokale overheden op hun grondgebied, is een essentiële meerwaarde voor complementaire extra ondersteuning die wordt opgebouwd in samenwerking met en op maat van deze overheden. Hierbij kan de provincie beroep doen op artikel 2 §2 2° van het Provinciedecreet: "Ondersteunende taken verlenen op verzoek van andere overheden."

Daarnaast sluiten de provinciebesturen ook graag aan bij een meer digitale dienstverlening naar hun klanten, zijnde de lokale besturen, het georganiseerde middenveld en de burgers.

De digitale provincie

Data- en informatiebeheer, digitale transacties, ICT-infrastructuur... winnen op alle overheidsniveaus aan belang. De federale en, vooral, de Vlaamse overheid heeft zeer duidelijke doelstellingen geformuleerd rond digitale dienstverlening met het 'Vlaanderen Radicaal Digitaal 2020'-programma. Meer dan ooit dienen lokale overheden in te zetten op de digitalisering van hun processen. Zo kunnen ze de efficiëntie verhogen, kosten drukken en meer klantvriendelijke dienstverlening aanbieden.

De provinciebesturen hebben de voorbije jaren heel sterk geïnvesteerd in een meer digitale dienstverlening en zullen dit ook de komende jaren blijven doen. Niet alleen zijn de interne processen erg digitaal geworden (digitale dossierstromen) maar verloopt ook de wisselwerking met de eindgebruiker en de klant meer en meer op een digitale wijze. Dit alles is uiteraard gepaard gegaan met een sterke investering in robuustere systemen, meer sluitende beveiligingssystemen en -methodieken en interactieve applicaties voor (eind)gebruikers / klanten. Veel gegevens worden digitaal ontsloten en zijn ook meer en meer via diverse digitale kanalen bereikbaar voor de klanten.

Trekkende rol van de provinciebesturen in een slimme regio

Naast de eigen digitale werking ontwikkelden de provinciebesturen, waar gevraagd, de voorbije jaren ook rechtstreeks voor of via de dienstverlening naar de lokale besturen een stevige dienstverlening.

Veel overheden zijn immers ook vandaag nog niet klaar voor de digitale sprong, hebben hun informatiehuishouding (nog) niet op orde of werken op dit vlak nog volgens analoge of manuele processen en procedures.

Vaak zijn er nog heel wat belemmeringen om als lokaal bestuur te kunnen antwoorden op de digitale noden en vragen van de burgers of de vereisten die op dit vlak gesteld worden door de Vlaamse overheid.

De ondersteuning die de provinciebesturen aan de lokale overheden op dit vlak kunnen aanbieden is gebaseerd op een aantal kernwaarden. Deze waarden zijn belangrijk ten opzichte van de ondersteuning die geleverd kan worden door andere instanties in de openbare sector en daarbuiten.

De ondersteuning is gebaseerd op:

- Onafhankelijkheid (ten opzichte van leveranciers, hogere instanties, lokale instanties);
- Betrouwbaarheid (continuïteit, overheid naar overheid, schaalbaar);
- Eenduidige intermediaire rol (gebiedsdekkend, coördinerend, met de expliciete bevoegdheid om regionale initiatieven te nemen);
- Participatorische insteek (samen met de lokale overheid, op vraag van de lokale overheid, met respect voor de autonomie van de lokale overheid);
- Unieke expertise (van operationeel tot beleidsmatig).

Enkele kenmerkende voorbeelden van ICT-gerelateerde ondersteuning zijn:

- ICT-gerelateerde profielen uitbesteden aan lokale overheden: ICT-consulent, GIS-operator, veiligheidsconsulent, projectmanager;
- Overheidsopdrachten samen mogelijk maken;
- Doorlichting van de ICT en de maturiteit met begeleiding om tekortkomingen op te lossen;
- ...

De provinciebesturen kunnen een unieke meerwaarde vormen in digitalisatieprocessen bij lokale besturen, zoals de Digitale Bouwaanvraag (Omgevingsloket), digitaal tekenplatform, toegangsbeheer, implementatie van Vlaamse basisregisters in de gemeentelijke regio, Hierbij vormen de provinciebesturen de ideale brug tussen Vlaanderen en de lokale overheden, tussen het eerste idee en de feitelijke implementatie, tussen de generieke aanpak die Vlaanderen kan leveren en de oplossingen op maat die de lokale overheden nodig hebben.

De provinciebesturen versterken hun ondersteuning nog door elkaars expertise optimaal te gebruiken en door, waar nodig en mogelijk, effectief samen te werken, met respect voor elkaars autonome werking.

Bij dit alles verschuift de rol van ICT stilaan van applicatie- en serviceprovider naar adviseur in de digitale transformatie. Hierbij zal ICT meer proactief adviseren over nieuwe ICT trends en de kansen die dit biedt voor de provinciale werking.

Bij dit alles is er ook een belangrijke rol weggelegd voor de provinciebesturen in de verdere uitbouw van de zogenaamd "smart regions". Bovendien is de rol geëvolueerd van een ondersteunde naar een veel meer trekkende instantie, zeker naar de lokale besturen. Hierbij nemen provinciale speerpunten zoals VERA in Vlaams-Brabant en E-gov Oost-Vlaanderen al heel duidelijk het voortouw en het initiatief naar de lokale besturen in hun regio.

Provincie op de Kaart

Als intermediair niveau zijn de provinciebesturen een ervaren natuurlijke kennispartner voor de lokale besturen. Met de bevestiging van de grondgebonden bevoegdheden zullen de provincies de lokale besturen met hernieuwde ambitie begeleiden bij hun taakstelling.

De provinciebesturen zijn de partner voor de versterking van de ruimtelijke informatieverwerking van lokale besturen.

Locatiegebonden gegevens zijn niet meer weg te denken uit de overheden. Zo zijn ze vandaag essentieel bij de opmaak en uitvoering van beleid, bevoegdheden en taken. Ruimtelijke informatieverwerking, met de ondersteunende applicaties en systemen (GIS), is eenvoudigweg een vast onderdeel geworden van de dagelijkse werking. De focus is verschoven van kaarten en plannen naar locatiegebonden gegevens. Als transversaal beleidsinstrument overstijgt en verbindt ruimtelijke informatieverwerking de 'klassieke' beleidsdomeinen.

Met het nieuwe Bestuursdecreet focust Vlaanderen de komende jaren sterk op de verbetering van interbestuurlijk gegevensverkeer en hergebruik van overheidsinformatie. Onder andere door in te zetten op een eenduidige standaard voor de uitwisseling van informatie (OSLO²) en "Mijn Burgerprofiel". 80% van de gegevens bij de overheden hebben een geografische component. Lokale besturen krijgen alsmaar meer taken en verantwoordelijkheden m.b.t. beheer en gebruik van ruimtelijke informatie. De steden en gemeenten spelen onder andere een centrale rol in de opbouw en bijhouding van bestaande en toekomstige authentieke geografische gegevensbronnen, zoals het Gebouwen- en Adressenregister, het GRB (Grootschalig Referentie Bestand), het Wegenregister, de DSI (Digitaal Stedenbouwkundige informatie),... Deze authentieke gegevensbronnen zijn de bouwstenen van de digitale (inter)bestuurlijke processen (bv. bij digitale bouwaanvraag / omgevingsloket of de Woningpas).

Als kennispartner bouwen de provinciebesturen verder aan hun cijfermatige beleidsondersteuning en studiediensten. Ze verwerken ruimtelijke en statistische data en stellen die ter beschikking van de lokale overheden en organisaties.

Heel wat lokale besturen hebben zelf niet de nodige kennis en middelen om op eigen kracht werk te maken van een beleid rond (geo)informatie. Heel wat besturen hebben het zelfs moeilijk om optimaal gebruik te maken van 'wat er al is'. We denken dan aan de digitale bouwstenen (zie Vlaanderen Radicaal Digitaal), zoals standaarden (OSLO²), data en applicaties (bv. MAGDA), aangeboden vanuit hogere overheden (vooral Vlaanderen).

Invulling gevend aan de provinciale taakstelling (Provinciedecreet artikel 2, §2 'De Provincie kan ondersteunende taken verlenen op verzoek van andere overheden'), is het de ambitie van de provinciebesturen om de lokale besturen hierbij te begeleiden.

Als intermediair niveau met grondgebonden taakstelling zijn de provincies daarvoor namelijk optimaal geplaatst:

- De interne GIS- (en ICT-)diensten ondersteunen provinciale processen die gelijkaardig zijn aan of nauw aansluiten bij processen bij de lokale besturen (bv. uitwisselen van planinformatie via het Digitaal Platform voor Uitwisseling stedenbouwkundige Informatie, beleidsvoering i.v.m. Trage Wegen...). De provinciebesturen bezitten dus kant-en-klare GIS-ervaring die direct inzetbaar is voor lokale besturen.
- De provinciebesturen staan in nauw contact met de lokale besturen vanuit diverse domeinen (GIS, Mobiliteit, Milieu, Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening, Waterbeleid...). GIS-ondersteuning vanuit de provinciebesturen kan gebeuren op basis van een doorgedreven kennis van de inhoudelijke processen bij de lokale besturen.
- De provincies zijn als intermediair niveau sterk vertegenwoordigd in diverse werk- en stuurgroepen die ook van belang zijn voor het (geo)informatiebeleid en de (geo)informatieverwerking van lokale besturen. De provinciebesturen hebben dan ook een uniek overzicht over de regelgeving, tot en met de feitelijke implementatie bij de verschillende bestuursniveaus.
- De provinciebesturen kunnen deze ondersteuning leveren voor het volledige grondgebied van Vlaanderen en kunnen dit vanuit een neutrale en niet-commerciële invalshoek.

Data en Analyse van de Vlaamse provincies

De voormalige steunpunten Sociale Planning van de Vlaamse provincies heten sinds 1 januari 2018 Data & Analyse of kortweg D&A. Ze staan in voor de cijfermatige beleidsondersteuning van provinciale en lokale besturen en andere organisaties. Zij kunnen bij D&A terecht met al hun vragen naar cijfermateriaal, (omgevings)analyses en interpretatie van gegevens. Data & Analyse biedt zoveel mogelijk fijnmazig gegevens aan die, waar mogelijk, op maat worden verwerkt. Het data-aanbod breidt geleidelijk uit, van het brede sociaal beleid naar andere sectoren en samenwerkingen binnen en buiten de provincies. Er worden cijfers verzameld, geactualiseerd, geanalyseerd en ontsloten van diverse gegevensbronnen (Rijksregister, VDAB, departement Onderwijs...).

De data die gebruikt en ter beschikking gesteld wordt, wordt verworven op verschillende manieren. D&A verwerft ruwe data en verwerkt die zelf, haalt verwerkte data uit sectorspecifieke webtoepassingen, of verwerkte data wordt op maat aan D&A geleverd. Daarnaast hergebruikt D&A data en verrijkt die bv. door het toevoegen van andere gebiedsniveaus.

Gestoeld op een sterke samenwerking

Om de provinciale D&A werkingen te faciliteren en te ondersteunen, bestaat er een interprovinciale samenwerking. Deze samenwerking resulteert in hetzelfde werkmateriaal voor de 5 D&A werkingen. Expertise en kennis kan uitgewisseld worden en samen kan er meer data aangekocht en verwerkt worden. Daarnaast liet het de provincies toe om gezamenlijk werkinstrumenten uit te bouwen, waarvan het belangrijkste een online databank is, provincies.incijfers.be.

Met provincies.incijfers.be creëerden de provinciebesturen een instrument voor lokale besturen en andere partners in functie van beleidsplanning over tal van domeinen heen. Via dit instrument, aangemaakt vanuit de vijf provincies samen, wordt de dienstverlening van Data & Analyse verder uitgebouwd.

op zoek naar cijfers over je stad of gemeente?
de 5 Vlaamse provincies werken samen aan 1 databank

De tool maakt het mogelijk om:

- Gegevens op te vragen over verschillende onderwerpen, voor verschillende jaren én verschillende gebiedsniveaus (buurt, gemeente, politiezone, eerstelijnsregio, arrondissement, provincie,...);
- De opgevraagde informatie te presenteren in duidelijke tabellen, kaarten en grafieken;
- Eigen presentaties te maken en ze te delen, of te exporteren naar Word, Excel of Powerpoint;
- Kant en klare rapporten en fiches met veelgevraagde cijfers te raadplegen.

Provincies in Cijfers wordt op zeer regelmatige basis geactualiseerd en uitgebreid met nieuwe cijfers en gebiedsindelingen. D&A werkt verder aan kant-en-klare rapporten over verschillende thema's en houdt bij dit alles zoveel mogelijk rekening met de noden en wensen van klanten. Vragen of suggesties kunnen gesteld worden bij Data & Analyse in de provincies, of bij de interprovinciale medewerkers.

D&A in een breder geheel

D&A is de vertegenwoordiger van de Vlaamse provinciebesturen in het Netwerk Statistiek Vlaanderen. Dit netwerk wordt gecoördineerd door de Vlaamse Statistische Autoriteit en de Vlaamse provinciebesturen behoren van rechtswege tot het netwerk.

De gebiedsgerichte werking zit in het DNA van de provinciebesturen

In de hoofdstukken hiervoor brachten we de ambities van de provinciebesturen om als streekmotor ervoor te zorgen dat mensen er aangenaam kunnen wonen, groeien en zich ontspannen. Dat ze kunnen genieten van ruimte om duurzaam te blijven bewegen met zorg voor moois uit het verleden. Vele sectorale uitdagingen vragen om een aanpak op onze bovenlokale schaal. Het overzicht geeft een duidelijk beeld van de hedendaagse invulling van wat het Provinciedecreet beschrijft als 'bovenlokale taakstelling'.

Naast de bovenlokale taakstelling is 'het nemen van initiatieven met het oog op gebiedsgerichte samenwerking' één van de provinciale kerntaken volgens artikel 2 van het provinciedecreet. Gebiedsgericht werken is een vorm van aanpak die los wil komen van vakjesdenken. Men zet hierbij partnerschappen op om met alle betrokken actoren in een bepaald gebied samen oplossingen op maat te creëren voor vaak complexe en gebiedsspecifieke thema's en uitdagingen.

De provinciebesturen beschikken over verschillende troeven om hiervoor de regisseursrol op te nemen. Zij hebben alles in huis om vanuit een bovenlokaal perspectief als streekmotor voor gebiedsgerichte projecten te fungeren: voldoende terreinkennis, bestuurskracht en mogelijkheden tot afstemming over beleidsdomeinen heen. De provincie wordt hierbij vaak ervaren als een neutrale partner. Hierdoor kan zij vorm geven aan samenwerkingsvormen waarin overheden via participatie, onderhandelingen en overleg naar oplossingen voor concrete gebiedsproblematieken zoeken.

Als veel partners tegelijk positieve impulsen geven aan een bepaald gebied ontstaat er een dynamiek die dankzij goede coördinatie het verschil maakt tussen goede bedoelingen en een geslaagd resultaat. De provinciebesturen kunnen ervoor zorgen dat niet enkel hun eigen organisatie en de betrokken gemeenten, maar ook alle Vlaamse administraties die actief zijn op het vlak van gebiedswerking (Vlaamse Landmaatschappij, Agentschap Natuur en Bos, Departement Omgeving, Vlaamse Bouwmeester,...) voortdurend op elkaar afgestemd blijven.

De dynamiek van samenwerking wordt door de provincies versterkt door hun democratisch karakter. Gedeputeerden zijn goed geplaatst om niet alleen door rechtstreekse communicatie geïntegreerd werken in hun eigen bestuur tot stand te brengen, maar ook in overleg te gaan met de lokale verkozenen. Die dialoog werkt vertrouwen in de hand en maakt oplossingen ook op politiek niveau bespreekbaar.

Bestuurlijke partners die dezelfde taal spreken is belangrijk, maar het is zeker ook de participatie van belangenverenigingen of andere middenveldorganisaties én inwoners die het draagvlak voor een oplossing mee maakt. Inwoners zijn evengoed deskundigen van hun eigen leefomgeving en brengen op uiteenlopende terreinkennis in die wij als provincie maar al te graag het juiste gewicht geven.

Doordat de bovenlokale problemen niet overal dezelfde zijn noch in dezelfde mate voorkomen, gaat het om een dynamisch 'beleid op maat' zonder te verzanden in nieuwe vaste structuren.

De provincies zijn groot genoeg en hebben voldoende bestuurskracht om met gedifferentieerde schalen te kunnen omgaan maar aan de andere kant zijn zij klein genoeg om terreinkennis te behouden over wat een bepaald gebied raakt en (nog) beter maakt. Dit laat regionaal maatwerk toe maar anderzijds kan men ook in het oog houden dat oplossingen in één streek niet een probleem gaan vormen in een aanpalende streek.

Een dynamisch 'beleid op maat' om vooruitgang te genereren voor een bepaald gebied komt op diverse manieren tot stand.

Voor meer informatie, zie: www.vlaamseprovincies.be/categories/gebiedsgerichte-werking

De volgende voorbeelden illustreren duidelijk wat gebiedsgericht beleid is, hoe het vorm krijgt en wat de meerwaarde ervan is.

Concrete voorbeelden van gebiedsgerichte projecten

Provincie Antwerpen

* De Kanaalkant *

Luchtfoto POM Antwerpen – kijkrichting Schoten Merksem

Goed wonen en werken rond het Albertkanaal

In het gebied zijn er circa 400 ha aan economische activiteiten opgelijst. Daarmee is de Kanaalkant, na de haven, het tweede grootste bedrijventerrein in de provincie Antwerpen. Het gebied vormt een poort tussen het havengebied en het hinterland. Het is dus een gebied met een groot economisch belang. Bedrijven kunnen goederen verschepen via het Albertkanaal. Meer vervoer over het water betekent minder vrachtwagens over de weg. Het bedrijventerrein wordt gekenmerkt door historisch verouderde bedrijfsgebouwen, een relatief beperkt gebruik van het kanaal, een verwaarloosd en ongeordend openbaar domein. De Kanaalkant ligt in sterk verstedelijkt gebied. Dat zorgt voor een diversiteit van functies en gebruikers. Al die functies genereren heel wat verkeer. Nagenoeg de volledige ruimte in de Kanaalkant is benut en helaas niet optimaal ingevuld. Dat zorgt voor druk op het ruimtegebruik.

Het begin van de Kanaalkant

De Vlaamse Overheid heeft het economisch belang van de Kanaalkant vastgelegd in het 'Economische Netwerk Albertkanaal', kortweg 'ENA'. Het netwerk heeft als doel de economische sterkten van het gebied op elkaar af te stemmen en de economische groei te stimuleren.

Door de verwevenheid bleek een oplossing vanuit een louter economische invalshoek onvoldoende. De Vlaamse Overheid gaf de provincie Antwerpen de opdracht om een gebiedsgericht toekomstplan bestaande uit een visie en een actieplan uit te werken. In 2012 begon de provincie Antwerpen aan deze uitdaging. Samen met de beleidspartners werkte ze op 2 jaar tijd een toekomstplan uit en is nu volop in uitvoering.

Samen kiezen voor dezelfde (Kanaal)kant

Een goede samenwerking met de vele beleidsmakers in de Kanaalkant was cruciaal. Drie districts- en drie gemeentebesturen, zes Vlaamse administraties en de beheerder van het Albertkanaal werden rond de tafel gezet, gecoördineerd door de provincie Antwerpen.

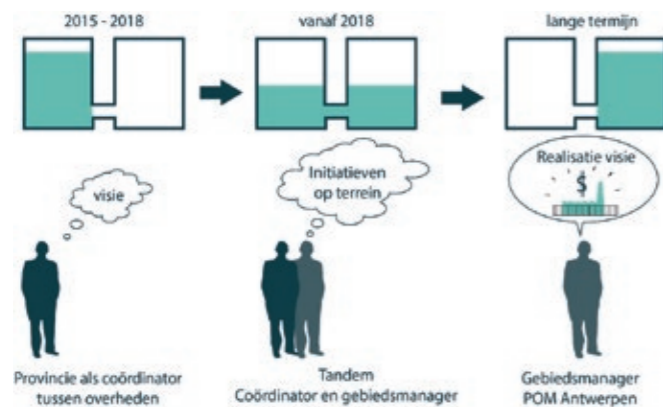
Dankzij de vlotte samenwerking is er een goed overzicht over de lopende projecten in en rond de Kanaalkant (zoals de Oosterweelverbinding, de verbreding van het Albertkanaal, de tweede spoorontsluiting,...). Daarnaast zijn er een aantal lokale en bovenlokale beleidsplannen om rekening mee te houden. Deze bestaande projecten en visies ziet de provincie Antwerpen niet als een obstakel, maar als een kans om het project Kanaalkant extra draagkracht te geven. Zo kan de aanleg van de fietsostrade langs het Albertkanaal, worden uitgevoerd tijdens de verbredingswerken van het Albertkanaal.

Een gedragen visie volgens 4 krachtlijnen

- * **Juiste functie op de juiste plaats:** Het ene bedrijf is het andere niet. Daarom voorziet het toekomstplan een logische plek voor de verschillende soorten bedrijven. Daarnaast willen we het gebruik van het Albertkanaal stimuleren, zodat het vervoer over het water toeneemt.
- * **Vlot en veilig verkeer:** Het gebied en haar omgeving krijgt veel verkeer te verwerken. Dat zorgt elke dag voor hinder, files en onveilige situaties. Daarom is er nood aan een heldere mobiliteitsstructuur. In de toekomst scheiden we de verschillende verkeersstromen zodat iedereen zich vlot en veilig kan verplaatsen.
- * **Aangenaam en kwalitatief wonen:** Woonwijken die grenzen aan het bedrijventerrein krijgen voldoende bufferruimte tussen het bedrijventerrein en de wijk. Het toekomstplan duidt aan waar wonen mogelijk is en waar de woonsituatie verbeterd kan worden. Daarnaast wordt er naar een geschikte oplossing gezocht voor woonwijken waarvan de woonkwaliteit in de toekomst moeilijk te garanderen blijft.
- * **Aangename en kwalitatieve omgeving:** Wie droomt er niet van een mooi uitzicht over water, bruggen en groen? Het toekomstplan voor de Kanaalkant wil de eigenheid van het gebied in de verf zetten.

Afbeelding: gewenste ruimtelijke structuur Kanaalkant

Figuur Samenwerking tussen coördinator provincie en gebiedsmanager POM

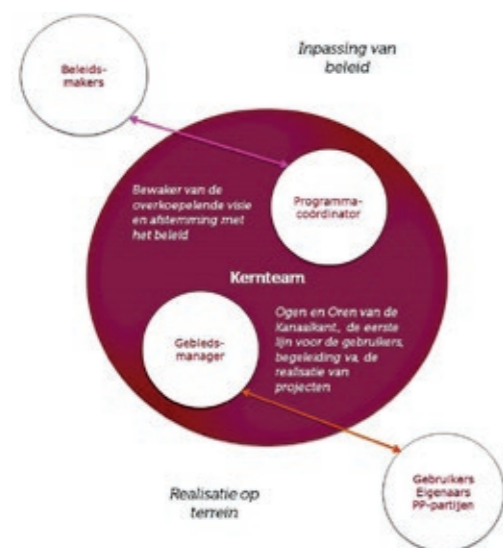
Meer dan een toekomstplan

Om deze visie uit te voeren op het terrein was er nood aan een actieplan. Het actieplan bestaat uit een 48-tal acties die binnen een tijdsperiode van 6 jaar, van 2014 tot 2020, worden uitgevoerd. Intussen zijn er al een 20-tal acties uitgevoerd en een 20-tal lopend.

Eén van de acties is de uitbouw van gebiedsmanagement. Er zijn niet enkel initiatieven vanuit overheden nodig maar ook van onderuit. In 2018 is er een gebiedsmanager aangesteld. Hij vormt de brug tussen overheden en bedrijven en gebruiker. Hij zet hefboomprojecten met gebruikers en overheidspartners via uitbouwen van netwerken en vormt een duidelijk aanspreekpunt voor gebruikers.

Rol van het provinciebestuur Antwerpen

De provincie Antwerpen vervult een heel duidelijke rol op strategische niveau. Als coördinator tussen overheden brengt ze visies samen en verenigt ze. Ze bewaakt de visie voor het ganse project de Kanaalkant. Ze maakt knelpunten tussen overheden kenbaar, en bemiddelt om de neuzen in dezelfde richting te krijgen. Zo kan de gebiedsmanager parallel initiatieven op het terrein realiseren in overleg met de gebruikers van Kanaalkant.

Figuur - samenwerking tussen coördinator provincie en gebiedsmanager POM

De volgende stap

Vanaf het begin was het duidelijk dat het welslagen van het project Kanaalkant afhangt van een goede samenwerking, doordachte compromissen en een goed oog voor kansen. Tot hier toe is de opzet geslaagd!

Het is de ambitie om stelselmatig te evolueren naar een sterk netwerk tussen gebruikers, eigenaars en bedrijven waarin de overheid een steeds minder sturende rol opneemt. Dit vraagt tijd en het opbouwen van vertrouwen met de stakeholders op het terrein zodat zijzelf ook initiatieven opnemen. De uitdaging bestaat erin om de uitgetekende weg voor de Kanaalkant samen verder te bewandelen, in de richting van een volledige herstructurering en herwaardering voor het gebied. Dat vraagt tijd, overleg en inspanning van de partners, alsook communicatie met en naar stakeholders zoals bedrijven en bewoners.

Het einde van dit verhaal is nog niet in zicht, maar het provinciebestuur Antwerpen werkt, samen met de vele partners, aan een Kanaalkant waar het goed is om te wonen en te werken.

Voor meer informatie over dit project uit de gebiedsgerichte samenwerking in de provincie Antwerpen:

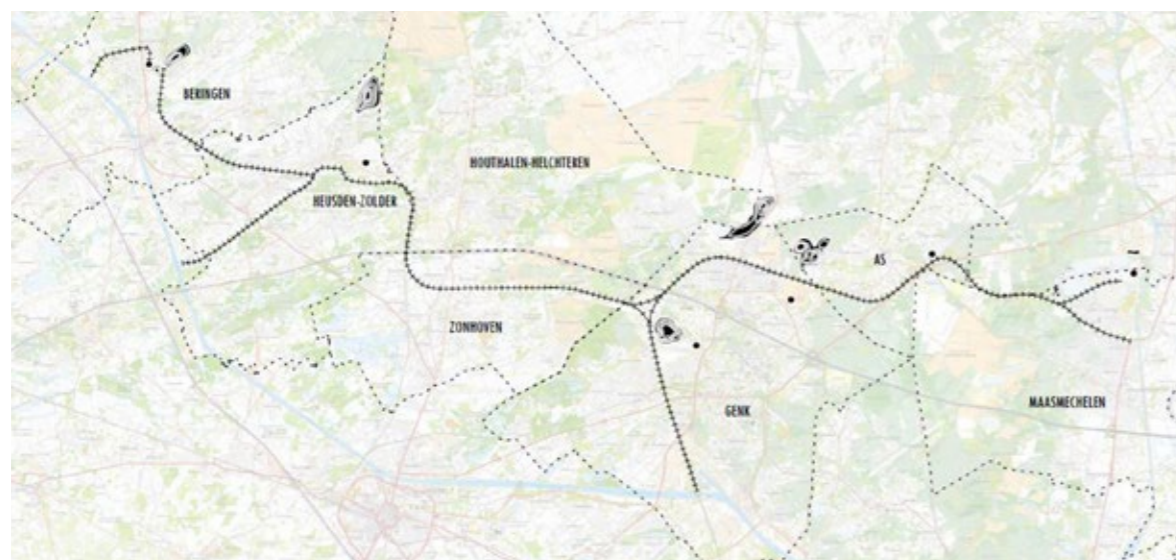
www.provincieantwerpen.be/aanbod/drem/dienst-gebiedsgericht-beleid/albertkanaal-antwerpen-schoten-wijnegem.html

Provincie Limburg

Het Kolenspoornetwerk

Een fascinerende transitieregio

De zeven Limburgse steenkoolmijnen waren lang in de 20ste eeuw het kloppende economische hart van de regio en zelfs van België. De mijncomplexen, tuinvijken en steenberggen (terrils) vormden een uniek maatschappelijk-economisch systeem. De slagader was het Kolenspoor: de 70 km lange spoorweg van Beringen tot Maasmechelen waarover mensen en goederen werden vervoerd.

Toen de steenkoolmijnen sloten, werd een ambitieus investeringsplan voor de regio op poten gezet. Historische mijngebouwen werden omgetoverd tot toekomstfabrieken waar ondernemers en onderzoekers vandaag bouwen aan de energie en de economie van de toekomst. De zwarte terrils zijn nu groene iconen in een uniek postindustriële landschap. Fauna en flora krijgen in natuurgebieden zoals het Nationaal Park Hoge Kempen – het enige Nationaal Park van Vlaanderen – alle kansen. Beekvalleien vormen groene linten waar biodiversiteit, landschap en recreatie elkaar vinden.

Een ruimtelijk wensbeeld met het Kolenspoor als katalysator

Het strategisch project Kolenspoor is een speerpuntproject voor de provincie. De provincie treedt op als trekker van dit project en coördineert het project met mensen en middelen. De provincie faciliteert de samenwerking met steden en gemeenten. Cruciaal is dat de provincie ondertussen meer dan 15 miljoen euro heeft vrijgemaakt om het oostelijke gedeelte van het historische Kolenspoor aan te kopen.

De eerste uitdaging is om het historische Kolenspoor in ere te herstellen en zichtbaar te maken. Want met de sluiting van de mijnen verloor het Kolenspoor zijn functie, verdween het uit de belangstelling en werd het een "restruimte". Het definiëren van de toekomst van het historische Kolenspoor is geen eenvoudig op te lossen vraagstuk. Het tracé is immers erg uitgestrekt – 70 kilo-

meter plus een aantal aftakkingen richting vroegere Kolenhavens aan het Albertkanaal en richting Maaseik – en doorkruist een variatie aan omgevingen (stedelijk, industriezones, natuur, ...). Het het provinciebestuur onderzoekt daarom, vanuit de troeven en een stakeholdersanalyse, alle opties in het kader van de ruimtelijke en maatschappelijke context: fietssnelweg, natuurverbinding, publieke ruimte, testzone voor een incubator,... Dit zal resulteren in een ruimtelijk wensbeeld voor de regio. Zo moet het Kolenspoor de ruimtelijke structurerende elementen op regionaal niveau – de mijnsites, natuurgebieden met hun poorten, beekvalleien en tuin- en woonwijken – met elkaar verbinden.

Wegwerken van "missing links"

Binnen de regio stellen we een ontluikend maatschappelijk, ruimtelijk en economisch systeem vast. Het is een strategische keuze om de ontwikkeling van dit systeem te versnellen. We bouwen daarbij verder op de vele troeven van de regio, maar pakken ook, via een gecoördineerd actieprogramma, de "missing links" aan: ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken die regionale ontwikkeling afremmen of in de weg staan. Wat vandaag vooral ontbreekt, is bovenlokale samenhang tussen alle initiatieven van reconversie en transitie. Ontwikkelingen zijn nog te geïsoleerd en bovenlokaal denken en handelen zijn nog onvoldoende de norm.

Als basis voor een gecoördineerd actieprogramma is een strategische toekomstagenda voor de regio opgesteld. Op lange termijn willen we het Kolenspoor ontwikkelen als een:

- **Innovatief mobiliteitsnetwerk:** vandaag kunnen bewoners en bezoekers zich voor grotere afstanden enkel via de auto verplaatsen binnen de regio. Bestaande fietsroutenetwerken zijn fijnmazig, maar niet gericht op lange afstanden en snelle verbindingen en de openbare vervoersverbindingen zijn ontoereikend. Dit staat haaks op de vaststelling dat de regio alles in zich heeft om één van de meest aantrekkelijke woon-werkomgevingen van Vlaanderen en daarbuiten te vormen. Daarom willen we het Kolenspoor ontwikkelen als een fietspad van de 21ste eeuw: een performant, hypermodern en landschappelijk geïntegreerde fietsverbinding die het bestaande mobiliteitsnetwerk structureert, versterkt en optilt. Het historische Kolenspoor vormt daarbij de leidraad, maar we kunnen van dit tracé afwijken. Het is de bedoeling om alle hotspots fysiek, via de fiets, met elkaar te verbinden. Complementair moeten we een aanbod aan innovatieve, alternatieve vervoersmodi ontwikkelen, zoals fietsdeelsystemen of een fietsshuttlebus. Zo zal het Kolenspoor de ruggengraat vormen voor een duurzaam, slim en gelaagd mobiliteitsnetwerk en de motor voor innovatieve stedelijke ontwikkelingen volgens de principes van "bicycle oriented development".
- **Groen economisch netwerk:** we willen clusters van nieuwe economieën versterken, ontwikkelen en verbinden met een focus op "groene" sectoren (natuur, fietsen, cleantech, vrije tijd, water, circulaire economie). Kleinschaligheid, diversificatie, klimaatneutraal, circulair en nabijheid zijn daarbij kernwoorden. Concrete acties moeten gaan over zaken zoals het creëren en uitdragen van het "merk" Kolenspoor als economische pioniersregio met een traditie, het geven van ruimte aan groene economische activiteiten, het belevingsvol ontsluiten van natuur- en erfgoedlandschappen of het consolideren en herbestemmen van historisch mijnerfgoed.
- **Ruimte om te ontmoeten en te beleven:** het Kolenspoor vormt een snoer van boeiende landschappen, waardevolle natuurgebieden en bruisende plaatsen. We willen de ecologische structuur en ontsnippering versterken. Maar ook het creëren van eigenaarschap bij lokale bewoners is belangrijk. Het actieprogramma zal initiatieven bevatten die omwonenden opnieuw in contact brengen met het Kolenspoor en de mijnsites of die de woonkwaliteit in de mijncités kunnen verbeteren. Op die manier kan een toekomstgerichte, gemeenschappelijke identiteit ontstaan.

Voor meer informatie over dit project uit de gebiedsgerichte samenwerking in de provincie Limburg:

www.limburg.be/kolenspoor

Provincie Oost-Vlaanderen

De Dendervallei

Samenwerken aan ruimtelijke uitdagingen in de Dendervallei

Sinds 2015 bouwen we als Provincie Oost-Vlaanderen aan een realisatiegerichte gebiedswerking in de Dendervallei. Door de initiatie van het strategisch project Denderland wilden we via een intensief proces van overleg en samenwerking gezamenlijk ruimtelijke uitdagingen aanpakken.

Daarbij keken we breed. Van Ath tot Dendermonde. Over de grenzen van gewesten, provincies, gemeenten en sectoren heen. We brachten lokale en bovenlokale, bestuurlijke en niet-bestuurlijke actoren samen. Tijdens het eerste werkingsjaar dachten we samen na over waar we met onze open en verstedelijkte ruimte naartoe willen.

In een tijdspanne van drie jaar kunnen uiteraard niet alle thema's aangepakt worden. We stelden prioriteiten en maakten keuzes. Waar zetten we op in? Waar kunnen we door onze gebiedsgerichte aanpak het verschil maken? Hoe kunnen we onze acties afstemmen op bestaande samenwerkingen en initiatieven in de regio? Op die manier werken we als provinciebestuur aan een nieuwe vorm van ruimtelijke planning die vertrekt vanuit de noden en de daadkracht van de regio zelf.

Schakelen tussen schaalniveaus

Een brede gebiedsgerichte ontwikkeling breng je enkel op gang door focus te geven aan je programma. Samen met onze partners kozen we ervoor om met drie overkoepelende doelstellingen te werken die ons toelieten om heel wat dwarsverbindingen te leggen naar een beleefbaar, energiek en veerkrachtig Denderland. De transitie naar hernieuwbare energie, werken aan een veerkrachtig landschap en de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van het gebied vinden elkaar bijvoorbeeld in de versterking van de groen-blauwe netwerken. Water en energie vormen bovendien cruciale hefboomen om ruimtelijke ambities als verdichting en ontsnippering in de vallei te realiseren. Zo zoeken we naar slimme combinaties en trekken we resoluut de kaart van een geïntegreerde aanpak.

Daarbij schakelen we voortdurend tussen kleinschalige hefboomacties, complexe projecten op grote schaal en doorgedreven visievorming op gebiedsniveau. Met de grensoverschrijdende planningsprocessen (bv. het ontwikkelingsprogramma voor een beleefbare Dendervallei, de ruimtelijke visie voor het Energielandschap Denderland) brengen we actoren uit het hele gebied of een deelgebied bij elkaar. Door op een regionale schaal te focussen, versterken we onze slagkracht, komen we gemakkelijker win-win-situaties op het spoor en ontstaan er nieuwe kansen.

Met de lokale pilootcases en ontwerpopgaven, langs de andere kant, experimenteren we met concrete oplossingen op kleine schaal (bv. proefprojecten rond groene warmte). De ervaringen uit deze lokale proeftuinen kunnen vervolgens ingezet worden als hefboom voor gelijkaardige acties bij andere gemeenten of als katalysator om nieuwe vormen van samenwerking tussen gemeenten

op gang te brengen. Bovendien bouwen we op deze manier stapsgewijs de regionale expertise en netwerken rond een aantal thema's verder uit.

Van een gebiedsvisie voor de vallei tot de inrichting van lokale groenzones, en weer terug

Deze aanpak wordt mooi geïllustreerd in de uitwerking van onze doelstelling "naar een Beleefbaar Denderland". Aan de hand van een intensief proces van studiewerk, consultatie en co-creatie met lokale en bovenlokale overheden, middenveldorganisaties, ondernemers en toeristische spelers kwamen we tot een gebiedsvisie en een voorstel van actieplan om de toeristisch-recreatieve potenties van de Dendervallei te ontwikkelen. Het doel was hierbij niet enkel om de bestaande troeven in de verf te zetten, maar ook om de ruimtelijke structuur van de Denderstreek te versterken om zo haar (be)leefbaarheid te vergroten (bv. ontwikkelen en verbinden van groenzones, wegwerken van missing links in zachte mobiliteit, opwaarderen en ontsluiten van erfgoed, ...).

Terzelfdertijd lanceerde het provinciebestuur ook al enkele zeer concrete acties op het niveau van de verschillende gemeenten. Hierbij focusten we voornamelijk op de opwaardering van de publieke ruimte. Zo maakten we bijvoorbeeld een inrichtingsschets op voor de heraanleg van "het pleintje van de Dikke van Pamel", een publieke groenzone aan de oever van de Dender in Roosdaal. Door van deze plek een kwalitatieve rust- en onthaalplek te maken die past binnen de visie van het ontwikkelingsprogramma werkten we een cruciale stapsteen uit in de ruimere ambitie van een beleefbare Dendervallei. De inrichtingsschets werd gekoppeld aan een investeringsbudget van een lopend Leader-project en aan de ambitie van de gemeente Roosdaal om het plein op te waarderen. Zo bouwen meteen een garantie in op effectieve realisatie op het terrein. Gelijkaardige trajecten werden opgezet in Ath, Lessines en Denderleeuw. Op die manier voedden we het enthousiasme en de daadkracht van de verschillende actoren om samen werk te maken van ruimtelijke uitdagingen in het Denderland.

En deze aanpak wierp vruchten af. Op basis van het ontwikkelingsprogramma voor een beleefbare Dendervallei werd - onder de vleugels van de toeristische organisaties Toerisme Oost-Vlaanderen, Toerisme Vlaams-Brabant en Maison de Tourisme van Ath - in 2018 een nieuw samenwerkingsverband gelanceerd waarin alle Dendergemeenten en het Streekoverleg Zuid-Oost-Vlaanderen zich gezamenlijk engageerden voor het realiseren van vijf concrete acties uit het ontwikkelingsprogramma. De partners uit de regio nemen dus zelf de touwtjes in handen om de dynamiek die opgestart werd door het strategisch project effectief verder te zetten.

Gebiedswerking: voedingsbodemp voor innovatie en beleidsvorming

Ook onder de doelstelling "naar een Energiek Denderland" combineerde het provinciebestuur doorgedreven visievorming met de realisatie van concrete hefboomprojecten. De Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning onderlijnde het innovatieve en beleidsinspirerende karakter van de gebiedsgerichte ruimtelijke visie voor het Energielandschap Denderland met de toekenning van de tweejaarlijkse VRP Planningsprijs. Het juryrapport stelt:

"Energielandschap Denderland is een primeur voor Vlaanderen. Voor de eerste keer werd in onze regio grondig in kaart gebracht hoe duurzame energie-ambities ruimtelijk vertaald kunnen worden: waar en hoe kunnen we best hernieuwbare energie produceren, opslaan, transporteren en verbruiken?"

De provincie Oost-Vlaanderen analyseerde de verschillende energiebronnen en de hele energieketen voor 9 gemeenten in de Denderstreek. Deze analyse brengt de omvang en de impact van de energie-opgave zeer duidelijk naar voor. De provincie ontwikkelde een visie voor de regio waarin duurzame energie als uitgangspunt wordt genomen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze visie zal meteen ook een schaa sprong betekenen voor hernieuwbare energie in de regio. Het is uniek voor Vlaanderen dat de energietransitie als integrerende ruimtelijke opgave wordt aangegrepen.

Omdat het project zo innoverend is, wordt Energielandschap Denderland dan ook uitgeroepen tot winnaar van de Vlaamse Planningsprijs 2018. De jury is onder de indruk van de aanpak om muurtjes tussen beleidsdomeinen te slopen en van de duidelijke call to action, ook naar het Vlaamse niveau."

Kortom, gebiedswerking leidt niet enkel tot dynamiek en realisaties –op het terrein, het kan ook een belangrijke bijdrage leveren aan beleidsontwikkeling op bovenlokaal niveau. Zo engageerden de deputatie en de provincieraad van de provinciebestuur Oost-Vlaanderen zich alvast om de resultaten van het Energielandschap Denderland en de principes van ruimtelijke energieplanning mee te nemen bij de opmaak van haar toekomstig beleid, en deze ook op de agenda van andere bestuursniveaus te plaatsen. Het energielandschap Denderland toont immers aan dat er bv. ook op het Vlaamse niveau nog heel wat kansen liggen.

Voor meer informatie over dit project uit de gebiedsgerichte samenwerking in de provincie Oost-Vlaanderen:

<https://dms.oost-vlaanderen.be/download/6dd034fa-8f10-4478-81de-27688d6796f0/Vooruitgangsrapport%20Denderland.pdf>

Provinciebestuur Vlaams Brabant

* De Zennevallei *

Van droom tot realiteit

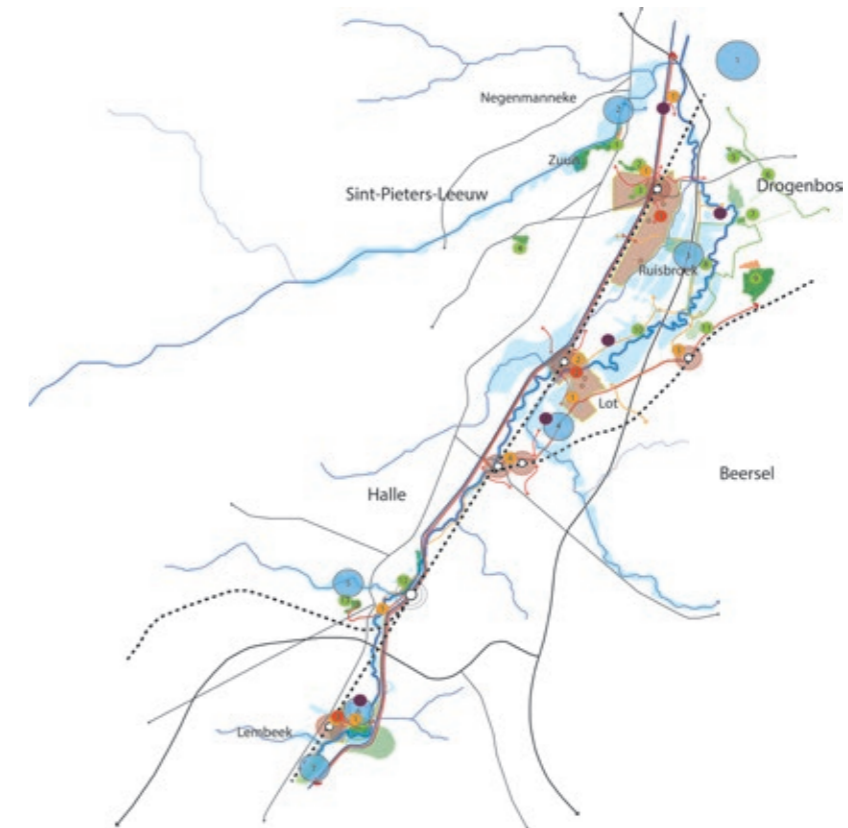
De Zennevallei, ten zuiden van Brussel, ligt er grotendeels versnipperd bij. Een wanordelijke mozaiek van rivieren en beken, bedrijven en woningen, spoor en weginfrastructuur. Om de leefbaarheid te verbeteren, werken de provincie Vlaams-Brabant, Regionaal Landschap Zennevallei & Pajottenland en de gemeenten Drogenbos, Sint-Pieters-Leeuw, Beersel en Halle aan het Strategisch Project Zennevallei.

Samen worden er projecten op touw gezet en worden er strategieën verkend die de economische structuur en het woonweefsel vernieuwen en opwaarderen. Het kanaal en het spoor worden uitgespeeld als troeven om het wegennet te ontlasten. De waterlopen en hun groene oevers krijgen opnieuw ruimte en worden aaneengesloten tot een mooi landschap waar het heerlijk wandelen is. Ze vormen de ruggengraat die de woon- en werkgebieden bij elkaar brengen.

Deze integrale aanpak betekent winst voor ecologie, recreatie én economie. In die twee jaar bracht het Strategisch Project Zennevallei al heel wat in beweging. En de rode – of beter blauwe – draad door dit alles? De Zenne natuurlijk!

Eén visiebeeld opgebouwd uit concrete projecten

Wat bij de start van het strategisch project nog een opsomming was van mogelijke acties, onderzoeksopdrachten en uit te werken knelpunten, mondde al snel uit in ontwerpen, goedgekeurde subsidiedossiers voor uitvoering en ruimtelijke visies op complexe deelgebieden.

Een grote visie voor het gebied ontwerpen was niet nodig. De Zennevallei heeft immers enkele grote planningsprocessen achter de rug: afbakeningsproces van het Vlaams Strategisch Gebied voor de Rand en aanpalende openruimestructuren, het afbakeningsproces van het kleinstedelijk gebied Halle, het project van de verbreding en verdieping van het kanaal,... Er heerste een zekere planmoetheid. Het strategisch project besloot om vooral met deze visies en de lokale kennis aan de slag te gaan.

De provincie Vlaams-Brabant kon de nodige regionale kennis en expertise in complexe procesmanagement en uitvoering inbrengen. Het regionaal landschap Pajottenland en Zennevallei en de gemeenten brachten hun uitvoeringscapaciteit en rijke kennis van het grondgebied in. Dit bleek al snel een goede match te zijn. Lokale knelpunten konden op deze wijze sneller gekoppeld worden aan bovenlokale oplossingen of aanpak.

Van in het begin was de operationele strategie om:

- * Duidelijke keuzes te maken door de scope te leggen op de groen-blauwe structuur en opwaardering van bedrijvzones. De keuze van projecten werd hierdoor wel duidelijk gestuurd en afgewogen. Door de grote ruimtelijke fragmentatie en barrièrewerking betekent dit in de praktijk dat er steeds heel veel aandacht gaat en moet gaan naar de integrale uitwerking op vlak van mobiliteit, energie, waterberging, biodiversiteit,...
- * In te zetten op concrete uitwerking en uitvoering van projecten, waarbinnen de nodige aandacht gaat de wisselwerking tussen micro-meso-macro schaal en inpassing in het bovenlokale beleid.

Door het samenbrengen van deze uitgewerkte projecten (met verschillend schaalniveau en tijdsdimesie) komt je tot een herijkt en wervend beeld voor de Zennevallei. Werk aan de winkel om al deze projecten tot een goed einde te brengen.

De Zenneweide als voorbeeldproject

De woonkern van Lembeek (Halle) wordt nog mooier en groener met het project Zenneweide: 4 ha bedrijvzone krijgt een herbestemming en wordt als natuurpark ingericht, en daarnaast kan 4 ha natuurgebied ongerept zijn gang gaan.

Er werd een beter evenwicht gevonden waarbij de bedrijvigheid en tewerkstelling kan groeien én de natuur versterkt en uitgebreid wordt. Het project toont dat je met een integrale benadering en door brede samenwerking oplossingen vindt die een winwin betekenen voor de maatschappij én de privépartijen.

Het strategisch karakter van deze plek ligt hem niet alleen door de ligging aan de Zenne en oude arm van de Zenne en de woonkern. Het is ook een plek van waaruit de natuurverbindingen tussen de Zenne en het Hallerbos stevig voet aan de grond krijgt. De boskernen en natuurelementen van het Lembeekbos, Maaldalbos, Kasteelpark Lembeek worden zo met elkaar verbonden tussen de Zenne en het Hallerbos. 'Zenne meets Hallerbos' bij wijze van spreken.

Voor meer informatie over dit project uit de gebiedsgerichte samenwerking in de provincie Vlaams Brabant:

<https://www.vlaamsbrabant.be/wonen-milieu/wonen-en-ruimtelijke-ordening/projecten/gebiedsgerichte-projectwerking/zennevallei/index.jsp>

West-Vlaanderen

Het Kanaalpark Bossuit -Kortrijk

Kanaalpark Bossuit-Kortrijk in West-Vlaanderen

- Een ader tussen Schelde en Leie
- Een route van platteland naar stad - of omgekeerd
- Een ruimte tussen natuur, akkers, bedrijvigheid en kanaaldorpen
- Een plek om te ontspannen, te wonen en te werken

In 2011 werd door het Provinciebestuur West-Vlaanderen en de intercommunale Leiedal in nauw overleg met de diverse spelers op en rond het kanaal Bossuit-Kortrijk een geïntegreerde gebiedsvisie opgemaakt op basis van volgende uitgangspunten:

- VERBINDEN: het agrarische landschap langs het kanaal als drager voor de recreatieve verbinding en de ecologisch verbinding met aangrenzende bosgebieden
- VERZAMELEN: kanaaldorpen Knokke, Moen en Bossuit inrichten als 'dorpen aan het water'
- VERTOEVEN: drie 'hotspots' uitspelen als toeristische trekpleisters langs het Kanaal

Het plan van aanpak bestond uit het coherent samenbrengen van een waaier van acties in functie van recreatieve infrastructuur (o.a. aanleg van een aantal fietsverbindingen), versterken van natuurwaarden (bv. bestaande groene voeten in kanaaldorpen uitbreiden en toegankelijk maken), bouwen aan de link met het omliggend landschap. Per actie werd gekeken welke actoren als trekker kunnen optreden en welke actoren betrokken dienden te worden omwille van hun expertise. De acties zijn immers gespreid in tijd en de inzet per actie vraagt telkens andere instrumenten. Diverse provinciale diensten werden betrokken bij de uitvoering van het geïntegreerd gebiedsprogramma en er werd een duidelijke link gelegd met de provinciale uithangborden in het gebied zoals het provinciaal recreatie- en natuurcentrum De Gavers en de Fietssnelweg 'Guldenspoorpad' in de onmiddellijke omgeving van het kanaal.

Bij de operationele uitwerking lag de focus in eerste instantie op de realisatie van een PRUP en het opladen van het deelprogramma "provinciaal domein Gavers- Kanaal – hotspot Transfo".

Hierbij een beknopte beschrijving van het proces.

Omwille van grote recreatieve druk was het provinciedomein aan uitbreiding toe, daarnaast diende

de ruimte tussen het provinciedomein en het kanaal verder gevrijwaard te worden. Voor de realisatie van deze openruimte kamers "De Gavers-Esser" is een PRUP opgemaakt inclusief inrichtingsnota. Naast uitbreiding en ontsluiting van het provinciaal sport- en natuurcentrum De Gavers worden in het PRUP ook duidelijke keuzes gemaakt tussen natuur en landbouw (door o.a. landbouwgebied te vrijwaren voor grondgebonden beroepslandbouw) en worden recreatieve verbindingen mogelijk gemaakt tussen de Gavers en het Kanaal.

Uniek is dus het samen sporen van de opmaak van het PRUP en de inrichtingsnota. In de nota wordt duidelijk gesteld hoe de ambities van het PRUP op het terrein worden vertaald, wie instaat voor de uitvoering, welke timing wordt gevolgd en welk financieringsplaatje eraan vasthangt. De realisatie van de inrichtingsnota vindt plaats met mede-inzet van instrumentarium van en in samenwerking met VLM (bv. grondenbank).

De site Transfo omvat de voormalige elektriciteitscentrale aan het kanaal, die via een ambitieus reconversieprogramma tot een bruisende hotspot wordt ontwikkeld (met o.a. een duiktank). De combinatie van het recreatief aanbod op De Gavers en op de Transfo-site vormt de ruggengraad van een gebundeld ruimer aanbod aan avontuurlijk sporten en recreëren in het gebied dat onder de noemer 'je Wildste Westen' in de markt wordt gezet. De realisatie van bijkomende fietsverbindingen tussen de Gavers en Transfo langs het Kanaal, maar ook via oude spoorwegbedding richting Schelde en via het jaagpad richting Kortrijk zorgt zowel voor de verbinding tussen de verschillende sites als voor de ontsluiting van dit 'kanaalpark' met de omgeving. Voor de uitwerking is de samenwerking vereist tussen diverse provinciale diensten streekactoren zoals de gemeenten Zwevegem,

Kortrijk, Harelbeke, Deerlijk, De Vlaamse waterweg, Toerisme Leiestreek, private partners, landbouwers, natuurverenigingen, recreatieve spelers, ...

De huidige focus op het deelprogramma Gavers-Kanaal-Transfo illustreert de geïntegreerde aanpak: transversale samenwerkingen worden opgezet tussen recreatie – sport – toerisme – landbouw – natuur ... We stellen vast dat in het gebied tevens nieuwe initiatieven uit de private markt zich aandienen zoals een markthal voor korte keten te Deerlijk, een nieuwe klimmuur op de Transfo-site te Zwevegem, een ecologische volkstuin of een coöperatieve boerderij.

Het recente Complexe Project voor de economische valorisatie van het kanaal Bossuit-Kortrijk (verbreiding, verdieping) vormt een bijzondere uitdaging om deze harde infrastructuurwerken kwaliteitsvol te laten articuleren met het recreatieve en landschappelijke karakter van het gebied. Het feit dat de regio een breed gedragen visie op het gebied heeft is een belangrijk voordeel voor het aangaan van deze uitdaging.

Voor meer informatie over dit project uit de gebiedsgerichte samenwerking in de provincie West-Vlaanderen:

https://www.west-vlaanderen.be/sites/default/files/2018-01/folder%20Bossuit-Kortrijk_LR.pdf

Nawoord

Versterking van de interbestuurlijke samenwerking

Het voorliggend document geeft u een beeld van het 'DNA' en de 'ambities' die de Vlaamse provinciebesturen de komende jaren wensen te realiseren. Hiermee geven ze inhoud aan hun decretale missie, zoals geformuleerd in art. 2 van het Provinciedecreet 'bovenlokale taakstelling', 'ondersteunende taakstelling' en 'gebiedsgerichte samenwerking'.

De voorliggende tekst sluit tevens perfect aan bij de inhoud van de VVP-campagne 'de Vlaamse provincies, jouw streekmotor' (zie VVP-website: www.vlaamseprovincies.be) en de VVP-advertentiecampagne 'De Vlaamse provincies zijn klaar voor de toekomst' (zie idem VVP-website).

Vanuit haar vertegenwoordiging in Brussel zal de VVP de nodige initiatieven nemen om voorliggend document toe te lichten zowel bij de vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, als in de 'Brusselse politieke wereld'.

De VVP wil uitdrukkelijk iedereen danken bij de uitwerking van de ambitienota en vraagt aan de provinciemandatarissen om er verder werk van te maken!

